

Algemeen ambtsbericht Syrië

Datum januari 2013

Colofon

Plaats Den Haag
Opgesteld door Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid
Afdeling Migratie en Asiel
T- 070 - 3485612

Redacteur(en): DCM/MA

Inhoudsopgave

	Colofon	3
	Inhoudsopgave	3
1	Inleiding	7
2	Landeninformatie	8
2.1	Basisgegevens	8
2.1.1	Land en volk	8
2.2	Staatsinrichting	8
2.3	Politieke ontwikkelingen	11
2.3.1	Binnenlandspolitieke situatie (juni – december 2012)	11
2.3.2	Oppositie	13
2.3.3	Syrië en omliggende landen Terwijl de onrust in Syrië verder om zich heen greep, maakten omliggende landen zich in de verslagperiode steeds meer zorgen over de gevolgen van een mogelijke val van het regime van president Assad.	16
2.3.4	VN-inspanningen voor een vreedzame politieke oplossing (juni – december 2012)	18
2.4	Veiligheidssituatie	21
3	Mensenrechten	30
3.1	Waarborgen	30
3.1.1	Grondwet	30
3.1.2	Verdragen	30
3.1.3	Overige nationale wetgeving	31
3.1.4	Toezicht	32
3.2	Naleving en schendingen	32
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	32
3.2.2	Vrijheid van vereniging en van vergadering	34
3.2.3	Vrijheid van godsdienst	35
3.2.4	Bewegingsvrijheid	37
3.2.5	Rechtsgang	42
3.2.6	Arrestaties en detenties	44
3.2.7	Mishandeling en foltering	46
3.2.8	Verdwijningen en ontvoeringen	49
3.2.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	50
3.2.10	Doodstraf	50
3.3	Positie van specifieke groepen	51
3.3.1	Etnische minderheden	51
3.3.2	Vrouwen	54
3.3.3	Homoseksuelen	57
3.3.4	Minderjarigen	57
3.3.5	Dienstplichtigen	59
4	Migratie	61
4.1	<i>Ontheemden- en vluchtelingenstroom</i>	61
4.2	<i>Opvang in de regio</i>	62
4.2.1	Algemeen Steeds meer Syriërs slaan op de vlucht voor het geweld in hun land. In de buurlanden Irak, Jordanië, Libanon en Turkije werden volgens UNHCR in september 2012 ongeveer 300.000 geregistreerde vluchtelingen uit Syrië opgevangen, veelal vrouwen en kinderen. Het werkelijke aantal vluchtelingen ligt waarschijnlijk nog veel	

	hoger, omdat veel vluchtelingen pas om hulp vragen als ze geen andere uitweg meer zien. Dit aantal kan volgens de VN eind 2012 oplopen tot 700.000 personen.	62
4.2.2	Turkije	63
4.2.3	Jordanië	64
4.2.4	Irak	66
4.2.5	Libanon	
	Volgens UNHCR zijn er in Libanon sinds eind september 2012 meer dan 72.913 vluchtelingen afkomstig uit Syrië geregistreerd. 20.503 Syrische vluchtelingen wachten nog op registratie. 60% van de vluchtelingen zit in Noord-Libanon, 35% in de Bekaa vallei en 5% in de omgeving van Beiroet. UNHCR verwacht eind december 2012 ruim 120.000 vluchtelingen afkomstig uit Syrië. Er is voor de vluchtelingen geen toestemming van de autoriteiten om vrij in het land rond te reizen, ook zijn er geen mogelijkheden om te werken.	
	De vluchtelingen vormen een belangrijke financiële last voor het land, met name omdat de gemeenschappen die het merendeel van de Syrische vluchtelingen opvangen, tot de armste van Libanon behoren.	
	Beveiliging van de vluchtelingen is een grote zorg, omdat ongeveer 800 Syrische vluchtelingen zijn gehuisvest in dorpen in een gevaarlijke zone langs de Syrisch-Libanese grens.	66
4.3	<i>Activiteiten internationale organisaties</i>	67
4.4	<i>Standpunt UNHCR inzake terugkeer naar Syrië</i>	68
5	Bijlage - Overzicht Syrische oppositie (augustus 2012)	69
6	Literatuur	76

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Syrië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Syrië en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Syrische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerder verschenen algemene ambtsberichten over de situatie in Syrië (laatstelijk op 15 mei 2012) en beslaat de periode van mei tot en met december 2012.

Het algemeen ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen. De in de tekst van het algemeen ambtsbericht opgenomen voorbeelden zijn niet uitputtend.

Sinds het uitbreken van de onlusten in maart 2011 kunnen feiten, gebeurtenissen of omstandigheden in Syrië onder andere vanwege door de Syrische overheid opgelegde restricties aan de (inter)nationale media, beperkte bewegingsvrijheid, sluiting van de Nederlandse ambassade in Damascus, alsmede de onveilige situatie in het gehele land niet of nauwelijks meer onafhankelijk worden onderzocht en geverifieerd.

In hoofdstuk twee van dit algemeen ambtsbericht wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek en veiligheidsgebied. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Syrië opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Syrië geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Syrië partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Tenslotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vier komt de opvang van binnenlandse ontheemden en vluchtelingen aan de orde en wordt informatie verstrekt over de activiteiten van internationale organisaties, waaronder de UNHCR.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

De Syrische Arabische Republiek (*Al-Jumhuriyya Al-'Arabiyya Al-Suriyya*) heeft een oppervlakte van 185.180 km² en wordt in het noorden begrensd door Turkije, in het oosten door Irak, in het zuiden door Jordanië, en in het zuidwesten door Libanon en Israël. Het land is circa 4,4 keer zo groot als Nederland, telt bijna 21 miljoen inwoners¹ en kent een grote religieuze en etnische diversiteit. De meerderheid van de bevolking (ongeveer 74 procent) is soenniet.² Ongeveer zestien procent van de bevolking bestaat uit sjiieten, alawieten,³ druzen, ismaëlieten en jezidi's.⁴ Het merendeel der alawieten woont in de bergachtige streken van de kustprovincie Latakia, maar ze wonen ook in Latakia, Tartous en Damascus.⁵ Veel druzen wonen in de bergachtige regio Jabal Al-Arab in de zuidelijke provincie Suweida. Jezidi's wonen voornamelijk in het noordoosten van het land en in Aleppo.⁶ De in een veelheid van kerken opgedeelde christelijke minderheid vormt ongeveer tien procent van de bevolking.⁷ De meeste christenen wonen in of in de nabijheid van Damascus, Aleppo, Homs, Hama en Latakia, hoewel er ook een belangrijk aantal christenen woont in de provincie Hasakah in het noordoosten van het land.⁸ Er wonen waarschijnlijk nog zo'n 100 joden in het land.⁹ Er bevinden zich kleine joodse gemeenschappen in Damascus en Aleppo.¹⁰ Het land kent een grote Palestijnse en Iraakse vluchtelingengemeenschap. Etnisch en linguïstisch kunnen in Syrië onder meer Arabieren (90,3 procent),¹¹ Koerden, Armeniërs, Turkmenen en Circassiërs (tezamen 9,7 procent)¹² worden onderscheiden.

2.2 Staatsinrichting

Syrië is een seculiere staat die bestuurd wordt door een regime dat steunt op een kleine machtsgroep, bestaande uit kopstukken van de Baath-partij, het militaire apparaat en veiligheidsdiensten. Een belangrijk deel van hen, inclusief de president, behoort tot de minderheid van de alawieten. De president is niet alleen staatshoofd,

¹ US Department of State, *Background Note: Syria* (26 januari 2012); CIA, *The World Factbook – Syria* (13 februari 2012).

² US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012); US Department of State, *Background Note: Syria* (9 maart 2012).

³ De alawieten in Syrië bestaan uit vier stammen: de Matawira, de Khayyat, de Haddadin en de Kalbiyya. De familie Al-Assad behoort tot de Numailiyaa clan van de Matawira stam, en is afkomstig uit het noordwestelijke dorp Qardaha in de buurt van de kustplaats Latakia. (*Fracturing leadership and negotiations in Syria*, Stratfor – Global Intelligence (8 oktober 2012).

⁴ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012); CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 2012).

⁵ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012).

⁶ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012).

⁷ Er zijn schattingen dat het aantal christenen in Syrië inmiddels is gereduceerd naar 8 % van de bevolking als gevolg van migratie naar het buitenland. (US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012); CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 2012).

⁸ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012).

⁹ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012).

¹⁰ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 juli 2012); CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 2012); *Laatste joden Damascus houden zich stil*, Nederlands Dagblad (28 november 2012).

¹¹ CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 2012).

¹² CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 2012).

maar ook opperbevelhebber van de strijdkrachten en secretaris-generaal van de Baath-partij. Hij benoemt en ontslaat vice-presidenten, de minister-president en leden van de raad van ministers. De president wordt voor een periode van zeven jaar gekozen via een referendum.¹³

De Grondwet omschreef de Syrische Arabische Republiek als een democratisch-socialistische volksrepubliek die geleid werd door de Baath-partij. Hoewel de uitvoerende macht in naam bij de raad van ministers berust onder leiding van de eerste minister, is het de president die belangrijke beslissingen neemt.

In februari 2012 presenteerde een daartoe door de president ingestelde commissie een concept voor een nieuwe grondwet. Daarin werd door het instellen van een systeem van meerdere politieke partijen de status van de regerende Baath-partij als leider van de staat en de samenleving afgezwakt. Wel verbood de nieuwe grondwet het oprichten van politieke partijen, die waren gebaseerd op godsdienst, religieuze overtuiging of regionale belangen. Hierdoor werden eventuele politieke ambities van de Moslim Broederschap of Koerdische partijen de kop ingedrukt. Het presidentschap werd beperkt tot twee termijnen van zeven jaar. Over de nieuwe grondwet vond op 26 februari 2012 een volksraadpleging plaats, waarbij volgens de Syrische autoriteiten een meerderheid van de bevolking zich voor de nieuwe grondwet uitsprak. Na dit referendum werden op 7 mei 2012 parlementaire verkiezingen gehouden. Over het verloop van deze verkiezingen en de op grond van de uitslag gebaseerde samenstelling van de nieuwe volksvertegenwoordiging is geen betrouwbare, verifieerbare informatie bekend.

In de vorige volksvertegenwoordiging (*Majlis Al-Sha'b*) van 250 leden domineerde het Nationaal Progressief Front (NPF) (*Jabhah Al-Wataniyah Al-Taqaddumiyah*).¹⁴ Dit was een sinds 1972 bestaande coalitie van inmiddels tien partijen, waarbinnen de Baath-partij almachtig was.

De volksvertegenwoordiging zelf heeft weinig tot geen invloed op het regeringsbeleid. Doorgaans beperkt zij zich tot het bekrachtigen van de door de president uitgezette lijn en keurt zij het beleid van het regime zonder wezenlijk debat goed. Het parlement komt niet zelf met initiatief-wetgeving, maar geeft slechts een oordeel over (en wijzigde soms) wetsvoorstellen afkomstig van de president.

De laatste presidentiële verkiezing vond plaats op 17 mei 2007.¹⁵

Omar Ghalawanji werd op 6 augustus 2012 tot waarnemend premier benoemd, nadat zijn voorganger, Riyad Hijab, volgens de Syrische staatstelevisie was ontslagen, zonder een reden te geven. Hijab, een soenniet, zou vervolgens met zijn familie naar Jordanië zijn gevlucht, waar hij tijdens een persconferentie stelde dat het Syrische regime nog maar 30% van het Syrische grondgebied onder controle had en dat het regime economisch, financieel en moreel aan de grond zat en op instorten zou staan. Hijab, een voormalig minister van Landbouw en lid van de regerende Baath-partij, die eind juni 2012 tot premier was benoemd, was de in rang

¹³ US Department of State, *Background Note: Syria* (9 maart 2012); CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 12).

¹⁴ Het NPF kreeg na de parlementsverkiezingen van april 2007 169 van de 250 zetels in de volksvertegenwoordiging toegewezen. Van die 169 zetels werden er 134 door de Baath-partij bezet.

¹⁵ CIA, *The World Factbook – Syria* (11 september 2012).

en functie hoogste overloper sinds het begin van de opstand in Syrië in maart 2011.¹⁶

Op 9 augustus 2012 benoemde president Assad de minister van Volksgezondheid, Wael Al-Halki, tot nieuwe premier. Al-Halki is lid van de Baath-partij en is afkomstig uit de provincie Dera, waar de opstand tegen het regime zeventien maanden geleden begon.¹⁷

Provincies

Syrië wordt centraal bestuurd en is ingedeeld in dertien provincies¹⁸, die onder leiding staan van een gouverneur.¹⁹ De benoeming van een gouverneur wordt op voorstel van de minister van Binnenlandse Zaken goedgekeurd door de regering en bekendgesteld per presidentieel besluit.²⁰ Iedere gouverneur wordt bijgestaan door een gekozen provincieraad.²¹ De provincies zijn weer onderverdeeld in districten en subdistricten.

Strijdkrachten

De strijdkrachten nemen een vooraanstaande positie in. Dit hangt hoofdzakelijk samen met het feit dat zij met het inlichtingenapparaat de voornaamste machtsbasis vormen voor het bewind van president Bashar Al-Assad. De positie van de president is sterk afhankelijk van de loyaliteit van de strijdkrachten.²²

De president is opperbevelhebber van de strijdkrachten. Zijn plaatsvervanger is minister van Defensie generaal Fahd Jassem Al-Freij. Chef van de Generale Staf van de strijdkrachten is generaal Ali Abdullah Ayyoub.

Schattingen uit 2011 over de omvang van de Syrische strijdkrachten in actieve dienst betreffen de volgende aantallen:

- 60.000 man luchtmacht (commandant: generaal Issam Hallaq);
- 40.000 man luchtverdedigingsstrijdkrachten (commandant: president Assad)²³;
- 4000 man marine (commandant: Vice Admiraal Talib Al-Barri);
- ongeveer 220.000 manschappen landstrijdkrachten, met een reserve van 280.000 man.

De landstrijdkrachten zijn na een reorganisatie voornamelijk opgebouwd rond drie legerkorpsen.²⁴

¹⁶ *Syrische premier ontvlucht land*, Volkskrant (7 augustus 2012); *Syrische premier kiest kant van de oppositie*, Trouw (7 augustus 2012); *Premier Syrië loopt over*, De Telegraaf (7 augustus 2012); *Syrian prime minister defects as blast hits TV-radio building*, Radio Free Europe/Radio Liberty (6 augustus 2012).

¹⁷ *Assad wijst nieuwe premier Syrië aan*, Het Financieel Dagblad (10 augustus 2012); *Assad benoemt nieuwe premier*, NRC Handelsblad (10 augustus 2012); *Syria's Assad appoints new prime minister*, Radio Free Europe/Radio Liberty (9 augustus 2012).

¹⁸ Arabisch: *muhafazat*, enkelvoud: *muhafazah*. Deze provincies zijn Al-Hasakah, Al-Ladhiqiya (Latakia), Al-Qunaytrah, Ar-Raqqah, As-Suwayda, Dar'a, Dayr Az-Zawr, Halab (Aleppo), Hamah, Hims, Idlib, Rif Dimashq en Tartus.

¹⁹ De stad Damascus wordt als een afzonderlijke eenheid bestuurd.

²⁰ De functie van gouverneur van een provincie staat alleen open voor leden van de Baath-partij.

²¹ US Department of State, *Background Note: Syria* (9 maart 2012).

²² Zie ook US Department of State, *Background Note: Syria* (9 maart 2012).

²³ De luchtverdedigingsstrijdkrachten bestaan uit 25 brigades, die de beschikking hebben over 650 statische SA-2, SA-3 en SA-5 lanceerinstallaties, 200 mobiele SA-6 en SA-11 lanceerinstallaties en 4000 stuks luchtafweergeschut. Daarnaast zijn er nog twee onafhankelijke SA-8 en SA-10 Surface-to-Air Missile (SAM) regimenten, met elk vier batterijen van 48 mobiele SA-raketten. (*The Military Balance 2012*, International Institute for Strategic Studies (IISS) (7 maart 2012).

²⁴ *The Military Balance 2012*, International Institute for Strategic Studies (IISS) (7 maart 2012).

Het Eerste Legerkorps, met als hoofdkwartier Damascus, bestrijkt de Golan hoogvlakte tot aan de stad Dara'a bij de Jordaanse grens. Het bestaat uit drie gepantserde divisies (Eerste, Derde en Negende), twee gemechaniseerde divisies (Vierde en Zevende) en de Veertiende Al-Saiqa hoofdkwartierdivisie.

Het Tweede Legerkorps, met als hoofdkwartier Zabadani, bestrijkt het noorden van Damascus, richting Homs, alsmede Libanon. Het bestaat uit een gemechaniseerde divisie (Tiende) en zeven onafhankelijke special forces parachutistenregimenten.

Het Derde Legerkorps, met als hoofdkwartier Aleppo, bestrijkt het noorden van Syrië, Hama, de Turkse en Iraakse grens en de Middellandse Zeekust. Ook dient dit legerkorps de in Syrië aanwezige chemische en biologische wapens, en raketinstallaties te beschermen. Het bestaat uit vier gemechaniseerde divisies (Vijfde, Zesde, Achtste en Elfde).

De bescherming van de hoofdstad Damascus is in handen van de Vierde gepantserde Divisie en de Republikeinse Garde gepantserde Divisie. Deze laatste is weer samengesteld uit drie gepantserde brigades, één gemechaniseerde brigade en één artillerieregiment.²⁵

2.3 Politieke ontwikkelingen

Voor een algemeen overzicht van de binnenlandspolitieke situatie in Syrië in de periode december 2011 tot mei 2012 zie het algemeen ambtsbericht Syrië van 15 mei 2012 (DCM/AT-506/11/49739).

2.3.1 Binnenlandspolitieke situatie (juni – december 2012)

In de verslagperiode kwam het Syrische regime steeds verder onder druk te staan.²⁶ De oppositie raakte beter bewapend en georganiseerd, en leek in staat delen van het land in handen te krijgen en te houden.²⁷ Bovendien lieten steeds meer (hoge, soennitische) militairen en diplomaten het regime in de steek.²⁸ Zo liep op 4 juli 2012 een generaal van de Republikeinse Garde, Manaf Tlass, zoon van een voormalige minister van Defensie, naar Turkije over naar de oppositie,²⁹ gevolgd door de Syrische ambassadeur in Bagdad, Nawaf Al-Fares.³⁰ Beiden waren vertegenwoordigers van de soennitische meerderheid in Syrië.³¹ Ook de Syrische gezanten in de Verenigde Arabische Emiraten en Cyprus, een echtpaar, vluchtten samen naar Qatar. De Syrische ambassadrice in Cyprus is een nicht van de Syrische vice-president. De hoogste Syrische diplomatieke vertegenwoordiger in het VK, Khaled Al-Ayoubi, nam ontslag, omdat hij niet langer een regime wilde vertegenwoordigen dat zo agressief en repressief optrad tegen zijn eigen bevolking. Een generaal, tevens politiechef in de kustplaats Latakia, vluchtte op 30 juli 2012 naar Turkije. Daarmee waren in het buurland eind juli 2012 28 Syrische generaals.³²

²⁵ *The Military Balance 2012*, International Institute for Strategic Studies (IISS) (7 maart 2012).

²⁶ *The endgame in Syria*, Stratfor Global Intelligence (19 juli 2012); *Syrian rebels threaten supply lines to Aleppo*, Stratfor – Global Intelligence (9 oktober 2012).

²⁷ *The struggle in Syria intensifies*, Stratfor Global Intelligence (17 juli 2012); *Syria: Rebels will struggle to consolidate advantage*, Oxford Analytica (19 juli 2012).

²⁸ Zie ook paragraaf 2.2 Staatsinrichting.

²⁹ In totaal vluchtten op 4 juli 2012 66 mensen vanuit Syrië naar Turkije, onder wie generaal Manaf Tlass, twee kolonels en een aantal soldaten met hun families. De generaal was is de vijftiende hoge officier, die het geweld in zijn land ontvluchtte.

³⁰ *Top Syrian general fails to surface after defecting*, The New York Times (11 juli 2012); *Syria's Ambassador to Iraq reported to defect*, The New York Times (11 juli 2012); *Volkskrant* (12 juli 2012); *General confirms defection from Syria*, The New York Times (24 juli 2012).

³¹ *Syria conflict is close to tipping point*, Oxford Analytica (16 juli 2012); *A top defector's role in Syria after Al Assad?*, Stratfor Global Intelligence (31 juli 2012); *Considering a palace coup in Syria*, Stratfor Intelligence (5 juli 2012).

³² *Aantal Syrische overlopers groeit*, Algemeen Dagblad (31 juli 2012); *Aleppo loopt leeg*, De Telegraaf (31 juli 2012).

Op 21 juni 2012 landde een Syrisch gevechtsvliegtuig op een militaire luchtmachtbasis in het noorden van Jordanië; de piloot, een kolonel van de Syrische luchtmacht, vroeg en kreeg politiek asiel.³³ Een zware slag voor het moreel van het regime was het overlopen van generaal Mohammed Fares op 4 augustus 2012. Fares was de eerste Syrische kosmonaut, die in 1987 vanuit de ruimte een telefoongesprek voerde met Hafez Al-Assad, de vader en voorganger van de huidige president.³⁴

In de hektiek van de aanslag op 18 juli 2012 zouden twee brigade-generaals in een groep van 330 Syrische vluchtelingen naar Turkije zijn gevlucht. Daags daarvoren zou al eerder een generaal met een aantal soldaten zijn overgelopen naar Turkije. Nadien zou volgens Turkije opnieuw een generaal met een paar lagere officieren zijn gevlucht.³⁵

De Syrische oppositie probeerde geruime tijd al hoge functionarissen en militairen over te halen het regime in de steek te laten. Bij potentiële overlopers bleef echter grote bezorgdheid bestaan over het lot van hun familie in Syrië. Wraakacties door regeringstroepen tegen hun familie of de gemeenschap waaruit zij afkomstig zijn, kwamen voor.³⁶

Het regime leek op veel plaatsen in het land geen actieve controle meer uit te oefenen.³⁷ Wel zou het regime – indien het dat zou willen – nog steeds die controle vrijwel overal kunnen laten gelden. Volgens waarnemers had het regime echter niet de capaciteit meer om overal tegelijkertijd die controle uit te oefenen.

De 4^e Divisie en de Presidentiële Garde waren de belangrijkste militaire pilaren van het regime, en werden ook buiten de hoofdstad ingezet (bijvoorbeeld in Aleppo). Voor een grootschalige militaire inzet op de grond ontbraken echter voldoende loyale soldaten. Vandaar dat het regime steeds meer vertrouwde op lucht-inzet.

Het oosten van Syrië, rondom de stad Dar Az-Zawr is in handen van de oppositie. Ook uit de Koerdische gebieden trok het regime zich grotendeels terug. Het regime behield vooralsnog de greep op de stedelijke centra (Damascus, Homs, Hama, Idlib en Deraa), maar verloor de controle over de buitenwijken en de rurale omliggende gebieden.

Hoewel president Assad zich na de aanslag van 18 juli 2012 niet meer in het openbaar had laten zien, zond de staatstelevisie beelden uit van de president aan het werk.³⁸ Niet duidelijk was waar die beelden waren opgenomen. Er was sprake van dat de president naar de kustplaats Latakia zou zijn uitgeweken. Zijn vrouw en kinderen zouden naar Rusland zijn gevlucht. Medewerkers van de president bevestigden dat de president gewoon in het paleis in Damascus was.³⁹ Op 19 augustus 2012 verscheen president Assad in het openbaar in een moskee in

³³ *Operational Guidance Note – Syria*, UK Home Office – UK Border Agency (juli 2012); *Syria's Air Force defection*, Stratfor Global Intelligence (22 juni 2012); *Syrian pilot granted asylum in Jordan*, The New York Times (21 juni 2012); *Syrische piloot deserteert and landt met gevechtsvliegtuig in Jordanië*, NRC Handelsblad (21 juni 2012); *Defection in Syria may undermine regime offensive*, Stratfor Global Intelligence (21 juni 2012).

³⁴ *Syrische premier kiest kant van de oppositie*, Trouw (7 augustus 2012).

³⁵ *Slag om Syrische steden*, NRC Handelsblad (23 juli 2012).

³⁶ *Syria's Ambassador to Iraq reported to defect*, The New York Times (11 juli 2012); *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012); *Syrian government targeting dissenter's followers*, Amnesty International (25 juni 2012).

³⁷ *Syrian rebels threaten supply lines to Aleppo*, Stratfor – Global Intelligence (9 oktober 2012); *Syrian rebels' northern gains*, Stratfor – Global Intelligence (6 november 2012).

³⁸ *Syrische opstandelingen hebben \$ 25 miljoen op het hoofd van president Assad gezet. Deze som geld wordt bijeengebracht door rijke Syrische zakenlieden die de opstandelingen steunen. Zij zal worden uitbetaald aan de persoon, die president Assad, dood of levend, gevangen weet te nemen.* (Prijs op hoofd Assad, De Telegraaf (19 september 2012).

³⁹ *La Syrie dément tout départ d'Assad du pouvoir*, Le Figaro (20 juli 2012).

Damascus. Het was zijn eerste publieke optreden sinds de bomaanslag op 18 juli 2012, waarbij vier topmensen van zijn regime werden gedood. De Syrische staatstelevisie toonde beelden waarop president Assad biddend was te zien ter gelegenheid van het einde van de islamitische vastenmaand Ramadan. Assad was in gezelschap van zijn premier en zijn minister van Buitenlandse Zaken. Vice-president Farouq Al-Sharaa was niet aanwezig. Het Syrische regime ontkende 18 augustus 2012 dat hij zou zijn overgelopen.⁴⁰ Opnames van de Syrische staatstelevisie toonden de president voorts in een moskee bij het vervullen van zijn religieuze plichten ter viering van het islamitische Offerfeest eind oktober 2012.

In reactie op het verder toenemende geweld in Syrië verscherpte de Europese Unie (EU) op 23 juli 2012 het wapenembargo tegen Syrië. Schepen of vliegtuigen waarvan vermoed werd dat wapens naar Syrië werden overgebracht, werden voortaan gecontroleerd. Ook werden 26 personen op een zwarte lijst geplaatst. Zij mogen de EU niet meer in. Hun Europese tegoeden werden bevroren. Dat laatste gold ook voor drie bedrijven. Met deze zeventiende ronde van EU-sancties tegen Syrië staan thans 155 personen en 52 instanties op de zwarte lijst. De EU besloot tevens nog eens € 20 miljoen uit te trekken voor humanitaire hulp aan Syriërs. Daarmee werd het bedrag voor spoedeisende medische zorg, onderdak, voedsel en water verdubbeld. Voor aanvullend levensonderhoud aan Syriërs werd al door de EU € 23 miljoen uitgegeven.⁴¹

Op 15 oktober 2012 trof de EU aanvullende sancties tegen Syrië. 25 Syrische bewindslieden werden op de zwarte lijst gezet, waar nu 180 Syriërs op staan. Zij mogen EU niet meer inreizen. Hun tegoeden in de EU werden bevroren. De lijst is tevens uitgebreid met twee ondernemingen, die het regime van president Assad ondersteunen. Om wapentransporten naar Syrië te voorkomen, mogen er vanuit de EU geen financiële diensten meer worden verleend. Ook zijn toestellen van Syrian Arab Airlines niet langer welkom in de EU.⁴²

Aan een door Nederland op 20 september 2012 in het Kurhaus in Scheveningen georganiseerde vierde bijeenkomst van de Friends of the Syrian People International Working Group on Sanctions namen 60 landen en 3 organisaties (Arabische Liga, Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) en Cooperation Council for the Arab States of the Gulf (GCC)) deel. Naast Arabische en Westerse landen waren ook landen uit Zuid-Amerika, Afrika en Azië vertegenwoordigd. De Syrische oppositie werd vertegenwoordigd door de Syrian Economic Taskforce. Tijdens de bijeenkomst werd opgeroepen tot verdergaande sancties tegen het Syrische regime, tot scherper toezien op pogingen van het regime om sancties te ontduiken, tot verder harmoniseren en strikter implementeren van sancties, en beter uitwisselen van informatie.

2.3.2 *Oppositie*

*Algemeen*⁴³

In de verslagperiode bestond de Syrische oppositie uit een breed palet van politieke en militante oppositie, lokale netwerken, en partijen die formeel nog opereerden als oppositiepartij in het land en loyaal waren aan het regime.

De overgrote meerderheid van de oppositie was het eens over de korte termijn strategie en insteek richting de transitie: val van het regime (bij voorkeur via

⁴⁰ VN-gezant Brahimi begint lastige missie, Volkskrant (20 augustus 2012).

⁴¹ European Union tightens sanctions on Syria, The New York Times (23 juli 2012); zie ook EU governments reconsider their options on Syria, Oxford Analytica (6 september 2012).

⁴² Europese Unie breidt sancties tegen Syrië uit, Het Financieel Dagblad (16 oktober 2012); EU zet hele Syrische bewind op zwarte lijst, Trouw (16 oktober 2012).

⁴³ Zie ook bijlage – Overzicht Syrische oppositie (augustus 2012).

militaire interventie, anders via gewapend of vreedzaam verzet), instellen van humanitaire corridors of een no-fly zone, intensieve humanitaire steun aan lokale netwerken, en een transitie-periode dat tot verkiezingen zou moeten leiden. Men verschilde echter van mening over de invulling van de periode daarna, en de rol van de minderheden daarin in het bijzonder. Eigen belangen, gebrek aan professionele oppositie-ervaring, overvolle agenda's, als wel de (gewelddadige) waan van de dag waren daaraan debet. Aanhang onder militante en religieuze oppositie groeide naarmate politieke (en veelal externe) oppositie niet met een alternatief stemgeluid kwam, maar ook niet zichtbaar was naar de samenleving toe. Lokale (vreedzame) netwerken boden perspectief op nieuwe leiders, maar deze personen voelden zich ondergesneeuwd in het humanitaire werk.

Standplaats Syrische oppositie

Met uitzondering van de formeel geregistreerde oppositiepartijen die loyaal zijn aan het regime, bevindt het merendeel van de leiders van de oppositie zich in het buitenland. Turkije en Egypte staan hierin centraal vanwege de morele steun die men geeft aan de Syrische oppositie en die voor de Moslimbroederschap in het bijzonder. Oppositiepartijen bewegen zich grotendeels in een informeel kader, waarbij alleen het kantoor van de Syrische Nationale Raad (SNC) zich heeft gevestigd in Istanbul. Ondanks dit kantoor opereert ook het dagelijks en uitvoerend bestuur van de SNC vanuit het buitenland en werken zij – operationeel – veelal via e-mail en Skype.

De SNC benoemde begin juni 2012 de Koerdische filosoof en assyrioloog Abdulbaset Sieda tot haar nieuwe leider.⁴⁴ Sieda, die al jaren in Zweden woont, was de enige kandidaat om Burhan Ghalyoun te vervangen. Deze zat de SNC voor sinds de oprichting in augustus 2011, en trad terug vanwege toenemende kritiek op zijn autocratische leiderschap.⁴⁵ De nieuwe SNC-leider Sieda wordt beschouwd als een neutrale en gematigde figuur, die op zoek is naar consensus. Eerder gaf hij aan dat zijn prioriteit lag bij het uitbreiden van de SNC met meer oppositieleden, vooral van Syrische religieuze minderheden.⁴⁶

Leden van de externe oppositie (SNC, Moslimbroederschap, National Coordination Council (NCC), Koerdische partijen) zien elkaar op internationale bijeenkomsten; deze bijeenkomsten worden tevens aangewend voor partijbijeenkomsten. Istanbul/Turkije leent zich voor een deel voor deze bijeenkomsten, maar er vinden ook partijbijeenkomsten plaats in Cairo, Verenigde Arabische Emiraten, Erbil voor de Koerdische partijen, de VS, en in landen waar meerdere actieve Syriërs verblijf houden (zoals in Zweden).

De lokale netwerken bevinden zich door het gehele land (geconcentreerd in de steden Damascus, Aleppo, Homs, Hama, Zabadani, Dara'a en Rif Dimasq) en werken op een zeer informele basis met ad-hoc en flexibel ingerichte kantoren. Een aantal vertegenwoordigers van deze netwerken heeft ook een basis in het buitenland. Het Het Vrije Syrische Leger (FSA) heeft vertegenwoordigers zitten over de grens met Turkije, en op ad-hoc basis in Istanbul en in de grensgebieden met Jordanië en Libanon.

Positie minderheidsgroepen

Alle minderheidsgroeperingen hebben een vertegenwoordiging in een van de bekende partijen. Met name het SNC wordt gezien als koepelorganisatie die zich

⁴⁴ *Oppositie kiest Koerd als leider*, Trouw (11 juni 2012).

⁴⁵ *Syrische oppositieleider vertrekt – Burhan Ghalioun laat een hopeloos verdeelde partij achter*, Financieele Dagblad (25 mei 2012).

⁴⁶ *Dit is de nieuwe leider van de belangrijkste Syrische oppositiegroep*, NRC Handelsblad (11 juni 2012).

verantwoordelijk voelt voor alle minderheden (zoals Assyriërs, Koerden en alawieten).

Waar Koerdische partijen zich – ondanks toezeggingen vanuit het SNC – redelijk snel uitgesloten voelen en dit problemen oplevert in de noordelijke provincies, gaat de grootste zorg uit naar de vertegenwoordiging van de alawieten in de oppositiepartijen. Er bestaat een groot wantrouwen tegenover personen met een alawitische achtergrond.

De National Coordination Body (NCB) of de National Coordination Council for Democratic Change (NCC) (respectievelijk Haytham Al-Manna in Parijs en Hassan 'Abdal Azim in Damascus) is een oppositiepartij, die door vele andere oppositiepartijen met wantrouwen wordt bejegend, onder andere vanwege hun standpunt dat een politieke dialoog met het Syrische regime nog kansen moet krijgen. Het NCB/NCC wordt gezien als een verlengstuk van het Syrische regime, dat onder instructie staat van Rusland.

Recente ontwikkelingen – totstandkoming Syrische Nationale Coalitie

Syrische oppositiegroepen voerden begin november 2012 in de hoofdstad van Qatar, Doha, overleg over de vorming van een brede politieke raad.

Na zware druk vanuit Arabische en westerse landen die graag één loket wilden voor overleg en het geven van financiële en eventueel militaire steun, konden de aanwezige oppositiegroepen na een week vergaderen op 11 november 2012 een akkoord bereiken over een overkoepelende oppositiecoalitie, de Syrische Nationale Coalitie van Krachten van de Syrische Revolutie en Oppositie (Syrian National Coalition of Forces of the Syrian Revolution and Opposition (SNCFRSO)).⁴⁷ Daarnaast werd in een twaalf punten akkoord tussen de aanwezige oppositiegroepen ingegaan op elementen als inclusiviteit (open voor alle partijen), proportionele vertegenwoordiging, vorming van een overgangsregering, vorming van een opperste militaire raad, streven naar internationale erkenning en het beheren van een hulpfonds. De politieke raad van de Nationale Coalitie telt zestig zetels, waarin zowel de etnische en religieuze minderheden als de interne en externe oppositiegroepen en ervaren opposanten goed zijn vertegenwoordigd.

Een gematigde voormalige imam, Ahmad Moaz Al-Khatib, werd tot eerste voorzitter gekozen.⁴⁸ Voormalige ondernemer en parlamentslid Riad Al-Seif en vrouwelijke activiste Suhair Al-Atassi, twee vooraanstaande seculiere oppositiefiguren, werden gekozen tot vice-voorzitters. Een derde vice-voorzittersfunctie viel toe aan een nog te verkiezen Koerd. Mustafa Sabbagh is secretaris-generaal van de SNCFRSO.⁴⁹ De tot dan toe grootste oppositiebeweging, de Syrische Nationale Raad (SNC), reorganiseerde zich, koos op 9 november 2012 een christelijke voorzitter, George Sabra, en besloot deel uit te gaan maken van de nieuwe Nationale Coalitie.⁵⁰ Volgens een Franse bron bleven alleen de groep rondom Michel Kilo en de NCB/NCC buiten de nieuwe nationale coalitie; de Koerden zouden bedenktijd hebben gevraagd.

⁴⁷ *Syria: New opposition group may herald change*, Stratfor – Global Intelligence (14 november 2012).

⁴⁸ Voordat Al-Khatib drie maanden geleden Syrië moest ontvluchten, was hij imam van de Omajjaden-moskee in Damascus. Voor zijn religieuze carrière studeerde Al-Khatib geofysica, de studie van de natuurkundige verschijnselen die zich in de aarde voordoen. Vervolgens werkte hij als ingenieur en tot op de dag van vandaag is hij lid van de Syrian Geological Society. Hij heeft tevens grote belangstelling voor minder exacte wetenschappen en maakt deel uit van de Syrian Society for Psychological Science. (*Nieuwe leider Syrische oppositie*, Het Financieele Dagblad (13 november 2012); *Warme banden met Nederland*, Volkskrant (14 november 2012) .

⁴⁹ *Oppositie Syrië bijeen in Qatar*, ANP (5 november 2012); *Overleg ter versterking Syrische oppositie stagneert*, NRC Handelsblad (5 november 2011).

⁵⁰ *Oppositie Syrië kiest geestelijke als nieuwe leider*, Volkskrant (12 november 2012); *Syrische oppositie eensgezind tegen Assad*, Volkskrant (11 november 2012); *Syrische oppositie krijgt nieuwe, frisse gezichten*, Trouw (13 november 2012); *Christendocent leidt Syrische Nationale Raad*, Nederlands Dagblad (13 november 2012); *Syria: External support key to new opposition body*, Oxford Analytica (12 november 2012).

Zes Golfstaten en Turkije hebben de Nationale Coalitie erkend als legitiem vertegenwoordiger van het Syrische volk; de Arabische Liga erkende de Nationale Coalitie als legitieme vertegenwoordiger van de Syrische oppositie en als belangrijkste gesprekspartner. Frankrijk, gevolgd door Italië, het VK en de VS erkennen de nieuwe Nationale Coalitie als enige legitieme vertegenwoordiger van het Syrische volk.⁵¹

Dertien radicale Syrische strijdgroepen waaronder het extremistische Jabhat Al-Nusra, verantwoordelijk voor diverse bomaanslagen in Syrië, distantieerden zich in een videoboodschap die op 18 november 2012 op een website voor moslimstrijders verscheen, van de Nationale Coalitie. Zij stelden te vechten voor een islamitische staat en bekritiseerden de Nationale Coalitie als een buitenlands product. Tegelijkertijd zouden zij een islamitische staat uitgeroepen hebben in de belegerde stad Aleppo, waar veel radicaal-islamitische strijders een stadsguerilla tegen het regeringsleger voeren.⁵²

2.3.3

Syrië en omliggende landen

Terwijl de onrust in Syrië verder om zich heen greep, maakten omliggende landen zich in de verslagperiode steeds meer zorgen over de gevolgen van een mogelijke val van het regime van president Assad.⁵³

Buurland Libanon leek daarbij het kwetsbaarst voor verdere escalatie van de strijd in Syrië.⁵⁴ Beschietingen vanuit Syrië richting Libanon namen in de verslagperiode toe en de ruim 500 km lange grens tussen beide landen leek te poreus om het gevreesde overslaan van ongeregelde heden uit Syrië adequaat te kunnen beletten.⁵⁵ In het noorden van Libanon laaiden onlusten op tussen soennieten en alawieten.⁵⁶ Op 19 oktober 2012 ontplofte in het centrum van Beiroet een zware autobom, die drie doden en zeker 80 gewonden opeiste. Onder de doden bevond zich brigade-generaal Wissan Al-Hasan, hoofd van de onderzoeksafdeling van de Internal Security Forces. De uitgesproken anti-Syrische Al-Hasan maakte ooit deel uit van het beveiligingsteam van voormalig premier Rafik Hariri, die in februari 2005 om het leven kwam bij een autobom. Ook zou hij direct betrokken zijn geweest bij het verschaffen in Libanon van logistieke ondersteuning aan en bevoorrading van het Vrije Syrische Leger. De betrokkenheid van Syrië bij deze aanslag wordt door (internationale) waarnemers als hoogstwaarschijnlijk aangeduid. Als gevolg van deze aanslag raakten voor- en tegenstanders van het Syrische bewind slaags in de Noord-Libanese stad Tripoli. Bij vuurgevechten raakten tientallen mensen gewond en vielen er tien doden, voordat het Libanese leger via een staakt-het-vuren een einde aan de gevechten maakte.⁵⁷

⁵¹ *Frankrijk erkent nieuwe Syrische oppositie* (NRC Handelsblad (14 november 2012). *Ook Turkije en diverse Arabische Golfstaten hebben de Syrische Nationale Coalitie inmiddels erkend.* (Meer erkenning voor oppositie Syrië, Trouw (16 november 2012).

⁵² *Jihadisten Syrië wijzen verenigde oppositie af*, Trouw (20 november 2012); *EU wacht met Syrische oppositie*, NRC Handelsblad (20 november 2012); *Islamisten Syrië gaan eigen weg*, Volkskrant (21 november 2012).

⁵³ *Regio vrees escalatie in Syrië*, Financieel Dagblad (25 juli 2012); *Considering a Sunni regime in Syria*, Stratfor Global Intelligence (10 juli 2012); *Conflict in Syria: Regional players' motives and limits*, Stratfor – Global Intelligence (19 september 2012); *Syrië sleurt regio mee*, Telegraaf (5 oktober 2012); *After Assad: The new geopolitical fault lines of the Middle East – How Syria's neighbours will be affected by the fall of the Assad regime*, Oxford Analytica (29 november 2012).

⁵⁴ *Assad's fall will upend Lebanon's political landscape*, Oxford Analytica (11 oktober 2012).

⁵⁵ *Syrians vie for mountains as Lebanon combats spillover*, Stratfor – Global Intelligence (28 september 2012); *Syrië strijdt met rebellen om grensdorpen Libanon*, Het Parool (20 november 2012).

⁵⁶ *Lebanon is increasingly vulnerable to Syria overspill*, Oxford Analytica (30 mei 2012).

⁵⁷ *Implications of the Beirut bombing*, Stratfor – Global Intelligence (19 oktober 2012); *Lebanon: Explosion in Beirut*, Stratfor – Global Intelligence (19 oktober 2012); *Conflict Syrië besmet nu ook Libanon*, Trouw (22 oktober 2012); *Geweld in Libanon*, De Telegraaf (22 oktober 2012); *Libanon vreest geweldsexplosie*, Volkskrant (22 oktober 2012); *Lebanon bombing raises risk of serious instability*, Oxford Analytica (22 oktober 2012); *Syrië bedreigt wankel evenwicht in Libanon*, Trouw (23 oktober 2012); *De ketenen van Hezbollah*, Nederlands Dagblad (23 oktober 2012); *Beiroet heeft het, als er geen bom afgaat*, Volkskrant (26 oktober 2012); *Libanon bang voor*

Israël stuurde in de verslagperiode extra militairen naar de grens met Syrië uit vrees dat Syrische vluchtelingen zouden proberen de door Israël bezette Golan-hoogvlakte in te komen.⁵⁸ Nadat al eerder diverse keren granaten vanuit Syrië op de Golan-hoogvlakte waren terechtgekomen, schoot Israël terug toen Syrische tanks het gedemilitariseerde gebied waren binnengereden en een Israëliëse leger jeep door een Syrische kogel bleek te zijn geraakt.⁵⁹

De bloedige onderdrukking van de opstand in Syrië maakte tevens een einde aan verschillende bondgenootschappen. Zo verbrak Turkije de diplomatieke betrekkingen en steunde het land opstandelingen van het Vrije Syrische Leger met wapens. De betrekkingen tussen Syrië en Turkije kwamen op scherp te staan toen Syrië op 22 juni 2012 een Turks F-4 gevechtsvliegtuig op de zee grens tussen beide landen neerhaalde.⁶⁰ De twee Turkse inzittenden van het vliegtuig kwamen daarbij om het leven. Turkije nam op 3 oktober 2012 doelen in Syrië onder vuur, als vergelding voor de beschieting van de Turkse grensplaats Akçakale. Hierbij vielen aan Syrische kant slachtoffers, naar verluidt militairen. Volgens de Turkse regering zouden de doelen in Syrië met radar zijn geïdentificeerd en vervolgens met artillerie zijn bestookt. In Akçakale zouden vijf mensen, waaronder een vrouw en kinderen, omgekomen zijn door granaten die in Syrië waren afgevuurd. Het Syrische leger zou op opstandelingen hebben geschoten, waarbij projectielen op Turkse bodem terechtkwamen. De Syrische autoriteiten boden hun excuses aan voor de artilleriebeschieting. Sindsdien schiet het Turkse leger terug, zodra granaten vanuit Syrië op Turks grondgebied terechtkomen. Het Turkse parlement stemde voorts op 4 oktober 2012 in met een wetsaanpassing, die de Turkse strijdkrachten toestond voor een periode van één jaar Syrië binnen te vallen als dat noodzakelijk wordt geacht.⁶¹

Toen een Syrische Airbus A320 passagiersvliegtuig uit Moskou met 35 passagiers aan boord het Turkse luchtruim binnenvloog, werd zij opgewacht door Turkse F-16's en naar de Turkse luchthaven Esenboga bij Ankara geëscorteerd. Er waren indicaties dat het toestel 'niet-civiele lading' naar Damascus vervoerde. Later zou 'verdachte vracht' in het Syrische vliegtuig zijn aangetroffen.⁶² Als gevolg van dit incident maakte de Syrische regering op 13 oktober 2012 bekend dat het land geen Turkse burgervliegtuigen meer toeliet tot het Syrische luchtruim. De Turkse regering voerde

nieuwe burgeroorlog, Trouw (25 oktober 2012); *Onrust Libanon over buurland Syrië houdt aan*, Trouw (24 oktober 2012); *Lebanon: A mood shift among the Sunnis*, Stratfor – Global Intelligence 30 oktober 2012).

⁵⁸ *Syrie: Israël sur le qui-vive pour parer à tout*, Le Figaro (20 juli 2012). Israël diende een klacht in bij UNDOF, de VN-macht die sinds 1974 op de rand van de Golan-hoogvlakte aanwezig is om toezicht te houden op de wapenstilstand tussen Israël en Syrië. Israël veroverde de Golan-hoogvlakte in 1967 op Syrië. In 1973 probeerde Syrië het gebied tevergeefs terug te winnen. In 1981 annexeerde Israël onder internationaal protest het gebied.

⁵⁹ *Israël reageert direct op Syrische granaat*, Trouw (13 november 2012); *Israëliësch leger vuurt op Syrisch geschut*, Volkskrant (13 november 2012); *Israël bestookt artillerie Syrië*, ANP (13 november 2012); *Israel questions stray fire from Syria*, Stratfor – Global Intelligence (13 november 2012).

⁶⁰ *Erdoğan says Turkey probing jet disappearance; reports of Syria apology*, Radio Free Europe/Radio Liberty (22 juni 2012); *Turkey says downed jet may have strayed into Syrian airspace*, Radio Free Europe/Radio Liberty (22 juni 2012); *Syria: Regime unity amid defections*, Stratfor Global Intelligence (29 juni 2012); *The consequences of Turkey's restraint in Syria*, Stratfor Global Intelligence (27 juni 2012); *Turkey's measured response to Syria*, Stratfor Global Intelligence (26 juni 2012).

⁶¹ *Turkije neemt wraak*, AFP/ANP/Reuters (4 oktober 2012); *Turkse beschietingen*, Volkskrant (4 oktober 2012); *Escalatie aan Syrisch-Turkse grens*, NRC Handelsblad (4 oktober 2012); *Turkije neemt Syrië onder vuur*, Volkskrant (4 oktober 2012); *Ankara laat tanden zien*, Telegraaf (5 oktober 2012); *Excuses van Syrië voor aanval op Turkije*, Algemeen Dagblad (5 oktober 2012); *Parlement Turkije steunt acties in Syrië*, Volkskrant (5 oktober 2012).

⁶² ANP/Volkskrant/Trouw (11 oktober 2012); *The Syrian regime's supply lines at risk*, Stratfor – Global Intelligence (12 oktober 2012).

daarop dezelfde maatregel in voor Syrische burgervliegtuigen in het Turkse luchtruim.⁶³

Ook de Palestijnse verzetsbeweging Hamas koos de kant van de opstandelingen. De soennitische beweging ontving jarenlang steun van Syrië. In februari 2012 verplaatste de organisatie haar buitenlandse activiteiten naar de golfstaat Qatar.

Voor Iran, dat Syrië politiek en economisch steunt, zou regimeverandering in Damascus een grote tegenslag zijn in de aspiraties van Teheran om een rol te spelen als regionale grootmacht in het Midden-Oosten en de Arabische wereld.⁶⁴ In Teheran werd op 9 augustus 2012 een Syrië-top gehouden, waaraan achtentwintig landen deelnamen, waaronder Rusland, China, Pakistan, Irak, Zimbabwe en Jordanië, landen die volgens Iran een correct en realistisch standpunt over het Syrische conflict innamen. De vergadering riep op tot serieuze onderhandelingen tussen het Syrische regime en de opstandelingen.⁶⁵

Tijdens een op instigatie van koning Abdullah van Saoedi-Arabië op 14 en 15 augustus 2012 ingelaste extra topbijeenkomst in Mekka van de Organisatie van Islamitische Samenwerking (OIC) werd bij meerderheid van stemmen Syrië geschorst als lid, totdat er een democratisch gekozen regering is. Iran was als enige lidstaat tegen een schorsing van Syrië.

Voor het eerst oefende ook Rusland in de verslagperiode publiekelijk druk uit op het Syrische regime.⁶⁶ Volgens een hoge Russische defensie-functionaris was Rusland niet van plan Syrië nieuwe wapens te leveren, zolang de situatie in dat land onstabiel bleef. De waarde van de Russische positieverandering leek echter relatief, omdat Rusland de meeste bestaande wapencontracten gestand zou doen. Ook mocht Syrië voor een bedrag van US\$ 4 miljard aan afgesproken wapenleveranties, waaronder afweergeschut, en opknapbeurten voor gebruikt militair materieel tegemoet zien. Hierdoor zou het Syrische regime de strijd met gewapende opstandelingen nog geruime tijd kunnen volhouden.⁶⁷ Rusland liet eerder al weten elf oorlogsschepen voor routineoefeningen naar de Middellandse Zee te sturen. Enkele daarvan deden de Syrische havenstad Tartus aan, waar Rusland een marinebasis heeft. Onder de schepen waren twee landingsvaartuigen, die troepen aan land zouden kunnen zetten.⁶⁸

2.3.4 VN-inspanningen voor een vreedzame politieke oplossing (juni – december 2012)

Pogingen van de speciale VN-gezant voor Syrië, Kofi Annan, om te komen tot een vreedzame oplossing voor de crisis in Syrië, leverden in de verslagperiode weinig

⁶³ ANP (15 oktober 2012); *Turkey bans Syrian flights from airspace, after Syrian ban*, Radio Free Europe/Radio Liberty (14 oktober 2012).

⁶⁴ *Regio vrees escalatie in Syrië*, Financieele Dagblad (25 juli 2012); *Iran's arc of influence in jeopardy*, Stratfor Global Intelligence (3 augustus 2012). Strijders die zeiden te behoren tot de zogeheten Baraa Brigades, claimden op 5 augustus 2012 48 Iraniërs in Damascus te hebben ontvoerd. Volgens hen zouden het gaan om leden van de Iraanse Revolutionaire Garde. Iran stelde dat het sjiëtische pelgrims waren. Voordat het geweld in Syrië uitbrak, trokken honderdduizenden Iraniërs naar Syrië om te bidden in de Sayyidah Zaynab-moskee in de buurt van Damascus, een sjiëtisch pelgrimsoord. Zowel Turkije als Qatar werden gevraagd te bemiddelen. (*Volkskrant* (6 augustus 2012).

⁶⁵ *Iran belegt Syrië-conferentie*, NRC Handelsblad (10 augustus 2012).

⁶⁶ *Russia's mixed signals regarding Syria*, Stratfor Global Intelligence (11 juli 2012).

⁶⁷ *Geen nieuw contract Rusland met Syrië*, NRC Handelsblad (10 juli 2012); *Moskou zet voor het eerst Assad openlijk onder druk*, Trouw (10 juli 2012); *Volkskrant* (12 juli 2012); *Syrian military power gives regime vital advantage*, Oxford Analytica (1 mei 2012).

⁶⁸ *Volkskrant* (12 juli 2012). *Er wonen naar schatting ongeveer 30.000 mensen met een Russisch paspoort in Syrië, vooral vrouwen en kinderen. (Russisch-Syrische band ook privé)*, *Volkskrant* (5 juli 2012); *Russia's mixed signals regarding Syria*, Stratfor Global Intelligence (11 juli 2012); *Russian policy on Iran and Syria in state of disarray*, Jamestown Foundation (16 augustus 2012).

op.⁶⁹ Op initiatief van Annan vond op 30 juni 2012 in Genève een bijeenkomst over Syrië plaats, die niet tot een doorbraak leidde. De VS en andere westerse landen vonden dat in een overgangsregering geen plaats was voor de huidige Syrische president Assad. Rusland was van mening dat president Assad niet hoefde af te treden en dat de Syriërs zelf over hun lot moesten kunnen beslissen. Wel kwam men overeen dat er een overgangsregering van nationale eenheid in Syrië zou moeten komen, waarin plaats zou moeten zijn voor zowel leden van de huidige Syrische regering als voor aanhangers van de oppositie.⁷⁰

Op een bijeenkomst in Parijs op 6 juli 2012 beloofde de Vrienden van Syrië, een groep van ruim vijftig landen, bestaande uit de VS en West-Europese landen, gecombineerd met Brazilië, Turkije, India, de Arabische Liga en veel Arabische landen, de hulp aan de Syrische opstandelingen krachtig op te voeren. De groep zette zich vooral in voor de Syrische oppositie en probeerde het regime van president Assad steeds meer in een economisch en politiek isolement te brengen in de hoop dat zij uiteindelijk vrijwillig zou opstappen.

Op 19 juli 2012 spraken Rusland en China hun veto uit tegen een VN- Veiligheidsraadresolutie om strengere sancties op te leggen aan het Syrische regime.⁷¹ Het was de derde keer dat beide landen een resolutie over Syrië blokkeerden.

Op 20 juli 2012 nam de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 2059 (2012) aan, waarbij het mandaat van de United Nations Supervision Mission in Syria (UNSMIS), dat op 20 juli 2012 afliep, met dertig dagen werd verlengd.⁷² De bijna driehonderd VN-waarnemers van UNSMIS onder leiding van de Noorse generaal Robert Mood, die moesten toezien op een staakt-het-vuren in het land, bleven echter vooral in hun hotel, omdat er te veel risico's waren verbonden aan de uitvoering van hun missie.⁷³

Tijdens besloten consultaties besloot de VN Veiligheidsraad op 16 augustus 2012 echter de UNSMIS-missie niet voort te zetten. De UNSMIS-missie liep op 19 augustus 2012 af.⁷⁴ Wel bleef een klein civiel VN-kantoor in Damascus, bestaande uit burgerpersoneel, afkomstig uit UNSMIS (voor de continuïteit), aangevuld met een aantal militaire adviseurs, teneinde de politieke kanalen open te houden.⁷⁵

Op 3 augustus 2012 werd in de Algemene Vergadering van de VN een resolutie over Syrië aangenomen, die door de Arabische Liga, VS, Frankrijk en VK in elkaar was gezet, met als belangrijkste elementen:

- oproep tot stoppen van het geweld;
- oproep tot het stoppen van de schendingen van de mensenrechten;
- verbod op het gebruik van chemische wapens;
- nadruk op verantwoordelijkheid voor en vervolging van mensenrechtenschendingen;
- aandacht voor de humanitaire situatie;

⁶⁹ *Bloody stalemate in Syria stumps world powers*, The International Herald Tribune (30 april 2012); *Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolution 2043 (2012)*, United Nations Security Council, S/2012/523 (6 juli 2012).

⁷⁰ *Internationale gemeenschap blijft verdeeld over rol Assad*, Het Parool (1 juli 2012); zie ook *Yemen plan offers the illusion of compromise for Syria*, Oxford Analytica (11 juni 2012).

⁷¹ *Veto tegen strengere sancties tegen Syrië*, Financial Times (20 juli 2012); *Veto Rusland en China uit vrees dat Westen VN-Handvest misbruikt*, Volkskrant (20 juli 2012); *Veiligheidsraad ondergraaf eigen gezag*, NRC Handelsblad (21 juli 2012); *Syria: Security Council vote will embolden violators*, Amnesty International (19 juli 2012).

⁷² *Veto tegen strengere sancties tegen Syrië*, Financial Times (20 juli 2012); *Veto Rusland en China uit vrees dat Westen VN-Handvest misbruikt*, Volkskrant (20 juli 2012); *VN-Veiligheidsraad stemt in met verlenging waarnemersmissie Syrië*, NRC Handelsblad (20 juli 2012).

⁷³ *Syria: UN suspend Observer Mission in Syria*, Country Intelligence – Analysis (18 juni 2012).

⁷⁴ *Ingrijpen in Syrië gepasseerd station*, Nederlands Dagblad (30 juli 2012).

⁷⁵ *Syria: UN policy contradictions will prolong conflict*, Oxford Analytica (17 augustus 2012).

- noodzaak om te komen tot een echte politieke transitie.⁷⁶

Kofi Annan liet op 2 augustus 2012 weten zijn taken als speciale VN gezant voor Syrië per 31 augustus 2012 te willen neerleggen. Volgens hem maakten een verdeelde VN-Veiligheidsraad, het ontbreken van medewerking van de Syrische autoriteiten, alsmede het groeiende militaire offensief van de oppositie het hem onmogelijk om mensenrechtenschendingen en het vallen van burgerslachtoffers te stoppen en een politieke transitie tot stand te brengen.⁷⁷

Op 17 augustus 2012 werd de benoeming van de Algerijnse topdiplomaat Al-Akhdar Al-Ibrahimi (Lakhdar Brahimi)⁷⁸ als Gemeenschappelijke Speciale Vertegenwoordiger voor Syrië in New York officieel bevestigd.⁷⁹

Op 24 september 2012 gaf Brahimi achter gesloten deuren aan de leden van de VN Veiligheidsraad een briefing over de situatie in Syrië. Volgens hem verslechterde de situatie in dat land dagelijks. In augustus 2012 zouden 5.000 mensen zijn omgekomen. Marteling was volgens hem aan de orde van de dag. Hoewel president Assad het Internationale Rode Kruis toegang tot het land had toegezegd, was deze toezegging nog niet in de praktijk gebracht. Andere problemen in Syrië waren voedseltekorten en verwoeste en niet-functionerende scholen. Volgens Brahimi was de voornaamste doelstelling van het Syrische regime terug te keren naar de oude situatie, ondanks uitspraken over hervormingen. De roep om echte verandering vanuit de bevolking werd door het Syrische regime niet erkend.

Op basis van gesprekken, onder andere met president Assad, riep VN-gezant Brahimi op 17 oktober 2012 op tot een tijdelijk staakt-het-vuren gedurende het islamitische Offerfeest Eid Al-Adha (25 en 26 oktober 2012).⁸⁰ Deze oproep werd in eerste instantie door de Syrische regering afgewezen, maar deze bleek later bereid mee te werken, mits ook de opstandelingen in deze periode geen vijandelijkheden bedreven.⁸¹ Van een tijdelijk staakt-het-vuren kwam in de praktijk echter weinig terecht. Op de eerste dag van het staakt-het-vuren was het geweld over de gehele linie aanzienlijk minder dan in de dagen daarvoor. Er werden in verschillende delen van het land vreedzame demonstraties gehouden. Op de tweede dag begonnen de gevechten echter weer te escaleren. Daarna verslechterde de situatie steeds verder. Vanaf 30 oktober 2012 was het geweld weer terug op het oude niveau. Er waren berichten dat de Syrische regering de luchtaanvallen had geïntensiveerd.

⁷⁶ *As Syria fighting continues, General Assembly urges immediate halt to violence*, UN News Service (3 augustus 2012).

⁷⁷ *Boze Annan stopt met vredesmissie*, Trouw (3 augustus 2012); *Kofi Annan legt taken als Syrië-gezant neer*, Nederlands Dagblad (3 augustus 2012); *Kofi Annan stopt Syrië-bemiddeling*, NRC Handelsblad (3 augustus 2012); *Resigning as envoy to Syria, Annan casts wide blame*, The New York Times (2 augustus 2012); *The Security Council's Syria shame*, Amnesty International (3 augustus 2012).

⁷⁸ Lakhdar Brahimi, oud-minister van Buitenlandse Zaken van Algerije, was eerder namens de VN gezant in Afghanistan na de aanslagen van 11 september 2001 en in Irak na de Amerikaanse inval in 2003. Ook was hij als onderhandelaar van de Arabische Liga betrokken bij het beëindigen van de Libanese burgeroorlog. Namens de VN onderzocht hij het falen van de VN in Rwanda en op de Balkan in de jaren negentig van de vorige eeuw.

⁷⁹ *Nu moet Brahimi Syrië gaan redden*, NRC Handelsblad (18 augustus 2012); *Brahimi moet Syrië-beleid VN redden*, Nederlands Dagblad (21 augustus 2012); *Wat kan Brahimi, wat Annan niet kon?*, NRC Handelsblad (21 augustus 2012).

⁸⁰ *Syrië- VN – Veiligheidsraad – Brahimi: enige hoop op een tijdelijk bestand; Ban welcomes reports of Syria ceasefire being observed for Eid holiday – UN spokesman*, UN News Service (25 oktober 2012); *UN chief and head of Arab League call for ceasefire in Syria during Muslim holiday*, UN News Service (19 oktober 2012).

⁸¹ *Bestand in Syrië is 'kleine stap' tijdens het Offerfeest*, Volkskrant (25 oktober 2012); *VN hopen op ee driedaags bestand in Syrië*, Trouw (25 oktober 2012); *Assad wijst oproep af*, Reuters (18 oktober 2012); *Plannetje bemiddelaar Syrië gelijk afgeschoten*, Trouw (18 oktober 2012); *Onzekerheid over bestand Syrië – Veiligheidsraad roept op tot staakt-het-vuren*, ANP (25 oktober 2012); *Syria: Fragmentation reduces ceasefire prospects*, Oxford Analytica (24 oktober 2012).

Op 4 oktober 2012 werd na moeizame onderhandelingen de VN Veiligheidsraad een persverklaring aangenomen, die de Syrische aanval op de Turkse plaats Akçakale stevig veroordeelde.⁸² Tevens werd op 5 oktober 2012 door de VN Veiligheidsraad een persverklaring aangenomen met een veroordeling van de recente zelfmoordaanslagen in Aleppo, die opgeëist waren door een aan Al Qaeda gelieerde groepering.⁸³ Syrië had om de veroordeling verzocht.

2.4 Veiligheidssituatie

Door de verslechterende politieke situatie in Syrië verslechterde ook de stabiliteit en de veiligheid in dat land. Acties van het verzet (inclusief die van het FSA) werden door het Syrische regime steevast afgedaan als daden van terroristische groepen. Het regime daarentegen maakte zich ook zelf schuldig aan staatsterreur door de inzet van knokploegen en criminelen tegen de bevolking, grootschalige willekeurige arrestaties, en foltering met de dood tot gevolg van gevangenen.⁸⁴

De Syrische regeringsstrijdkrachten zetten hun offensieve acties in de verslagperiode verder voort. Zij maakten gebruik van artillerie- en mortiervuur, gemechaniseerde infanterie en tanks in het centrum van dorpen en steden, gevolgd door arrestatie en detentie van verdachte sympathisanten van de oppositie. Dit offensief van regeringszijde ging vergezeld van een toename van geplande en gecoördineerde aanvallen van gewapende oppositiegroeperingen tegen de regeringsstrijdkrachten. Daarbij was ook regerings- en civiele infrastructuur doelwit van de oppositie, die gebruik maakte van lichte wapens, geïmproviseerde explosieven en met raketten aangedreven granaten.⁸⁵

Naarmate de strijd in de verslagperiode verhevigde, maakten de regeringsstrijdkrachten steeds meer gebruik van gevechtsvliegtuigen, helicopter gunships en onbemande vliegtuigjes als onderdeel van gecombineerde lucht-, pantser-, artillerie- en infanterieoperaties tegen steunpunten van de oppositie in diverse stedelijke centra.⁸⁶ Van de zijde van de oppositie nam het aantal aanvallen tegen aanvoerlijnen en checkpoints van de regeringstroepen in intensiteit toe, alsook aanslagen tegen belangrijke infrastructuur en moordaanslagen op regeringsfunctionarissen en hogere officieren van de Syrische strijdkrachten.⁸⁷

Volgens de Verenigde Naties (VN) waren de gevechten in Syrië uitgelopen op een burgeroorlog.⁸⁸ VN Onder-Secretaris-Generaal voor Vredesmissies, Hervé Ladsous, stelde dat opstandelingen grote delen van Syrië, waaronder verscheidene steden, op het regime hadden veroverd. Deze laatste probeerde met grof geweld het verloren

⁸² Zie ook paragraaf 2.3.2 *Syrië en omliggende landen*.

⁸³ Zie ook paragraaf 2.4 *Veiligheidssituatie*.

⁸⁴ *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012).

⁸⁵ *Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolution 2043 (2012)*, United Nations Security Council, S/2012/523 (6 juli 2012); zie ook *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012); *Are Syria's rebels getting foreign support?*, Stratfor Global Intelligence (21 juni 2012); *Syria: The military nuances of the conflict*, Stratfor Global Intelligence (15 juni 2012); *With strikes, Syrian rebels showcase their reach*, The New York Times (28 juni 2012).

⁸⁶ *Syria: Conflict will erode regime's military advantage*, Oxford Analytica (31 oktober 2012).

⁸⁷ *Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolution 2043 (2012)*, United Nations Security Council, S/2012/523 (6 juli 2012); zie ook *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012).

⁸⁸ *Heavier weapons push Syrian crisis toward civil war*, The New York Times (Bij Syrische oppositie nemen islamistische groepen een steeds belangrijker plaats in - 'Ik heb alleen God nog aan mijn zijde', Volkskrant (6 juli 2012); *Syrian forces shell cities as opposition picks leader*, The New York Times (10 juni 2012).

terrein weer te heroveren.⁸⁹ De VN sprak van een massieve toename van het niveau van geweld.⁹⁰ Op 13 juni 2012 trokken opstandelingen zich terug uit de noordwestelijke plaats Haffah, niet ver van de grens met Turkije. Tanks van het regeringsleger waren tot vlakbij de stad gereden en helicopters schoten op rebellen, die zich in die plaats hadden verschanst. Volgens de VN zouden regeringsmilitairen kinderen als menselijk schild op tanks hebben vastgebonden om aanvallen van rebellen te voorkomen.⁹¹ Eerder waren er moordpartijen onder andere in de plaatsen Al-Qubeir, een soennitische enclave in een alawitische regio, waar op 6 juni 2012 tenminste 78 mensen in koele bloede werden vermoord,⁹² in Al-Houleh, waar op 25 mei 2012 108 burgers werden gedood onder wie veel vrouwen en kinderen,⁹³ en op 12 juli 2012 in het dorp Tremseh, waar volgens de oppositie meer dan 200 doden onder de burgerbevolking zouden zijn gevallen.⁹⁴ De slachtoffers waren van dichtbij door het hoofd geschoten, de keel doorgesneden of de schedel ingeslagen. Getuigen meldden dat Syrische soldaten en shabiha-militie⁹⁵ achter de moordpartijen zouden zitten. Toen in de stad Samalka, bij Damascus een bom ontplofte in een begrafenisstoet, kwamen eind juni 2012 zeker 41 mensen om het leven. Steden in de noordelijke provincie Aleppo werden opnieuw gebombardeerd.⁹⁶ In de stad Daraya ten zuidwesten van Damascus werden honderden lijken aangetroffen. Het zou gaan om slachtoffers van de bloedige strijd om de stad, die vijf dagen duurde. Sommigen kwamen door geweervuur om, anderen waren standrechtelijk geëxecuteerd. Militairen van het regeringsleger zetten eind augustus 2012 een offensief in tegen de stad met ongeveer 200.000 inwoners. Daarbij werd met zware wapens geschoten en gebombardeerd. Dat zou volgens het Syrisch Observatorium voor de Mensenrechten aan zeker 320 mensen het leven hebben gekost.⁹⁷

Volgens schattingen van het Syrische Observatorium voor de Mensenrechten begin augustus 2012 zou de opstand tegen het regime-Assad, die maart 2011 begon, aan 23.000 tot 27.000 mensen het leven hebben gekost.⁹⁸ De meeste slachtoffers, meer dan 16 duizend, zouden burgers zijn, inclusief Syriërs die zich hadden aangesloten bij de opstandelingen van het Vrije Syrische Leger (Free Syrian Army, FSA, Al-Jeish Al-Souri Al-Hurr). Van het regeringsleger zouden al bijna 5.900 militairen zijn gesneuveld en ruim duizend overgelopen militairen. Het werkelijke dodental lag vermoedelijk hoger. In de telling zijn slachtoffers onder de regeringsgezinde milities

⁸⁹ *Syrië zet zware mortieren en helicopters in*, Volkskrant (13 juni 2012).

⁹⁰ *Zie ook 'They burned my Heart' – War crimes in Northern Idlib during Peace Plan Negotiations*, Human Rights Watch (mei 2012).

⁹¹ *Kinderen in Syrië als levend schild gebruikt*, Algemeen Dagblad (13 juni 2012).

⁹² *Syrians bar U.N. monitors from a massacre inquiry*, The New York Times (7 juni 2012).

⁹³ *Swift UN action needed on Syria after Houla assault*, Amnesty International (28 mei 2012); *Syria: UN inquiry should investigate Houla killings*, Human Rights Watch (27 mei 2012); *Chief UN observer deeply disturbed after more bodies found in Syria*, UN News Service (30 mei 2012); *Statement by Navi Pillay, High Commissioner for Human Rights to the Human Rights Council 19th Special Session on 'The deteriorating human rights situation in the Syrian Arab Republic and the killings in El-Houleh'*, Geneva, 1 June 2012, UN Human Rights Council (1 juni 2012).

⁹⁴ *Twijfels over slachting in Tremseh*, Volkskrant (16 juli 2012); *UN observers confirm latest attack after visit to Syrian village of Tremseh*, UN News Service (17 juli 2012).

⁹⁵ De shabiha zouden uit het alawitische deel van west-Syrië afkomstig zijn. Zij zouden bekend staan als streng tribale, hiërarchische mafia-achtige groeperingen, die zich altijd al bezighielden met zaken die het daglicht niet konden verdragen, zoals smokkel, prostitutie en drugshandel. Velen van hen zouden banden onderhouden met enkele van de machtigste alawitische families in het land, onder wie de Assads en de Makhloufs. Het is onduidelijk hoe de commandostructuur van de shabiha precies is, en in welke mate personen binnen de top van het Syrische regime de militia dirigeert. (*De shabiha in Syrië zijn enge monsters*, Trouw (9 juni 2012); *profiel Shabiha, Alawitische knokploeg zonder geweten – spookmilitie doet Assads vuilste werk*, Volkskrant (6 juni 2012); *The Syrian Shabiha and their state*, Yassin Al-Haj Salih, Heinrich-Böll-Stiftung, Middle East Office (27 april 2012).

⁹⁶ *Opnieuw meer dan 100 doden in Syrië*, Het Parool (2 juli 2012).

⁹⁷ *200 lijken gevonden in voorstad Damascus*, Trouw (27 augustus 2012); *Syrische troepen richten bloedbad aan*, Volkskrant (27 augustus 2012).

⁹⁸ *Ex-premier Syrië: regime stort in*, Volkskrant (15 augustus 2012).

niet meegerekend. Dit gold ook voor duizenden gedetineerden van wie het lot niet bekend was en voor de slachtoffers van wie de identiteit niet kon worden vastgesteld. Cijfers uit Syrië leken niet meer te controleren. De VN hielden het dodental van de opstand niet meer bij.⁹⁹

Op 15 juli 2012 braken in diverse wijken in Damascus hevige gevechten uit tussen regeringstroepen en opstandelingen.¹⁰⁰ In meerdere wijken van de stad waren zware mortierinslagen en geweervuur te horen. Volgens waarnemers zouden de confrontaties tussen regeringstroepen en opstandelingen zich steeds meer naar het hart van Damascus en het regeringscentrum bewegen.¹⁰¹ Herhaalde pogingen van het regime om het verzet in de voorsteden van Damascus te onderdrukken, leken te falen. Het regime zette daarbij voor het eerst ook gevechtshelicopters in, die zware beschietingen op wijken uitvoerden.

Bij een aanslag in Damascus op 18 juli 2012 kwamen meerdere kopstukken van het regime om het leven.¹⁰² Onder de slachtoffers waren minister van Defensie Daoud Rajha¹⁰³, zijn onderminister Assef Shawkat die gehuwd met Bushra Assad, oudste zuster van de president, tevens diens zwager was¹⁰⁴, generaal Hassan Turkmani¹⁰⁵ en het hoofd van het National Security Bureau, Hisham Ikhtiar.¹⁰⁶ Het Vrije Syrische Leger en een radicaal-islamitische groepering Liwa Al-Islam (Brigade van de Islam) eisten beide de verantwoordelijkheid voor de aanslag op. Onder de slachtoffers waren ook meerdere zwaargewonden, onder wie de minister van Binnenlandse Zaken, Ibrahim Al-Shaar en de jongere broer van president Assad, Maher, commandant van de Vierde Legerdivisie en van de Republikeinse Garde.¹⁰⁷ De vrijwel onmiddellijk als nieuwe defensie-minister benoemde generaal Fahd Jassem Al-Frei sprak via het staatspersbureau Sana van een laffe terreurdaad. Tevens benoemde president Assad een nieuwe chef van de generale staf van de Syrische strijdkrachten, generaal Ali Abdullah Ayyoub.¹⁰⁸

Vanuit posities in de Qasioun-bergen die uitkijken op de hoofdstad, nam het Syrische leger diverse wijken in en rond Damascus waar mogelijk rebellen actief waren, onder vuur. Vooral de districten Mezzeh en Mouadamiya kregen het zwaar te verduren. Ook waren er meldingen van zware beschietingen vanuit gevechtshelicopters op diverse andere wijken. Op het centrale Midan-district, de buitenwijk Kfar Batna en het Palestijnse Yarmouk-kamp ten zuiden van de hoofdstad zouden ook raketten zijn afgevuurd.¹⁰⁹ Honderden mensen uit Damascus sloegen op 19 juli 2012 op de vlucht voor de steeds heviger gevechten tussen leger en opstandelingen. Vooral inwoners in het westelijke district Mezzeh en het zuidelijke

⁹⁹ *Ex-premier Syrië: regime stort in*, Volkskrant (15 augustus 2012).

¹⁰⁰ *Syria denies attack on civilians, in crisis seen as civil war*, The New York Times (15 juli 2012); *Damascus violence heralds new stage in Syria conflict*, Oxford Analytica (6 juli 2012).

¹⁰¹ *Opmars richting centru begon in de arme wijken*, Volkskrant (20 juli 2012).

¹⁰² *Blast kills top security aides to Assad*, The New York Times (18 juli 2012); *Syria bomb: US sees Assad losing control*, BBC News (19 juli 2012); *In Syria, attack kills Defence minister*, Stratfor – Global Intelligence (19 juli 2012); *A pivotal attack on Syrian regime's inner circle*, Stratfor Global Intelligence (19 juli 2012).

¹⁰³ Oud-generaal Rajha, een christen, was tot nu toe de hoogste functionaris uit het regime, die om het leven kwam tijdens de strijd.

¹⁰⁴ Van Assef Shawkat is weinig bekend. Hij was een van de steunpilaren van de president. Eenmaal bij de Assad-clan klom hij op tot hoofd van de militaire inlichtingendienst en onderminister van Defensie. Zijn weduwe Bushra zou inmiddels met haar vijf kinderen naar Dubai zijn verhuisd.

¹⁰⁵ Generaal Turkmani leidde het crisiscomité van het regime, dat de strijd tegen de opstandelingen aanstuurde. In het verleden was hij minister van Defensie.

¹⁰⁶ *Embattled Syrian regime determined to fight on*, Oxford Analytica (23 juli 2012).

¹⁰⁷ *Broer Assad verloor been bij explosie*, Het Financieele Dagblad (17 augustus 2012).

¹⁰⁸ *Blast kills top security aides to Assad*, The New York Times (18 juli 2012); *Syria bomb: US sees Assad losing control*, BBC News (19 juli 2012); *In Syria, attack kills Defence minister*, Stratfor Global Intelligence (19 juli 2012); *A pivotal attack on Syrian regime's inner circle*, Stratfor Global Intelligence (19 juli 2012); *Embattled Syrian regime determined to fight on*, Oxford Analytica (23 juli 2012).

¹⁰⁹ *Syria: Palestinians being drawn into fight*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (14 augustus 2012).

district Tadamon verlieten hun wijken. Ook ontvluchtten mensen het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmuk uit vrees voor grootschalige operaties van het Syrische leger. Het Syrische leger maakte voor het eerst in de hoofdstad gebruik van tanks om de wijk Qaboon binnen te vallen.¹¹⁰ Het lukte opstandelingen niet het veroverde terrein vast te houden. Het leger leek inmiddels het verloren terrein in Damascus op de opstandelingen grotendeels te hebben heroverd en onder controle te hebben, hoewel er hier en daar nog wel werd gevochten.¹¹¹

Na 24 juli 2012 leek volgens de VN het geweld in Damascus te zijn afgezwakt en verplaatste het zich vooral richting Aleppo, de commerciële hoofdstad van Syrië en tevens grootste stad van het land (ruim 2,7 miljoen inwoners).¹¹² Gevechten vonden onder andere plaats in de wijken Anadan en Saladin met de inzet van helikopters, luchtaanvallen, bombardementen en kleine wapens.¹¹³ Opstandelingen vielen kantoren van de inlichtingendiensten aan en hielden kortstondig een district ten zuiden van het centrum in handen.¹¹⁴ In de oostelijke regio rond Aleppo, vlakbij de grens met Turkije, kregen opstandelingen veel terrein in handen – wat de aanvoer van manschappen en munitie naar Aleppo makkelijker maakte.¹¹⁵ Het regeringsleger ging eind juli 2012 in het offensief met (voor het eerst) gevechtsvliegtuigen, helikopters en artillerie.¹¹⁶ In de bestookte wijken, vooral de wijk Saladin, waar veel opstandelingen, waaronder ook (vaak buitenlandse) soennitische extremisten, zich zouden ophouden, zouden tientallen doden zijn gevallen, waaronder veel kinderen.¹¹⁷ In sommige rebellenbolwerken die door oorlogsverslaggevers werden bezocht, zou de gehele bevolking zijn gevlucht. Zo'n 200.000 inwoners zouden de stad zijn ontvlucht.¹¹⁸ Onder druk van een groot offensief met beschietingen en bombardementen van het Syrische leger moesten opstandelingen de strategisch belangrijke wijk Saladin in het zuidwesten van Aleppo weer prijsgeven.¹¹⁹ Op 15 augustus 2012 nam de Syrische luchtmacht het dorp Azaz, vlakbij de Turkse grens en bolwerk van de opstandelingen ten noorden van Aleppo, onder vuur. Hierbij zouden talrijke doden en gewonden zijn gevallen.¹²⁰ Veel van het geweld in Aleppo, dat in de maanden augustus en september 2012 als het belangrijkste strijdtoneel in Syrië gold, concentreerde zich in en rond het oude centrum van de stad, dat op de Werelderfgoedlijst van VN-cultuurorganisatie

¹¹⁰ *Damascus: city in grip of fear*, BBC News (19 juli 2012); *Geweld in Damascus leidt tot vluchtelingenstroom*, Volkskrant (20 juli 2012).

¹¹¹ *Slag om Syrische steden – Assad wint terrein in Damascus – opstandelingen openen nieuw front in Aleppo*, Trouw (23 juli 2012); *Syria: Aleppo bombarded, Damascus retaken by government forces*, Radio Free Europe/Radio Liberty (5 augustus 2012).

¹¹² Aleppo is een motor van de Syrische economie, waar alles wordt verhandeld, van drugs en wapens tot zeep en wol. De stad heeft een gemengde bevolking: overwegend conservatief-soennitisch, maar met veel etnische en religieuze minderheden. Een op de acht inwoners is christen. Onder de christenen van Aleppo bevinden zich veel etnische Armeniërs. De maandenlange onrust in het land doet de handel in en om Aleppo geen goed. Veel vertegenwoordigers van de elite van Aleppo zijn inmiddels vertrokken of beraden zich op hun loyaliteiten. Tegelijkertijd groeit onder de midden- en arbeidersklasse steun voor de opstand. (*Opstand in Syrië – Strijd om Aleppo – stadsoorlog woedt in economisch hart Syrië*, Volkskrant (24 juli 2012).

¹¹³ *Syria: Fighter planes strike Aleppo hospital*, Human Rights Watch (15 augustus 2012); *Syria: Satellite images from Aleppo raise concerns over risk to civilians*, Amnesty International (7 augustus 2012).

¹¹⁴ *Damascus violence heralds new stage in Syria conflict*, Oxford Analytica (6 juli 2012).

¹¹⁵ *Opstand in Syrië – Strijd om Aleppo – stadsoorlog woedt in economisch hart Syrië*, Volkskrant (24 juli 2012); *Syrian rebels threaten supply lines to Aleppo*, Stratfor – Global Intelligence (9 oktober 2012).

¹¹⁶ *Assad urges Syrian troops to fight crucial battle*, The New York Times (1 augustus 2012).

¹¹⁷ *Syria: Civilians bear the brunt as battle for Aleppo rages*, Amnesty International (23 augustus 2012); *Syria: Aleppo civilians at great risk*, Human Rights Watch (10 augustus 2012); *Syria: Aleppo bombarded, Damascus retaken by government forces*, Radio Free Europe/Radio Liberty (5 augustus 2012).

¹¹⁸ *Syria: Aleppo battle sets up Turkish border crisis*, Oxford Analytica (27 juli 2012); *Bange christenen in Aleppo schuilen bij elkaar*, Nederlands Dagblad (8 augustus 2012).

¹¹⁹ *Trage opmars Syrisch leger in Aleppo*, Trouw (10 augustus 2012); NRC Handelsblad (10 augustus 2012).

¹²⁰ *VN: Syrië pleegt oorlogsmisdaden*, Volkskrant (16 augustus 2012); *Oorlogsmisdaden in Syrië*, Trouw (16 augustus 2012).

UNESCO staat. Daarbij werden huizen vernietigd en werden honderden winkels in de eeuwenoude overdekte markt door brand verwoest.¹²¹

Op basis van veldonderzoek in 26 steden en dorpen in de regio's Idlib, Jabal Al-Zawiya en noord-Hama in de eerste helft van september 2012 was volgens de mensenrechtenorganisatie Amnesty International een patroon zichtbaar, waarin het Syrische leger, door de oppositie in de verdrukking gedrongen, zonder onderscheid te maken bombardementen uitvoerde op verloren grondgebied. Hierbij kwamen vooral veel burgers om het leven.¹²² Het willekeurige karakter van deze bombardementen via artillerie en vanuit vliegtuigen die niet gericht waren op vijandelijke strijders of militaire doelen, wekten volgens Amnesty International de indruk bedoeld te zijn inwoners van dorpen en steden die thans de facto in handen waren van opstandige groepen, te straffen voor hun vermoedelijke steun aan de opstandelingen.¹²³

Human Rights Watch (HRW) beschuldigde het Syrische regime van de inzet tegen de eigen bevolking van clustermunities, die uiteenvalt in tientallen kleinere bommen om zoveel mogelijk slachtoffers te veroorzaken.¹²⁴ Volgens HRW zou het regeringsleger begin oktober 2012 clustermunitie ingezet hebben bij dorpen om terreinwinst van de rebellen op de weg Aleppo – Damascus teniet te doen. HRW concludeerde dit uit gesprekken met de bevolking en uit video's die op YouTube waren geplaatst. De snelweg die de twee grootste steden van Syrië met elkaar verbindt, is van grote strategische waarde voor het regime. Behalve bij het dorp Maarat, waar de snelweg doorheen gaat, zou ook Russische clustermunitie zijn gebruikt in drie andere dorpen. Bij het dorp Tamanea kwam een clusterbom terecht tussen een basisschool en een middelbare school, die naast elkaar liggen. Bommen die niet tot ontploffing kwamen, zijn door de bevolking zelf opgeruimd. Het Syrische leger zou de projectielen vanuit helicopters afgooien, vaak boven dichtbevolkt gebied. In juli en augustus 2012 stelde HRW ook al dat het Syrische regime clusterbommen had ingezet bij een poging de opstanden in de steden Homs en Hama te onderdrukken. Volgens HRW worden geregeld clusterbommen door het hele land afgeworpen. Het is niet bekend hoeveel slachtoffers clusterbommen in de dorpen hebben veroorzaakt.¹²⁵

Opstandelingen zouden diverse grensposten hebben ingenomen. Syrisch-Iraakse grensovergangen zouden in handen van opstandelingen zijn. Ook de grenspost Tell Abyad kwam, na hevige gevechten, in handen van de opstandelingen. Daarbij zou ook Turks grondgebied onbedoeld geraakt zijn. Met deze inname controleerden de rebellen de belangrijkste drie grensovergangen in noordwestelijk Syrië.¹²⁶ Om redenen van nationale veiligheid besloot Turkije op 25 juli 2012 al zijn grensovergangen met Syrië te sluiten voor vrachtwagens.¹²⁷

¹²¹ *Hevige strijd om Aleppo – eeuwenoude overdekte soek volledig afgebrand*, ANP (1 oktober 2012); *Strijd in Aleppo was nog niet eerder zo hevig*, Trouw (29 september 2012); *Opstandelingen leveren zwaar slag in Aleppo*, Algemeen Dagblad (29 september 2012); *Historisch deel Aleppo verwoest door vuurzee*; Volkskrant (1 oktober 2012); *Soek Aleppo in brand na oplaaien gevechten*, Trouw (1 oktober 2012).

¹²² *Syria: Government attacking bread lines*, Human Rights Watch (30 augustus 2012).

¹²³ *Amnesty: Burgers grootste doelwit van Syrische leger*, Trouw (19 september 2012); *Syria: Indiscriminate attacks terrorize and displace civilians*, Amnesty International (19 september 2012); *Syria: Civilians bear the brunt as battle for Aleppo rages*, Amnesty International (23 augustus 2012).

¹²⁴ *Syria: Despite denials, more cluster bomb attacks*, Human Rights Watch (23 oktober 2012); *Syria: New evidence military dropped cluster bombs*, Human Rights Watch (14 oktober 2012).

¹²⁵ *Assad zet clusterbommen in tegen Syrische burgers*, Volkskrant (15 oktober 2012); *Syria: Despite denials, more cluster bomb attacks*, Human Rights Watch (23 oktober 2012); *Syria: New evidence military dropped cluster bombs*, Human Rights Watch (14 oktober 2012).

¹²⁶ NRC Handelsblad (19 juli 2012); *Embattled Syrian regime determined to fight on*, Oxford Analytica (23 juli 2012).

¹²⁷ *Syria-Turkey: Turkey closes all border crossings with Syria for national security reasons*, Country Intelligence – Analysis (25 juli 2012).

Het Vrije Syrische Leger (FSA) verplaatste haar commandocentrum naar een geheime locatie op Syrisch grondgebied. Dit werd eind september 2012 mogelijk, omdat de Syrische oppositie dit deel van Syrië thans stevig zou controleren. Door de verplaatsing kon de FSA zich herstructureren en kon militaire coördinatie in Syrië zelf plaatsvinden. Meer dan een jaar verbleef de leiding van de FSA in een tentenkamp in Turkije, vlak bij de Syrische grens.¹²⁸

Verschillende bronnen melden deelname aan de vijandelijkheden in Syrië van een groeiende groep jihadisten, onder meer komend uit de gelederen van Al-Qaeda in Iraq (AQI).¹²⁹ Jabhat Al-Nusra li-Ahl al-Sham min Mujahedi Al-Sham fi Sahat Al-Jihad (The Support Front for the People of the Levant by the Levantine Mujahedin on the Battlefields of Jihad)¹³⁰ was volgens hen naast de Abdullah Azzam Brigades en de Al-Baraa ibn Malik Martyrdom Brigade, de meest zichtbare jihadgroep binnen Syrië, met terreurtactieken en propagandamethoden, die gekopieerd leken van Al-Qaida in Irak. Ayman Al-Zawahiri, topman van Al-Qaida, riep in februari 2012 op tot geweld in Syrië en zijn boodschap werd door veel jihadistische ideologen herhaald.¹³¹ Buitenlandse jihadstrijders uit de Perzische Golf, Libië, Oost-Europa en Pakistan/Afghanistan zouden met hulp van Al-Qaeda in Irak op grote schaal infiltreren in Syrië.¹³² Zoals de Ahrar Al-Sham Brigades (een netwerk van islamistische milities verspreid over diverse provincies) en de Salafistische Ansar Brigade in Homs. Zowel in Syrische oppositiekringen als internationaal werden de jihadisten als een groeiend probleem gezien. Een belangrijk verschil met de geschatte paar honderdduizend andere strijders was dat de meeste jihadisten niet vechten voor een al dan niet islamitisch, min of meer democratisch regime in Damascus, maar voor een kalifaat dat de gehele islamitische wereld omspant. Een ander verschil zijn hun methoden: ontvoering, gijzeling en aanslagen tegen met name leden van de regeringstrijdkrachten, shabiha, buitenlandse strijders en sympathisanten van het regime.¹³³ In een rapport dat de Syrische oppositieactivist Ammar Abdulhamid kort geleden publiceerde, werd het aantal buitenlandse jihadisten op 3.500 personen geschat, naast een ongeveer even groot aantal Syrische extremisten. Abdulhamid die zelf in de VS woont, schreef het rapport op

¹²⁸ *Zelfbewuste rebellen verhuizen hoofdkwartier naar Noord-Syrië*, Volkskrant (24 september 2012); *Leiding rebellen nu op Syrische bodem*, Trouw (24 september 2012); *The rebel leadership's return to Syria*, Stratfor – Global Intelligence (25 september 2012).

¹²⁹ Volgens deskundigen draagt de opstand in Syrië hoofdzakelijk een soennitisch-moslim karakter, met gewapend verzet tegen het seculiere, door alawieten gedomineerde regime, dat bijna uitsluitend gericht was op soennitisch-arabische regio's op het platteland, zoals Deraa, Homs, Hama, Idleb, delen rondom Aleppo en Damascus, en Deir Al-Zor, alsook enkele soennitische enclaves aan de kust van de Middellandse Zee. De meeste strijders zijn plaatselijk gerecrueteerde soennitisch-Arabische burgers en deserteurs. Ideologische islamisten maken thans nog een klein deel uit van de mankracht van de opstandelingen, maar is groeiende. (*Holier than thou: Rival clerics in the Syrian Jihad*, Jamestown Foundation (16 juli 2012); *Al-Qaeda taking deadly new role in Syria conflict*, The New York Times (24 juli 2012); *As Syrian war drags on, jihadists take bigger role*, The New York Times (29 juli 2012); *Rumors emerge of Chechen participation in Syria fighting*, Jamestown Foundation (3 augustus 2012); *Radical islamisten winnen invloed bij Syrische rebellen*, Volkskrant (9 oktober 2012); *Zorg groeit over jihadisten in Syrië*, NRC Handelsblad (18 oktober 2012); *Syrian Jihadism*, Swedish Institute of International Affairs, no. 13 (14 september 2012); *Tentative Jihad: Syria's fundamentalist opposition*, International Crisis Group (12 oktober 2012).

¹³⁰ *Profile: Syria's Al-Nusra Front*, BBC News (15 mei 2012); zie ook *Holier than thou: Rival clerics in the Syrian Jihad*, Jamestown Foundation (16 juli 2012).

¹³¹ *Holier than thou: Rival clerics in the Syrian Jihad*, Jamestown Foundation (16 juli 2012); *Al-Qaida zeer actief in Irakén in Syrië*, Volkskrant (25 juli 2012).

¹³² Een zo'n groep is de Al-Bara bin Malek Brigade. Deze maakt gebruik van de door Al-Qaeda in Irak beroemd geworden Salafitische Jihadi-vlag en zweert bij operaties verricht door martelaren. Voorzover bekend is er (nog) geen officiële Al-Qaeda vestiging in Syrië, nadat pogingen van Al-Qa'ida fi Bilad Al-Sham (Al-Qaeda in the Levant) in 2005 mislukten (*Holier than thou: Rival clerics in the Syrian Jihad*, Jamestown Foundation (16 juli 2012); zie ook *Iraq: Foreign minister says Al-Qaeda crossing to Syria*, Radio Free Europe/Radio Liberty (5 juli 2012).

¹³³ *Tentative Jihad: Syria's fundamentalist opposition*, International Crisis Group (12 oktober 2012).

basis van een groot aantal gesprekken met rebellen en oppositievertegenwoordigers tijdens een uitgebreid bezoek aan het Turkse grensgebied met Syrië.¹³⁴

Toen het Syrische leger midden 2012 troepenonderdelen uit de noordoostelijke grensstreek met Turkije en Irak terugtrok om elders de krachten te kunnen bundelen, grepen Koerdische strijders hun kans en namen in betrekkelijke stilte de macht over in een groot deel van dat gebied.¹³⁵ Vervolgens schaarden zij zich achter de Syrische oppositie. In ruil daarvoor zouden zij van de oppositie min of meer de vage toezegging hebben gekregen dat Syrische Koerden na de val van president Assad hun eigen autonome regio zouden krijgen. Troepen van president Assad zouden nog wel vliegvelden en wegen in het bewuste gebied beheersen. In sommige plaatsen zouden Koerdische vlaggen wapperen. Ook zouden Koerdische activisten diverse overheidskantoren, waaronder politiebureaus, hebben overgenomen, daarbij geïnspireerd door de Kurdistan Regional Government (KRG) in het noorden van Irak.¹³⁶

President Massoud Barzani van de Koerdische autonome regio in het noorden van Irak zou Syrisch-Koerdische politieke groeperingen geholpen hebben zich te verenigen in een Koerdische Nationale Raad (KNC) in oktober 2012. Talrijke Syrisch-Koerdische strijders zouden worden getraind door medewerkers van Barzani.¹³⁷ Of Syrische Koerden er daadwerkelijk in zullen slagen een eigen autonome regio te verwezenlijken, moet worden afgewacht.¹³⁸ Syrische Koerden beschikken niet als de Koerden in het noorden van Irak over olierijkdom. Ook zijn zij onderling sterk verdeeld. In het noordoosten van Syrië zouden de KNC en de PYD al meermalen met elkaar slaags zijn geraakt. Daarnaast deden zich in de buurt van de Turkse grens gevechten voor tussen de Koerdische milities en Arabische strijders van het Vrije Syrische Leger.¹³⁹

*Incidenten*¹⁴⁰

Kort voordat de vlucht van premier Hijab in Damascus bekend werd,¹⁴¹ werd op 6 augustus 2012 het gebouw van de Syrische staatstelevisie getroffen door een bomaanslag. Deze aanslag toonde opnieuw het vermogen van de opstandelingen in het hart van de hoofdstad te kunnen toeslaan.¹⁴² Een bomaanslag bij een moskee in Damascus op 7 september 2012 doodde vijf veiligheidsfunctionarissen en verwondde diverse personen. De bom ging af toen bezoekers na het vrijdaggebed de moskee verlieten. Twee uur later explodeerde een autobom in het westelijke district Mazzeh in Damascus bij de ministeries van Informatie en Justitie. Of er slachtoffers te betreuren waren, is niet bekend.¹⁴³ Bij explosies bij het hoofdkwartier van het Syrische leger in Damascus zijn op 26 september 2012 volgens de Syrische staatstelevisie vier veiligheidsfunctionarissen gedood en veertien gewonden

¹³⁴ *Zorg groeit over jihadisten in Syrië*, NRC Handelsblad (18 oktober 2012).

¹³⁵ *Assessing the threat to Turkey from Syrian-based Kurdish militants*, Jamestown Foundation (9 augustus 2012); *Iraq-Syria: As Kurds enter the fray, risk of conflict grows*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (2 augustus 2012); *Kurdish autonomy bid could divide post-Assad Syria*, Oxford Analytica (29 augustus 2012).

¹³⁶ *Grote aanval op Aleppo nabij*, Trouw (27 juli 2012); *Ankara beducht voor Syrisch Koerdistan*, Trouw (30 juli 2012); *Turkey's Kurdish concerns shape Syria policy*, Oxford Analytica (26 juni 2012); *Kurdish autonomy bid could divide post-Assad Syria*, Oxford Analytica (29 augustus 2012); *Assessing the threat to Turkey from Syrian-based Kurdish militants*, Jamestown Foundation (9 augustus 2012).

¹³⁷ *Iraq-Syria: Iraqi Kurdistan welcomes Syrian brethren, for now*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (16 augustus 2012).

¹³⁸ *Kurdish autonomy bid could divide post-Assad Syria*, Oxford Analytica (29 augustus 2012).

¹³⁹ *Dubbelspel Syrische Koerden*, Volkskrant (20 augustus 2012); *Syria: Kurdish-Arab tensions could start new conflict*, Oxford Analytica (30 oktober 2012).

¹⁴⁰ Onderstaande beschrijving van incidenten is niet limitatief.

¹⁴¹ Zie ook paragraaf 2.2 *Staatsinrichting*.

¹⁴² *Syrische premier ontvlucht land*, Volkskrant (7 augustus 2012).

¹⁴³ *Syria: Bomb blast near Damascus mosque kills 5*, Radio Free Europe/Radio Liberty (7 september 2012); *Syria: State TV says second Damascus bomb explodes near ministries*, Radio Free Europe/Radio Liberty (7 september 2012).

gevallen. De aanslagen werden opgeëist door opstandelingen, die beweerden dat er tien mensen zouden zijn gedood.¹⁴⁴ Bij drie zware zelfmoordaanslagen in het centrum van Aleppo kwamen op 3 oktober 2012 ten minste 31 mensen om het leven. Tientallen personen raakten gewond, van wie velen ernstig. De zeer zware explosies vonden enkele minuten na elkaar plaats en waren gericht op een officiersclub van het Syrische leger en een hotel dat troepen van het regime gebruikten. Volgens een regeringswoordvoerder werden twee mannen die zich ook wilden opblazen, gedood voor zij hun explosieven tot ontploffing konden brengen.¹⁴⁵

Op 8 oktober 2012 werd opnieuw een zware bomaanslag gepleegd. Dit keer was een complex van de veiligheidsdienst in Harasta bij Damascus het doelwit.¹⁴⁶ Op 21 oktober 2012 ontplofte in Damascus in de drukke wijk Bab Toema een met explosieven volgeladen taxi. Dertien mensen kwamen hierbij om het leven, tientallen omstanders raakten gewond. Doelwit was een politiebureau; de taxi explodeerde op zo'n vijftig meter afstand van het gebouw. In de wijk, waar veel populaire winkels zijn gevestigd, wonen vooral christenen.¹⁴⁷ Een bom verstopt in een vuilniszak bij een sjiitisch heiligdom in Damascus doodde naar verluidt zeker acht mensen, terwijl tientallen personen werden gewond.¹⁴⁸ De Syrische staatsmedia meldden op 31 oktober 2012 dat in Damascus de vooraanstaande luchtmachtgeneraal Abdallah Mahmoud Al-Khalidi zou zijn vermoord. Ze omschreven hem als een van de beste experts op het terrein van de luchtoorlog.¹⁴⁹

Op 5 november 2011 vonden twee grote bomaanslagen plaats. In de westelijke wijk Mezze in Damascus, waar tal van ambassades en veiligheidsdiensten zijn gevestigd en waar voornamelijk leden van de alawitische minderheid wonen, ontplofte een bom op een moment dat veel mensen op straat waren. Volgens de staatstelevisie en mensenrechtenactivisten vielen daarbij ten minste elf doden. De islamistische rebellen Seif Al-Sham eiste de aanslag op. In diezelfde tijd zouden bij een zelfmoordaanslag op een legerpost in de provincie Hama volgens de oppositie meer dan vijftig militairen en militieleden zijn omgekomen. Staatsmedia spraken echter van twee doden. De aanslag zou het werk zijn van de radicaal islamistische groepering Jabhat Al-Nusra.¹⁵⁰ Bij een aanslag door gewapende mannen in Damascus kwam op 6 november 2011 Mohammed Laham, broer van de voorzitter van het parlement, om het leven. Deze moordaanslag was de jongste van een reeks van aanslagen op hoge Syrische overheidsdienaren en andere prominente aanhangers van het regime van president Assad.¹⁵¹

Volgens het Syrische Observatorium voor de Mensenrechten zouden opstandelingen op 22 november 2012 na een beleg van drie weken een strategische legerbasis in de

¹⁴⁴ *Bomaanslag op Syrisch legerhoofdkwartier*, Volkskrant (27 september 2012); *Syrian military headquarters attacked*, Stratfor – Global Intelligence (26 september 2012).

¹⁴⁵ *Zware aanslagen in hart van Aleppo*, Nederlands Dagblad (4 oktober 2012); *Escalatie aan Syrisch-Turkse grens*, NRC Handelsblad (4 oktober 2012); *Turkije neemt Syrië onder vuur*, Volkskrant (4 oktober 2012).

¹⁴⁶ ANP (10 oktober 2012).

¹⁴⁷ *Conflict Syrië besmet nu ook Libanon*, Trouw (22 oktober 2012).

¹⁴⁸ *Vuilniszakbom in Syrië*, ANP (1 november 2012).

¹⁴⁹ *Voor Rusland staat stabiliteit voorop*, NRC Handelsblad (31 oktober 2012).

¹⁵⁰ *Kogels uit Syrië op gebied Israël*, Het Parool (6 november 2012); *Bloedige dag in Hama door bomaanslag*, Trouw (6 november 2011).

¹⁵¹ *Vrijgeleide voor Assad mogelijk*, Nederlands Dagblad (7 november 2012).

provincie Deir el-Zour in het oosten van het land hebben veroverd.¹⁵² Daarbij zouden zij een grote voorraad wapens hebben buitgemaakt. De opstandelingen zouden in het oosten van Syrië al weken bezig zijn aan een opmars. Midden november 2012 zouden zij bij de stad Deir el-Zour een belangrijk militair vliegveld hebben veroverd. De thans ingenomen legerbasis bij de stad Mayadeen aan de rivier de Eufraat zou volgens het Observatorium voor de Mensenrechten het laatste bolwerk van het regeringsleger zijn in de olierijke provincie Deir el-Zour, die aan Irak grenst. Het gehele gebied van de Iraakse grens tot aan de stad Deir el-Zour zou volgens de provinciale Militaire Revolutionaire Raad momenteel in handen van de opstandelingen zijn, inclusief de hoofdweg van de stad Deir el-Zour naar de grens.

In het noorden zou de strijd volgens waarnemers in een patstelling verkeren. Op 18 november 2012 zouden opstandelingen een belangrijke militaire basis nabij de stad Aleppo in het noorden van het land op het regeringsleger hebben veroverd. Daarbij zouden zij tanks, pantservoertuigen en vrachtwagens vol munitie hebben buitgemaakt. Daarop voerde de Syrische luchtmacht aanvallen uit op de stad Aleppo, onder meer op een gebouw naast het voor de opstandelingen belangrijke Dar al-Shifa Ziekenhuis. Daarbij zouden zeker vijftien mensen zijn omgekomen. Verder nam het Syrische leger in diezelfde tijd in het noorden ook de door opstandelingen bezette strategische stad Maaret al-Numan onder vuur. Deze stad ligt aan een belangrijke bevoorradingsroute tussen Damascus en Aleppo.¹⁵³

De opstandelingen zouden aan kracht winnen in en rondom de hoofdstad Damascus.¹⁵⁴ In een aantal wijken zou gevochten worden. Het Syrische leger zou proberen de opmars van opstandelingen in Damascus te stuiten. Op buitenwijken van de hoofdstad, waar opstandelingen actief zijn, zou de Syrische luchtmacht aanvallen hebben uitgevoerd. Op 25 november 2012 zou een helikopterbasis bij Damascus in handen van de opstandelingen zijn gevallen.¹⁵⁵

Ook in december 2012 leverden opstandelingen strijd met regeringstroepen, waarbij het regime voor het eerst zware kortereafstands raketten van het type Scud inzette.

¹⁵² *Legerbasis in handen rebellen*, Volkskrant (23 november 2012).

¹⁵³ *Legerbasis in handen rebellen*, Volkskrant (23 november 2012).

¹⁵⁴ *Legerbasis in handen rebellen*, Volkskrant (23 november 2012).

¹⁵⁵ *Legerbasis in handen rebellen*, Volkskrant (23 november 2012).

3 Mensenrechten

3.1 Waarborgen

3.1.1 Grondwet

In de Grondwet van maart 1973 worden garanties gegeven met betrekking tot de persoonlijke vrijheid van burgers, de onaantastbaarheid van de wet, de gelijkheid voor de wet van iedere burger, een eerlijke procesgang, de fysieke integriteit, de onschendbaarheid van de woning, briefgeheim, vrijheid van beweging en geloof, en bescherming van politieke vluchtelingen. In de praktijk werden echter presidentiële decreten gehanteerd die de in de grondwet aan burgers toegekende waarborgen, rechten en vrijheden buiten werking stelden.

3.1.2 Verdragen

Met betrekking tot de voornaamste internationale mensenrechtenverdragen is Syrië partij bij:

- Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie (*International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, CERD*), door Syrië bekrachtigd op 21 april 1969;
- Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (*International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR*), door Syrië bekrachtigd op 21 april 1969 ;
- Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ICESCR*) door Syrië bekrachtigd op 21 april 1969;
- Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW*), door Syrië bekrachtigd op 28 maart 2003;
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (*Convention on the Rights of the Child, CRC*), door Syrië bekrachtigd op 15 juli 1993. Ook heeft Syrië het Facultatief Protocol betreffende de betrokkenheid van kinderen in gewapend conflict en het Facultatief Protocol betreffende de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bekrachtigd op respectievelijk 17 oktober 2003 en 15 mei 2003;
- Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Onteerende Behandeling of Bestrafing (*Convention against Torture and Other, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT*), door Syrië bekrachtigd op 19 augustus 2004. Syrië is geen partij bij het daarbij behorende Facultatief Protocol;
- Internationaal Verdrag inzake de Bescherming van de Rechten van Arbeidsmigranten en hun Gezinsleden (*International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families, CMW*), door Syrië bekrachtigd op 2 juni 2005;
- Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*), door Syrië bekrachtigd op 10 juli 2009.

Syrië heeft op 29 november 2000 het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof (*Rome Statute of the International Criminal Court*) getekend, maar nog niet bekrachtigd.

In februari 2007 bekrachtigde Syrië het in het kader van de Raad van de Arabische Liga bij resolutie 5437 (102 reguliere bijeenkomst) op 15 september 1994 in Casablanca aangenomen Arabisch Handvest inzake Mensenrechten.

3.1.3 Overige nationale wetgeving¹⁵⁶

Verlies en herverkrijgen Syrische nationaliteit

Men verliest de Syrische nationaliteit op eigen verzoek (vrijwillig) of nadat men het Syrische staatsburgerschap wordt ontnomen.¹⁵⁷

Een Syrische staatsburger kan op drie manieren zijn Syrische nationaliteit vrijwillig beëindigen:

- 1) middels naturalisatie;¹⁵⁸
- 2) middels een huwelijk;¹⁵⁹
- 3) middels het afstand doen van de Syrische nationaliteit ten faveure van een buitenlandse nationaliteit die iemand heeft. Dit kan op twee manieren plaatsvinden:
 - Een buitenlandse vrouw doet in geval van ontbinding van een huwelijk door overlijden of scheiding, afstand van haar Syrische nationaliteit verkregen via haar huwelijk met een Syriër.¹⁶⁰
 - Kinderen met een dubbele nationaliteit kunnen (pas) afstand doen van hun Syrische nationaliteit vanaf de datum waarop zij voor de wet als volwassen worden beschouwd.

Indien blijkt dat een burger het Syrische staatsburgerschap heeft verkregen middels fraude of valse verklaring, kan op basis van een uitspraak van de rechtbank het staatsburgerschap worden ontnomen (*judicial divestment*). Dit geschiedt ook in de gevallen die nader in de wet worden genoemd, waaronder het als Syrische staatsburger vrijwillig dienen in het leger van een ander land zonder voorafgaande toestemming van de minister van Defensie van Syrië of het door een Syrische staatsburger verrichten van werkzaamheden voor een land dat vijandig is ten aanzien van Syrië (*administrative divestment*).

De wet biedt de mogelijkheid voor het herverkrijgen van de Syrische nationaliteit in de navolgende gevallen:

- minderjarige kinderen die hun Syrische nationaliteit hebben verloren als gevolg van naturalisatie van de Syrische vader en dientengevolge de nationaliteit van dat land hebben verworven, kunnen vanaf de datum waarop zij voor de wet als volwassen worden beschouwd, de oorspronkelijke nationaliteit van de vader herverkrijgen. Voorwaarde is dat zij in Syrië woonachtig zijn of met de intentie tot permanent verblijf naar Syrië zijn teruggekeerd;
- een Syrische vrouw die als gevolg van haar huwelijk met een buitenlander haar nationaliteit heeft verloren of een Syrische vrouw die haar nationaliteit heeft

¹⁵⁶ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

¹⁵⁷ Wet nr. 276 van 24 november 1969, gewijzigd bij wet nr. 34 van 1986.

¹⁵⁸ Een Syriër verliest zijn nationaliteit als hij genaturaliseerd burger van een ander land wordt. Hier is sprake van op verzoek van betrokkene en pas na instemming van het Syrische ministerie van Binnenlandse Zaken. Voorwaarde is dat betrokkene aan al zijn verplichtingen jegens de staat moet hebben voldaan.

¹⁵⁹ Een vrouw verliest haar Syrische nationaliteit indien zij in het huwelijk treedt met een buitenlander, indien zij de nationaliteit van het land van haar echtgenoot kan verkrijgen en indien de huwelijksakte rechtsgeldig is in Syrië.

¹⁶⁰ Voorwaarde is dat de betrokken vrouw nog een andere nationaliteit moet bezitten.

verloren als gevolg van de naturalisatie van haar Syrische man in een andere nationaliteit, kan haar Syrische nationaliteit herverkrijgen na ontbinding van het huwelijk. Hiertoe wordt besloten door de minister van Binnenlandse Zaken na een schriftelijke aanvraag.

Het opnieuw toekennen van de Syrische nationaliteit is bij wet mogelijk aan een ieder wiens nationaliteit is ontnomen via een gerechtelijke uitspraak, gebaseerd op een gerechtvaardigd voorstel daartoe van de minister van Binnenlandse Zaken. De administratieve rechter is bevoegd inzake alle vragen omtrent staatsburgerschap.

3.1.4 Toezicht

Syrië kent geen eigen nationale mensenrechtencommissie- en/of institutie. Ondanks het feit dat Syrië partij is bij een aantal belangrijke internationale verdragen op het gebied van de bescherming van de rechten van de mens en aan zijn rapportageverplichtingen voortvloeiend daaruit voldoet, vinden er ernstige schendingen van mensenrechten plaats. De situatie met betrekking tot mensenrechten is in de verslagperiode verder verslechterd, met mensenrechtenschendingen op grote schaal, waaronder illegale moordpartijen, willekeurige arrestaties en detenties, foltering en andere vormen van slechte behandeling, seksueel geweld en misbruik van kinderen.¹⁶¹

Het is sindsdien onmogelijk om de mensenrechtensituatie in Syrië precies in kaart te brengen. Het was in de verslagperiode voor geen enkele internationale mensenrechtenorganisatie mogelijk Syrië te bezoeken. Het ICRC opereert met een beperkt mandaat.

3.2 Naleving en schendingen

3.2.1 Vrijheid van meningsuiting

Hoewel de wet op de Noodtoestand in april 2011 werd afgeschaft, werd gedurende de verslagperiode de vrijheid van meningsuiting ernstig aan banden gelegd.¹⁶²

Journalisten en media

Door de voortgaande ongeregeldheden in het land heeft zich een verdere verslechtering ten aanzien van de positie van journalisten en de media voorgedaan in vergelijking met de vorige verslagperiode. Er was sprake van een aanhoudende beperking van de vrijheid van meningsuiting.¹⁶³ De journalistenorganisatie *Reporters Sans Frontières* plaatste Syrië in haar jaarlijkse rapport over persvrijheid bijna onderaan de lijst (nummer 176 van in totaal 179 landen).¹⁶⁴ Vanwege de algehele censuur en toezicht, willekeurig geweld en overheidsmanipulatie is het volgens deze organisatie voor journalisten bijna onmogelijk hun normale werk te doen.¹⁶⁵ Syrië behoort volgens deze organisatie tot de landen met de minste persvrijheid ter

¹⁶¹ *Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolution 2043 (2012)*, United Nations Security Council, S/2012/523 (6 juli 2012); *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Commission, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012).

¹⁶² *The Worst of the Worst 2012 – Syria*, Freedom House (4 juli 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012).

¹⁶³ *The Worst of the Worst 2012 – Syria*, Freedom House (4 juli 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012).

¹⁶⁴ Reporters Without Borders, *Press Freedom Index 2011/2012* (31 januari 2012).

¹⁶⁵ Reporters Without Borders, *Press Freedom Index 2011/2012* (31 januari 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012).

wereld. Syrië kent een strakke censuur. Verspreiding van informatie die de regering onwettig is en/of kritiek leveren op het overheidsbeleid kan intimidatie, arrestatie en detentie tot gevolg hebben.¹⁶⁶ Journalisten worden voortdurend in de gaten gehouden.¹⁶⁷

Vrijwel alle binnenlandse media zijn in handen van de staat; de overige media worden nauwgezet in de gaten gehouden door de autoriteiten, zijn gelieerd aan de staat of publiceren niet over politiek gevoelige onderwerpen.¹⁶⁸

Kranten- en/of tijdschriftuitgevers kunnen een verbod krijgen op publicatie. Dit geschiedt doorgaans via het intrekken van licenties of licenties worden in het geheel niet afgegeven. Er is sprake van intimidatie door veiligheidsdiensten om medewerkers en eigenaren te laten afzien van plaatsing van bepaalde artikelen.¹⁶⁹

Sinds het begin van de ongeregeldeheden in het land in maart 2011 is het aantal bedreigingen en fysiek geweld tegen buitenlandse journalisten, toegenomen.¹⁷⁰ Van sommigen van hen werd geen teken van leven meer vernomen. Zo werd de Libanese journalist Fidaa Itani aan de Syrisch-Libanese grens door een groepering die zich A'zaz Northern Storm Brigade noemde, eind oktober 2012 ontvoerd en onder huisarrest geplaatst. Er worden nog vier andere buitenlandse journalisten vastgehouden door Syrische milities, waaronder de Oekraïense journaliste Ankhar Kochneva, die op 9 oktober 2012 door een militie van het Vrije Syrische Leger werd ontvoerd. Twee journalisten die werkten voor de door de VS gefinancierde Al-Hurra TV, de Turkse cameraman Cüneyt Ünal en de Jordaanse verslaggever Bashar Fahmi Al-Kadumi, werden sinds 20 augustus 2012 in Aleppo vermist. Op 13 augustus 2012 verdween de Amerikaanse freelance journalist Austin Rice, die voor de Washington Post, Al-Jazeera English en McClatchy werkte, terwijl hij bezig was met een reportage in een buitenwijk van Damascus.¹⁷¹ Ook Syrische journalisten en bloggers zijn gearresteerd en zijn sindsdien verdwenen. 31 van hen worden tot nu toe vermist.¹⁷² Het regime verbiedt media verslag te doen van demonstraties en ongeregeldeheden.¹⁷³ Het aantal slachtoffers onder journalisten en persfotografen is in de verslagperiode toegenomen. Zo werd Mohammad Al-Ashram, cameraman van het Syrische televisiestation Al-Ikhbariya op 10 oktober 2012 in de stad Deir Az-Zour doodgeschoten, toen hij verslag deed van gevechten tussen het Syrische leger en opstandelingen.¹⁷⁴ Reporters Without Borders meldde dat sinds het uitbreken van de opstand in Syrië in maart 2011 al 33 journalisten om het leven zijn gekomen.¹⁷⁵

¹⁶⁶ *Syria: Call to release freedom of expression defenders held incommunicado*, International Federation for Human Rights (22 juni 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012).

¹⁶⁷ *The Worst of the Worst 2012 – Syria*, Freedom House (4 juli 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

¹⁶⁸ *The Worst of the Worst 2012 – Syria*, Freedom House (4 juli 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

¹⁶⁹ *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

¹⁷⁰ *Spate of attacks on government media and journalists*, Reporters Without Borders (6 augustus 2012).

¹⁷¹ *Where are they? Vicious circle of disappearing journalists*, Reporters Without Borders (20 september 2012); *Fifth foreign reporter kidnapped – Lebanese freelancer abducted by armed opposition group*, Reporters Without Borders (27 oktober 2012).

¹⁷² *Syria: Call to release freedom of expression defenders held incommunicado*, International Federation for Human Rights (22 juni 2012); *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012); *Where are they? Vicious circle of disappearing journalists*, Reporters Without Borders (20 september 2012).

¹⁷³ *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

¹⁷⁴ *UNESCO chief deplors killing of Syrian television cameraman, calls for release of kidnapped reporters*, UN News Service (24 oktober 2012).

¹⁷⁵ *Thirty-three professional and citizen journalists killed since March 2011*, Reporters Without Borders (7 juli 2012); *In Syria, wave of deadly attacks against journalists*, Committee to Protect Journalists (14 augustus 2012).

Radio- en televisie

Syrische radio- en televisiestations zijn in handen van de regering of de Baath-partij.¹⁷⁶ Er zijn twee private televisiestations gecreëerd in 2006 en 2007, waarvan er één een uitzendverbod heeft. Er zijn talrijke schotelantennes voor televisieontvangst. Verschillende commerciële FM radiozenders zijn in Syrië te beluisteren.¹⁷⁷ Er zijn commerciële tv-satellietzenders.¹⁷⁸ Of de ontvangst van uitzendingen van buitenlandse televisiestations in Syrië nog mogelijk is, is niet bekend.

Internet

In 2011 had naar schatting 23% van de bevolking in Syrië toegang tot het internet.¹⁷⁹ In februari 2011 hief de Syrische regering een vierjarige ban op de social media network site Facebook op. Er zouden ongeveer 580.000 Facebook gebruikers in Syrië zijn. De video-sharing website YouTube werd ook vrijgegeven, maar is in Syrië niet bruikbaar met mobiele telefoons. Andere social media platforms als Twitter zijn vrij beschikbaar, maar weinig Syriërs maken hiervan gebruik. Toepassingen als Blogger en Skype blijven in Syrië ontoegankelijk.¹⁸⁰ Naarmate de onlusten zich in de verslagperiode verder over het land verspreidden, stelde het Syrische regime alles in het werk om de diverse communicatiemiddelen in de gaten te houden en toezicht te blijven uitoefenen op andersdenkenden.¹⁸¹ Zowel het Syrische regime als de oppositie deden op ruime schaal aan propaganda en desinformatie. Syrische burgers die aanwezig waren in de door oorlogsgeweld getroffen gebieden, bleven echter via het internet en sociale media de wereld informeren, ook via internetverbindingen via de satelliet die door het regime niet toegankelijk zijn.¹⁸² Diverse burgers die met informatieverspreiding actief waren op het internet (netizens), kwamen om het leven. Veel Syrische journalisten en bloggers werden opgepakt of ontvoerd. Velen zijn in gevangenschap mishandeld of gefolterd.¹⁸³

3.2.2 *Vrijheid van vereniging en van vergadering*

De Grondwet voorziet in het recht van vereniging,¹⁸⁴ het oprichten van vakbonden wordt daaronder uitdrukkelijk begrepen.

Vakbonden en vakverenigingen

Het is niet toegestaan een onafhankelijke vakbond of enige andere vakvereniging op te richten. Alle vakbonden moeten zijn aangesloten bij de *General Federation of Trade Unions* (GFTU)¹⁸⁵, die wordt gedomineerd door de Baath-partij. De GFTU is

¹⁷⁶ *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012).

¹⁷⁷ Al-Madina FM, Rotana Style FM,, Arabesque FM, Syria Akghad, Cham FM, Al-Arabiya FM, Mix FM Syria.

¹⁷⁸ Addounia, Orient, Massaya, Sham, Al-Mishkat, Arrai TV.

¹⁷⁹ *Freedom of the press 2012 – Syrië*, Freedom House (24 oktober 2012); *Freedom on the net 2012 – Syria*, Freedom House (25 september 2012).

¹⁸⁰ *Freedom on the net 2012 – Syria*, Freedom House (25 september 2012).

¹⁸¹ *The Worst of the Worst 2012 – Syria*, Freedom House (4 juli 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012); *Freedom on the net 2012 – Syria*, Freedom House (25 september 2012).

¹⁸² Op 30 november 2012 werd bekend dat het internet in Syrië praktisch gezien volledig plat lag. Alle 84 Syrische blokken van internetadressen bleken onbereikbaar. Volgens activisten zou de regering het internetweb hebben afgesloten, maar de minister van Informatie beweerde dat terroristen de oorzaak hiervan waren. (*The Syrian regime's weakening position*, Stratfor – Global Intelligence (30 november 2012). Inmiddels zouden de internetverbindingen grotendeels weer zijn hersteld.

¹⁸³ *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012); *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *Freedom of the press 2012 – Syria*, Freedom House (24 oktober 2012); *Freedom on the net 2012 – Syria*, Freedom House (25 september 2012).

¹⁸⁴ Artikel 39 van de Grondwet bepaalt: *Citizens shall have the right of assembly and peaceful demonstration within the principles of the Constitution. Exercising this right shall be regulated by law.*

¹⁸⁵ Arabisch: *Al-Ittihad Al-Amm li-Nakabat Al-Oummal*.

hiermee feitelijk onderdeel van de regering en kan derhalve niet als onafhankelijk worden aangemerkt.¹⁸⁶

Stakingen

Met uitzondering van de agrarische sector zijn stakingen bij wet toegestaan, maar doen zich in de praktijk zelden voor. In de praktijk worden werknemers verhinderd aan stakingen deel te nemen en wordt er hard opgetreden tegen iedere vorm van georganiseerde werkonderbreking.¹⁸⁷

Bijeenkomsten/demonstraties/vergaderingen

Demonstraties zonder voorafgaande formele toestemming zijn verboden.¹⁸⁸ Voor het houden van openbare bijeenkomsten, demonstraties of vergaderingen is uitdrukkelijke toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken vereist. Ook in deze verslagperiode deden zich in het gehele land demonstraties voor, waartegen door de autoriteiten met harde hand werd opgetreden.¹⁸⁹

3.2.3

Vrijheid van godsdienst

De Grondwet voorziet in vrijheid van godsdienst.¹⁹⁰ Over het algemeen respecteert de overheid de vrijheid van godsdienst, maar perkt dit recht in, met name ten aanzien van groeperingen die als extremistisch worden aangemerkt.¹⁹¹ Lidmaatschap van een salafistische (volgens de autoriteiten conservatief soennitisch- fundamentalistische) organisatie is niet toegestaan.¹⁹² Religieuze minderheden hebben in Syrië het recht om uitdrukking te geven aan hun eigen identiteit en geloofsbeleving. Vanuit een ideologie van seculier Arabisch socialisme staat het regime traditioneel coöperatief tegenover de diverse religieuze minderheden in het land, mits hun activiteiten de doelstellingen van deze ideologie niet doorkruisen.

Syrië kent geen officiële staatsreligie. De Grondwet schrijft wel voor dat de president van Syrië moslim moet zijn.¹⁹³ Alle godsdiensten en sektes dienen officieel geregistreerd te staan bij de autoriteiten, die toezicht houden op bijeenkomsten en geldinzamelingsacties. Niet-politieke uitingen van islamitisch-religieuze beleving als het vieren van de geboortedag van de profeet Mohammed worden niet verhinderd.¹⁹⁴ Het gebruik van religieuze taal in openbare ruimten wordt getolereerd.

Bekering

Er zijn geen verbodsbepalingen in het wetboek van Strafrecht op veranderingen van geloof of bekeringsactiviteiten.¹⁹⁵ De autoriteiten erkennen de bekering van een moslim tot een ander geloof evenwel niet, dit in tegenstelling tot de bekering van een christen tot de islam. In geval van bekering van de islam tot het christendom,

¹⁸⁶ 2012 Annual survey of violations of trade union rights – Syria, International Trade Union Confederation (6 juni 2012).

¹⁸⁷ 2012 Annual survey of violations of trade union rights – Syria, International Trade Union Confederation (6 juni 2012).

¹⁸⁸ 2012 Annual survey of violations of trade union rights – Syria, International Trade Union Confederation (6 juni 2012); 2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

¹⁸⁹ Freedom in the world 2012 – Syria, Freedom House (22 maart 2012); 2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012); All-out repression – Purging dissent in Aleppo, Syria, Amnesty International (augustus 2012).

¹⁹⁰ Artikel 35 van de Grondwet bepaalt: (1) Freedom of belief shall be guaranteed. The state shall respect all religions. (2) The state shall guarantee the performance of all religious rituals provided this does not violate public order.

¹⁹¹ US Department of State, International Religious Freedom Report for 2011 – Syria (30 juli 2012).

¹⁹² US Department of State, International Religious Freedom Report for 2011 – Syria (30 juli 2012).

¹⁹³ Artikel 3 van de Grondwet bepaalt: (1) Islam is the religion of the president of the Republic.

¹⁹⁴ Sinds 2006 is de geboortedag van de profeet Mohammed een nationale feestdag.

¹⁹⁵ US Department of State, International Religious Freedom Report for 2011 – Syria (30 mei 2012).

wat sporadisch en heimelijk plaatsvindt, wordt de bekeerling door de autoriteiten nog steeds als moslim beschouwd, waardoor de islamitische wetgeving op hem/haar van toepassing blijft.¹⁹⁶ Sociale en religieuze druk in moslimkringen maakt het echter feitelijk onmogelijk voor een moslim om van religie te veranderen, laat staan hier voor uit te komen.

De autoriteiten beschouwen evangelisatie over het algemeen als een inbreuk op religie en gezin en een bedreiging voor het religieuze evenwicht in het land. In voorkomende gevallen kan gebruik worden gemaakt van de artikelen 462 en 463 van het wetboek van Strafrecht en vindt er vervolging van evangelisten plaats wegens het vormen van een bedreiging in de betrekkingen tussen religieuze groepen.¹⁹⁷

Christenen

Er bevinden zich in Syrië diverse christelijke groeperingen, die in totaal een minderheid van ongeveer 10 procent (1,6 miljoen) vormen.¹⁹⁸ Christenen kunnen in Syrië vrijelijk hun geloof belijden. Een aantal christelijke feestdagen wordt als nationale feestdag gevierd. Vele christelijke kerken hebben een eigen onderwijssysteem, dat loopt van de kleuterschool tot en met het priesterseminarium. Ook hebben zij eigen grond in bezit. Christenen zijn relatief sterk vertegenwoordigd in de vrije beroepen en in de zakenwereld. Hun levensomstandigheden steken over het algemeen gunstig af bij die van andere categorieën van de bevolking.

De christelijke gemeenschap in Syrië kan worden onderverdeeld in orthodoxe en met Rome geünieerde kerken. De vier grootste christelijke kerken zijn de Syrisch- en Grieks-orthodoxe en Syrisch- en Grieks-katholieke kerken. Het overgrote deel van de christenen behoort tot één van deze kerken. De rest is verdeeld over andere kerken, waaronder de protestantse, de Armeense en de Assyrische.¹⁹⁹

Het is Assyrische christenen verboden om zich in een politieke partij te organiseren. In de praktijk tolereert de overheid politieke activiteiten van Assyrische christenen. Zo zijn de activiteiten van de *Assyrisch Democratische Organisatie* (ADO) bekend bij de overheid.

Hoewel er bezorgdheid bestaat om mogelijke kwetsbare posities van christenen in Syrië, zijn vooralsnog voor zover bekend geen rapporten die wijzen op geweld in het algemeen tegen deze groepering in de verslagperiode.²⁰⁰

Wel is bekend geworden dat de aartsbisschop van de Melkitische Grieks-katholieke Kerk²⁰¹ in Aleppo, Jean-Clement Jeanbart, tesamen met een aantal priesters naar

¹⁹⁶ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 mei 2012).

¹⁹⁷ Zo schrijft artikel 462 van het wetboek van Strafrecht voor dat een ieder die één van de in het openbaar te belijden godsdiensten beledigt of uiting geeft aan minachting voor één van deze godsdiensten, een gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar tegemoet kan zien. Artikel 463 van het wetboek van Strafrecht schrijft een gevangenisstraf voor van één maand tot één jaar aan een ieder die de uitoefening van een godsdienst, ceremoniën of religieuze praktijken met betrekking tot die godsdienst verstoort, of deze door daden van geweld of bedreigingen verhindert; dan wel aan een ieder die gebouwen die heilig zijn voor godsdiensten, attributen of andere voorwerpen die vereerd worden door leden van een bepaalde religie of door een gedeelte van de bevolking, verwoest, verminkt, beschadigt, ontwijdt of bezoedelt.

¹⁹⁸ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011 – Syria* (30 mei 2012).

¹⁹⁹ US Department of State, *International Religious Freedom Report for 2011* (30 juli 2012).

²⁰⁰ *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Syria*, Minority Rights Group International (28 juni 2012); *Syria's mutating conflict*, International Crisis Group (1 augustus 2012); *Bange christenen in Aleppo schuilen bij elkaar*, Nederlands Dagblad (8 augustus 2012); *Syrische christenen vrezen de toekomst*, Nederlands Dagblad (17 november 2012); *Nog een keer mijn jurk aan, en dan sterven*, Nederlands Dagblad (19 november 2012); *Help ook christelijke vluchtelingen uit Syrië*, Nederlands Dagblad (19 november 2012); *Is de strijd voorbij, dan gaan de Syriërs gewoon naar huis*, Nederlands Dagblad (28 november 2012).

Libanon is gevlucht, nadat op 23 augustus 2012 gebouwen van deze kerk tijdens gevechten tussen het Syrische leger en opstandelingen werden geplunderd. Ook een Byzantijns-christelijk museum en een gebouw van de Maronitische Kerk²⁰² zouden daarbij zijn beschadigd.²⁰³

Volgens de Vaticaanse persdienst Fides is van lokale bronnen vernomen dat de 84-jarige Elias Mansour, lid van de Grieks-Orthodoxe Kerk en de laatste, nog steeds in het centrum van de stad Homs wonende christen, op 30 oktober 2012 weigerde zijn huis te verlaten om met andere christenen weg te vluchten. Hij zou daarop door onbekende strijders om het leven zijn gebracht.²⁰⁴

3.2.4 *Bewegingsvrijheid*²⁰⁵

Binnenland

In verband met de opstand die het land sinds april 2011 teistert, kan het binnenlands personenverkeer aan strenge controle onderworpen zijn. Syrische burgers die binnen Syrië willen reizen, hebben daarvoor geen aparte vergunning nodig. Wel zijn Syrische staatsburgers verplicht te allen tijde hun identiteitsbewijs bij zich te dragen en zich desgevraagd te legitimeren. Naast controleposten die meestal in de buurt van militaire installaties of in zogenaamde *restricted areas*, zoals de Golan-hoogvlakte, staan, is het aantal controleposten op de belangrijkste wegen toegenomen.²⁰⁶

Buitenland

Om Syrië op legale wijze te kunnen verlaten dient men in het bezit te zijn van een identiteitskaart en een paspoort. Illegale uitreis alleen vormt geen grond voor een boete. Wel kan iemand een boete wegens verlies van een paspoort krijgen op grond van het wetboek van Strafrecht.

Vanwege een besluit van 28 december 2003 (nr. 1706) van de minister van Binnenlandse Zaken hebben de meeste Syrische onderdanen, in het bezit van een geldig paspoort, voor reizen naar het buitenland geen voorafgaande toestemming van de autoriteiten meer nodig. Ook hoeven zij geen uitreisvisum meer te halen bij de afdeling Immigratie en Paspoorten van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarentegen moeten alle overheidsambtenaren (van kantoorhulp tot minister) voor zover bekend vooraf toestemming krijgen van de veiligheidsdienst om uit te kunnen reizen. Een ambtenaar behoeft voor een paspoortaanvraag voorafgaande toestemming van het ministerie, waaronder hij valt.

Kinderen, minderjarigen en handelingsonbekwamen hebben naast een uitreisvisum ook de toestemming van hun verzorger(s) nodig, alvorens zij naar het buitenland kunnen reizen. Vrouwen onder de achttien jaar mogen het land niet verlaten zonder toestemming van de ouders. Gehuwde vrouwen hebben geen toestemming nodig van hun echtgenoot om te kunnen reizen. De echtgenoot heeft het recht een

²⁰¹ De Melkitische Grieks-katholieke Kerk is ontstaan uit het Grieks-orthodoxe patriarchaat van Antiochië. Ze behoort tot de Oosters-katholieke Kerken en volgt de Byzantijnse ritus. Deze Kerk gebruikt de gregoriaanse kalender. Haar volgelingen bevinden zich over de gehele wereld, maar historisch gezien wonen zij in Syrië, Libanon en Palestina (zowel binnen Israël als binnen de bezette Palestijnse gebieden). Door emigratie in de negentiende en twintigste eeuw zijn er ook gemeenschappen in Brazilië, Argentinië en de VS ontstaan.

²⁰² De Maronitische Kerk behoort tot de Oosters-Katholieke Kerken en volgt de West-Syrische liturgie. De liturgische taal is het Syrisch. Deze Kerk gebruikt de gregoriaanse kalender.

²⁰³ *Christian archbishop in Syria flees to Lebanon*, Radio Free Europe/Radio Liberty (28 augustus 2012).

²⁰⁴ *Nederlands Dagblad* (1 november 2012).

²⁰⁵ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

²⁰⁶ *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

verzoek tot een uitreisverbod voor zijn vrouw in te dienen bij het *Department of Emigration and Passports*. Alleen de echtgenoot kan dit verzoek tot een uitreisverbod naderhand weer ongedaan laten maken.

Inreiscontrole

Het ministerie van Binnenlandse Zaken draagt zorg voor de controle van passagiers en bagage op de luchthaven van Damascus. Daarnaast bevinden zich op het vliegveld functionarissen van verschillende veiligheidsdiensten, die een controlerende functie hebben.

Een buitenlander moet bij iedere inreis een kaart invullen, waarop zijn/haar naam, beroep, verblijfplaats en adres in Syrië en reden van verblijf staan vermeld. Bij uitreis moet de kaart weer bij de douane worden ingeleverd. Deze kaart heeft, voor zover bekend, niets van doen met een eventuele verblijfstitel in Syrië.

Het is niet mogelijk om Syrië via Damascus Airport zonder inreisstempel in het paspoort binnen te komen of zonder uitreisstempel in het paspoort te verlaten. Dit wordt bij binnenkomst, nadat men de immigratiecontrole al is gepasseerd, nogeens gecontroleerd door gewapende veiligheidsfunctionarissen. Bij vertrek vindt hetzelfde plaats, een extra controle nadat men de immigratiecontrole al is gepasseerd, voordat men naar de uitgang richting het vliegtuig gaat. Op Damascus Airport zijn de controles als gevolg van de huidige situatie in het land verscherpt.

Reisverbod

De instanties die in Syrië een reisverbod kunnen opleggen, zijn het ministerie van Binnenlandse Zaken en de veiligheidsdiensten. De redenen voor het uitvaardigen van een uitreisverbod zijn divers en houden verband met onder meer de staatsveiligheid, mensenrechtenactiviteiten, activiteiten van de oppositie of politieke activiteiten. Daarnaast kan een man zijn echtgenote een reisverbod laten opleggen zonder opgaaf van reden.²⁰⁷ Ook indien personen reeds in het bezit zijn van een geldig paspoort, kunnen de autoriteiten een uitreisverbod uitvaardigen. Nadat een uitreisverbod is uitgevaardigd, wordt de naam van de persoon opgenomen in een (signalerings)lijst van alle grensposten en luchthavens van Syrië. De enige instantie of persoon die een uitreisverbod kan opheffen, is de instantie of persoon die het uitreisverbod in eerste instantie heeft opgelegd. Iemand krijgt te horen dat hij/zij een uitreisverbod heeft via het *Department of Emigration and Passports*, op de luchthaven of grenspost.

De autoriteiten verschaffen over het algemeen geen informatie over de reden en duur van het uitreisverbod. Of bij een uitreisverbod een meldingsplicht wordt opgelegd is niet bekend.

Illegale grensoverschrijding

Het illegaal overschrijden van de Syrische landsgrenzen komt zeker sinds april 2011 geregeld voor. De grenzen met Turkije, Jordanië en Libanon zijn in hoge mate poreus. Er bestaan diverse sluiptwegen. Ook in het geval van Irak kan illegale grensoverschrijding niet worden uitgesloten. De Syrisch-Iraakse grens is meer dan 600 kilometer lang en loopt voor het grootste deel door nauwelijks bewoond woestijngebied.

²⁰⁷ Het besluit van de minister van Binnenlandse Zaken met nummer 876 van 8 augustus 1979 stelt hierover: *a married woman shall be granted a passport and she will be added to the passport of her husband without requiring his approval unless he submits a written request to the head of the Department of Emigration and Passports in the governorate in which he wants to prevent her from obtaining a passport or from which he wants to prevent her from leaving the country.*

Personenverkeer tussen Syrië en Irak

Irakezen kunnen met een geldig visum voor Syrië het land inreizen via drie officiële grensovergangen, te weten Al-Tanf, Abu Kamal en de grensovergang op de weg van Mosul naar Aleppo. Deze laatste grensovergang is soms gesloten. Het is vooralsnog niet duidelijk of de grensposten Jarablus, Abu Kamal en Bab Al-Hawa geheel in handen zijn van de Syrische overheid of van Koerdische strijders.²⁰⁸

Syrië erkent formeel twee soorten Iraakse paspoorten, te weten het zogenaamde G-paspoort en het nieuwere A-paspoort. Volgens UNHCR zijn er evenwel tien verschillende soorten Irakese paspoorten in omloop.

Irakezen hebben sinds 17 oktober 2007 een visum nodig om Syrië te kunnen inreizen. Syrië heeft op 25 januari 2011 visumbeperkingen voor Irakezen opgeheven. Sinds 1 februari 2011 kan iedere Iraakees aan de Iraaks-Syrische grens een visum voor Syrië aanvragen, in plaats van alleen bij de Syrische ambassade in Bagdad. Een visum voor Irakezen in Syrië is doorgaans drie maanden geldig.²⁰⁹ Irakezen zonder een geldig visum verblijven illegaal in Syrië en zullen bij arrestatie mogelijk worden gedeporteerd naar het land van herkomst. Het is Irakezen met een geldig visum niet toegestaan te werken in Syrië.

Bij de afgifte van visa en verblijfsvergunningen wordt door de Syrische autoriteiten voor zover bekend geen onderscheid gemaakt op basis van etniciteit of religie van de Iraakse aanvrager.

Documenten

Bevolkingsadministratie

De bevolkingsadministratie in Syrië is op stedelijk niveau georganiseerd. In de grote steden is de bevolkingsadministratie op wijkniveau verdeeld. De bevolkingsadministratie van plattelandsbewoners valt onder de nabijgelegen steden.

Identificatieplicht

Personen vanaf veertien jaar zijn wettelijk verplicht over een identiteitsbewijs te beschikken. Als identiteitsbewijs worden in Syrië primair de identiteitskaart en door sommige (administratieve) instanties ook het paspoort aangemerkt. Alleen het paspoort dient in Syrië als reisdocument.

Op grond van de wet dienen alle Syrische staatsburgers vanaf de leeftijd van veertien jaar een identiteitskaart bij zich te dragen. In de praktijk is dit niet altijd het geval. Het niet bij zich dragen van een identiteitskaart wordt over het algemeen niet bestraft. Een identiteitskaart is in ieder geval noodzakelijk bij gemeentelijke zaken (zoals geboorte, huwelijk, aanvraag documenten), bankzaken of wanneer men te maken heeft met ambtenaren van veiligheidsdiensten. Het niet bij zich hebben van een identiteitskaart kan bij aanhouding leiden tot nader onderzoek naar de identiteit van betrokkene.

Ajanib-Koerden gebruiken een rode identiteitskaart, waarmee zij zich bij de bevolkingsadministratie formeel kunnen laten registreren als vreemdeling. Deze speciale rode identiteitskaart wordt afgegeven door de burgerlijke stand van de provincie Al-Hassakah. Met deze rode identiteitskaart is een paspoortaanvraag onmogelijk. Zij kunnen niet naar het buitenland.²¹⁰

²⁰⁸ Koerden zijn winnaars van strijd in Syrië, NRC Handelsblad (6 augustus 2012).

²⁰⁹ Het kan voorkomen dat de geldigheidsduur van een Syrisch visum 1 jaar dan wel twee jaar bedraagt. Dit zou kunnen voorkomen als een visumaanvraag is gedaan door leden van de Iraakse Baath-partij voor een langere periode dan drie maanden.

²¹⁰ Zie ook paragraaf 3.3.1.3 Koerden.

Maktoumeen-Koerden zijn niet geregistreerd bij de bevolkingsadministratie en beschikken derhalve niet over een formeel identiteitsbewijs. Maktoumeen-Koerden kunnen bij de lokale *mukhtar* (dorpshoofd) een verklaring krijgen, die door hem/haar als identiteitspapier binnen Syrië kan worden gebruikt. Deze verklaring heeft in de praktijk echter geen (juridische) waarde. Hierdoor ontberen zij de civiele en sociale rechten die geregistreerde inwoners van Syrië wel hebben.²¹¹

Identiteitsnummer

Syriërs staan in de praktijk geregistreerd onder een specifiek identiteitsnummer. Bij geboorte krijgt iedere mannelijke burger een uniek identiteitsnummer. Dit identiteitsnummer²¹² komt altijd voor in officiële documenten zoals identiteitskaart, geboortekte, huwelijksakte, scheidingsakte en paspoort.

Het identiteitsnummer kan alleen gewijzigd worden als de persoon in kwestie zelf zijn/haar registratie wil veranderen. Zo zou iemand bij verandering van woonplaats de naam van de nieuwe woonplaats in zijn of haar identiteitsnummer kunnen laten aanpassen. Dit komt in de praktijk evenwel weinig voor. Wijzigingen aan een identiteitsnummer vinden slechts plaats door tussenkomst van een rechter.

Zodra een vrouw in het huwelijk treedt, wordt haar naam in het register door de bevolkingsadministratie toegevoegd aan het identiteitsnummer van haar man. Haar naam onder het identiteitsnummer van haar vader komt wegens het huwelijk te vervallen. In geval van een scheiding, wordt de naam van de vrouw weer toegevoegd aan het identiteitsnummer van haar vader. De vrouw heeft geen onafhankelijk identiteitsnummer. De bevolkingsadministratie verricht genoemde handelingen, nadat het huwelijk of scheiding is ingeschreven.

Het hebben van een identiteitsnummer is exclusief voorbehouden aan personen met de Syrische nationaliteit. Ajanib- en maktoumeen-Koerden hebben derhalve geen identiteitsnummer.

Er is maar één exemplaar van het familieboekje, waarin het identiteitsnummer en persoonlijke informatie van alle gezinsleden – echtgenote en kinderen – is opgenomen. Deze informatie komt overeen met de informatie op de identiteitskaart.

Identiteitskaart

Vanaf de dag dat een burger de leeftijd van 14 jaar bereikt, dient hij of zij binnen een jaar een zelfstandige identiteitskaart aan te vragen.²¹³ De aanvraag van een identiteitskaart geschiedt in persoon bij de bevolkingsadministratie (*Department of Civil Affairs*), dat onder het ministerie van Binnenlandse Zaken valt. Een minderjarige dient bij de aanvraag begeleid te worden door zijn ouder(s) of wettige voogd, die voor de aanvraag toestemming moet(en) geven.

Bij de aanvraag moet het familieboekje worden getoond en dient een aantal pasfoto's te worden ingeleverd. Ook moet een aantal formulieren worden ingevuld. De identiteitskaart heeft een geldigheidsduur van tien jaar en dient om de tien jaar te worden vernieuwd. In 2006 is een nieuwe identiteitskaart ingevoerd in Syrië. Naast het identiteitsnummer, een familiegebonden nummer en een kaartnummer, is op deze kaart ook een landelijk, persoonsgebonden registratienummer opgenomen.

²¹¹ Zie ook paragraaf 3.3.1.3 *Koerden*.

²¹² In het Arabisch: *Raqm Al-Khana*; in de Nederlandse vertaling: *nummer uit het register*. In het dagelijks gebruik wordt internationaal meestal de term *identiteitsnummer* aangehouden.

²¹³ Vòòr het bereiken van de veertienjarige leeftijd staat men ingeschreven in het familieboekje, dat doorgaans door de vader als hoofd van het gezin wordt beheerd.

Dit bestaat uit elf cijfers. Het oude model kaart is sedert 30 juni 2006 niet meer geldig en wordt door de overheid niet meer geaccepteerd.

In de identiteitskaart wordt geen melding gemaakt van religie, met uitzondering van Joden. Joden vormen de enige minderheidsgroep in Syrië, waarvan de godsdienst in het paspoort of de identiteitskaart staat vermeld. Op deze documenten staat *Musawi (Mozaïsch)* gestempeld. Voor Syrische joden zijn paspoorten slechts voor een periode van twee jaar geldig in plaats van de gebruikelijke zes jaar.

Bij verlies van een identiteitskaart moet een politierapport worden opgemaakt. Dit rapport moet worden overhandigd aan het bevolkingsregister. De veiligheidsdiensten zullen vervolgens nagaan hoe het verlies van de identiteitskaart heeft plaatsgevonden. Dit onderzoek kan drie tot vijf maanden in beslag nemen. Pas als de goedkeuring van de veiligheidsdiensten is ontvangen, kan betrokkene een nieuwe identiteitskaart in ontvangst nemen. De boete voor het verlies van een identiteitskaart bedraagt 60 Syrische pond.

Paspoort

Ter verkrijging van een paspoort moet men zich in persoon wenden tot de Dienst Immigratie en Paspoorten van het ministerie van Binnenlandse Zaken, die afdelingen heeft in het gehele land. Een paspoort heeft een geldigheidsduur van zes of twee jaar.²¹⁴ Bij de aanvraag voor een paspoort wordt door de autoriteiten een antecedentenonderzoek ingesteld, waarbij wordt nagegaan of de aanvrager nog verplichtingen heeft ten aanzien van militaire dienst, dan wel behoort tot de categorie van personen die het land niet mogen verlaten. In het algemeen kan het paspoort al de volgende dag worden afgehaald. Paspoorten kunnen net als identiteitskaarten alleen door de persoon in kwestie worden afgehaald. Wel kunnen familieleden of vrienden worden verzocht afschriften of kopieën bij de desbetreffende instanties te laten afhalen.

Het is voor jonge mannen die de achttienjarige leeftijd hebben bereikt en die hun militaire dienstplicht nog moeten vervullen, vrijwel onmogelijk om een uitreisvisum te verkrijgen. In geval van studie in het buitenland kan hierop een uitzondering worden gemaakt. Wel kan een dienstplichtige een paspoort krijgen met een geldigheidsduur van maximaal drie maanden.

Voor paspoorten geldt dat minderjarigen tot vijftien jaar toestemming moeten hebben van hun wettige voogd voor de aanvraag van een eigen document. De aanvraag moet worden ingediend door de wettige voogd.

Proces-verbaal

In Syrië heeft iedereen over wie een proces-verbaal is opgemaakt, recht op een afschrift van dit proces-verbaal. Een kopie van een opgemaakt proces-verbaal kan mondeling worden opgevraagd via de politiepost die het rapport heeft opgemaakt. Indien het een rechtszaak betreft, kan de advocaat dit namens zijn cliënt doen. Een afschrift van een proces-verbaal wordt verstrekt, als een persoon op de juiste wijze hierom heeft gevraagd en aan de vereisten voldoet om een afschrift van een proces-verbaal te krijgen. De kosten komen voor rekening van de aanvrager.

Rijbewijs

Rijbewijzen worden uitgegeven door het Departement van Verkeerspolitie van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

²¹⁴ Aan onder meer joden, jongens onder de 17 jaar en studenten worden paspoorten voor een periode van twee jaar verstrekt.

Registratie huwelijken

Iedere moslim of christen die in Syrië huwt, dient zijn huwelijk te laten registreren bij de burgerlijke stand, die onder het Syrische ministerie van Binnenlandse Zaken valt. Bij de kerken gebeurt dit automatisch, daar de kerken een afschrift van de huwelijksakte naar de burgerlijke stand sturen. Moslims trouwen voor een islamitische rechtbank en dienen zelf hun huwelijk bij de burgerlijke stand aan te melden. Voor buitenlanders die in Syrië verblijven, heeft de burgerlijke stand een apart huwelijksregister.

Naar familierecht is het huwelijk al rechtsgeldig, indien het gesloten is voor een kerk of islamitische rechtbank. De burger heeft echter wel de verplichting om het huwelijk nog te laten registreren bij de staat (dat wil zeggen bij de burgerlijke stand).

In Syrië bestaat het burgerlijk huwelijk niet. Indien een christelijke man een moslimvrouw wil huwen, zal hij moslim moeten worden. Een moslimman kan wel een vrouw die christen is, huwen. Indien een christelijke man een moslimvrouw wil huwen zonder van religie te willen veranderen, dan zullen betrokkenen buiten Syrië moeten huwen in een land dat een burgerlijk huwelijk kent. Zelfs in dat geval kan dit huwelijk vervolgens niet bij de Syrische overheid worden geregistreerd. Betrokkenen blijven als niet gehuwd geregistreerd staan bij de burgerlijke stand in Syrië.

Indien een christelijke kerk in Syrië een echtscheiding niet wil toestaan, dan kan het echtpaar in kwestie zich niet tot een niet-religieuze rechtbank wenden voor een echtscheiding. Syrië kent geen seculiere rechtbank, die zaken op het gebied van familierecht behandelt. Het komt in Syrië voor dat christenen zich tot de islam bekeren, om toch te kunnen scheiden.

3.2.5

*Rechtsgang*²¹⁵*Rechterlijke macht*

Het Syrische rechtssysteem is gebaseerd op het Franse rechtssysteem.

De Grondwet spreekt van een onafhankelijke rechterlijke macht.²¹⁶ In de praktijk staat de rechterlijke macht evenwel geregeld onder (politieke) invloed van de regering en veiligheidsdiensten. Daarnaast is de rechterlijke immuniteit niet gegarandeerd als gevolg van presidentieel decreet 98/1961. Hierdoor kunnen rechters eenvoudig hun positie verliezen of in staat van beschuldiging worden gesteld, hetgeen de politieke afhankelijkheid van rechters verder vergroot. Berechting van delicten die geen binnenlandspolitieke of veiligheidsdimensie hebben, geschiedt in het algemeen volgens de regels van de procesgang zoals die zijn neergelegd in de wet.

Advocatuur

Verdachten in civiele en strafzaken hebben recht op wettelijke vertegenwoordiging door een advocaat van eigen keuze. Verdachten, die niet zelf in staat zijn een advocaat te betalen, kunnen hierbij rekenen op gratis rechtsbijstand. In civiele of strafzaken kan de verdediging verzoeken om vrijlating op borgtocht. Dit geldt evenwel nauwelijks bij verdenking van vergrijpen tegen de nationale veiligheid.

²¹⁵ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

²¹⁶ Artikel 131 van de Grondwet luidt: *The judicial power is independent. The president of the Republic, assisted by the Supreme Judicial Council, shall guarantee this independence.*

Artikel 133 van de Grondwet luidt: *(1) Judges are independent. They are subject to no authority other than that of the law in the discharge of their functions. (2) The honor, conscience and impartiality of judges shall be a guarantee of the rights and freedoms of individuals.*

De *Syrian Union of Bar Associations* staat onder controle van de overheid en wordt derhalve niet als onafhankelijk aangemerkt.

Aangifte misdrijf

Een misdrijf waarbij geen getuigen aanwezig zijn (een misdrijf dat bijvoorbeeld later wordt ontdekt), kan schriftelijk worden gerapporteerd aan de districtsprocureur. Indien men getuige is van een misdrijf, kan telefonisch of in persoon aangifte worden gedaan bij de politie. Burgers zijn te allen tijde verplicht aangifte te doen in geval er sprake is van bedreiging van de openbare orde en veiligheid en indien er sprake is van gevaar voor leven of bezit van personen.²¹⁷

Afhankelijk van de omstandigheden is mondelinge of schriftelijke aangifte van een misdrijf mogelijk. Aangiftes worden doorgaans in behandeling genomen overeenkomstig artikel 46 van de *Code of Civil Procedure*.²¹⁸ Ten aanzien van de voortvarendheid van de afhandeling van aangiftes is onvoldoende (betrouwbare) informatie bekend om een eenduidig beeld te kunnen vormen. Men krijgt voor zover bekend doorgaans geen schriftelijke bevestiging van de aangifte.

Er zijn voor zover bekend geen mogelijkheden om bescherming te zoeken bij (hogere) autoriteiten indien de politie in gebreke blijft. Vrouwelijke slachtoffers van geweld/mishandeling en mensenhandel hebben in Syrië evenwel de mogelijkheid bescherming te krijgen buiten de reikwijdte van de politie.

Opbouw rechtssysteem

Bovenaan het rechtssysteem staat het *Supreme Constitutional Court (SCC)*, Hoogste Constitutionele Hof, dat onder meer is belast met het toetsen van wetgeving aan de Grondwet. Het Hof is samengesteld uit een president en vier rechters, die per decreet worden benoemd door de president voor een periode van vier jaar. Na deze periode zijn zij opnieuw benoembaar.

Een *Court of Cassation*, Hof van Cassatie, bestaande uit een president, zeven vice-presidenten en 31 raadsheren, buigt zich in hoger beroep in civiele- en strafzaken over uitspraken van Hoven van Appel.

Er zijn 54 *Hoven van Appel*, die ieder een eigen geografische jurisdictie bezitten ten aanzien van een deel van een provincie. Een Hof van Appel bestaat uit een president, een aantal vice-presidenten²¹⁹ en raadsheren. Een Hof van Appel heeft civiele en strafkamers en buigt zich in beroep over uitspraken van Hoven van Eerste Aanleg en Vredesrechtbanken.

Er zijn in totaal 72 *Hoven van Eerste Aanleg*. Iedere provincie heeft één of meerdere Hoven van Eerste Aanleg, die bestaan uit civiele en strafkamers. Elke kamer bestaat uit één rechter.

In de hoofdstad van elke provincie en in elk district bevinden zich één of meerdere *Vredesrechtbanken* die bevoegd zijn te beslissen in civiele en strafzaken. Er zijn in totaal 227 Vredesrechtbanken.

²¹⁷ Artikel 26 van het *Code of Criminal Procedure* stelt hierover het volgende: 1. *Anyone who witnesses an offense against the public safety or an assault on a person's life or property is obliged to report the matter to the competent district attorney; 2. Anyone who under other circumstances has knowledge of the occurrence of a crime can report the matter to the district attorney.*

²¹⁸ Artikel 46 van het *Code of Civil Procedure* stelt: *if a crime occurs that has witnesses, or if requested by a homeowner, employees of the Judicial Police are required to fill out an arrest warrant, take the testimony of the witness, perform investigations, examine the homes, and perform other actions which in such incidents are the duties of the district attorney. All of this is according to the text and the rules specified in the section on the procedures and duties of the district attorney.*

²¹⁹ *Presidents of Chambers.*

Personal status courts

Voor de verschillende bevolkingsgroepen bestaan in Syrië zogenaamde *personal status courts*. Dit zijn religieuze rechtbanken die zich bezighouden met zaken die het personen- en familierecht aangaan, waaronder huwelijk en echtscheiding. Voor moslims bestaat zo'n rechtbank uit één rechter.²²⁰ Ook druzen hebben een soortgelijke rechter.²²¹ Voor niet-moslims zijn er rechtbanken voor rooms-katholieken, voor aanhangers van christelijk orthodoxe religies, voor protestanten en voor joden.

Militaire rechtbanken (Military Courts)

Er zijn in Syrië militaire rechtbanken die specifiek belast zijn met strafrechtelijke aangelegenheden waarbij militairen betrokken zijn. Voor de categorie van militairen van lagere rang zijn in iedere provincie rechtbanken aanwezig, die gevormd worden door elk één rechter. Voor de categorie van militairen met een officiersrang bestaan er rechtbanken in Damascus en in Aleppo, die elk uit drie rechters bestaan.

Militaire rechtbanken hebben ook de bevoegdheid burgers te berechten. Hiervan is sprake bij een conflict tussen burgers en het leger. Ook in gevallen van overtredingen begaan door een groep, waarvan één of meerdere militairen deel uitmaken, wordt de groep als geheel door een militaire rechtbank berecht. Op grond van de wet op de Noodtoestand konden – ook als er geen militairen bij betrokken zijn – burgers worden berecht door militaire rechtbanken op beschuldiging van verstoring van de openbare orde, het in het leven roepen van een onwettige organisatie of belediging van de organen van de staat en de president. Tegen uitspraken van de militaire rechtbanken is hoger beroep mogelijk bij de militaire kamer van het Hof van Cassatie.

*Hooggerechtshof voor de Staatsveiligheid (Supreme State Security Court)*²²²

Syrië kende tot april 2011 een buitengewone veiligheidsrechtbank, het *Supreme State Security Court* (SSSC), het Hooggerechtshof voor de Staatsveiligheid, bestaande uit twee rechters. Dit Hof was bevoegd te beslissen in politieke zaken en zaken die de nationale veiligheid betroffen en opereerde op basis van de bepalingen uit de inmiddels afgeschafte wet op de Noodtoestand. Of het SSSC ook daadwerkelijk is gesloten, kan niet worden bevestigd.

3.2.6 *Arrestaties en detenties*

Tijdens de aanhoudende ongeregelde heden in diverse steden verspreid over het gehele land, die in maart 2011 begonnen en in de verslagperiode nog steeds voortduurden, werden talloze personen, waaronder vrouwen, kinderen en ouderen, willekeurig opgepakt en zonder enige vorm van proces vastgehouden.²²³ Het zou daarbij gaan om personen die ervan werden verdacht tegenstander van het regime te zijn (met inbegrip van activisten en organisatoren van protestdemonstraties), alsmede om personen die waren opgepakt tijdens veegoperaties om inwoners van steden die door de autoriteiten werden aangemerkt als recalcitrant of als centra van democratisch activisme, collectief te straffen. Zo is Amnesty International bezorgd over het lot van een Syrische familie, waaronder twee jonge kinderen en een

²²⁰ Arabisch: *qadi shari'a*.

²²¹ Arabisch: *qadi mazhabi*.

²²² *Supreme State Security Court* (SSSC) (in het Arabisch: 'Mahkama Amn Al-Dawla Al-Uliyya) ingesteld bij *Legislative Decree* no. 47 van 28 maart 1968.

²²³ *Deadly Reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces*, Amnesty International (13 juni 2012); *Syria: Activists arrested, held despite pledge to Annan*, Human Rights Watch (13 mei 2012); *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012); *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012); *All-out repression – Purging dissent in Aleppo, Syria*, Amnesty International (augustus 2012).

zwangere vrouw die sinds 15 mei 2012 incommunicado vastgehouden werden op het Air Force Intelligence bureau in Al-Mezzeh. Zij werden vastgehouden om druk uit te oefenen op de echtgenoot van de zwangere vrouw zich te melden in verband met beschuldigingen betrokken te zijn bij een terroristische groepering. Over het lot van de familie is niets bekend.²²⁴ Ook over het lot van vijf stafleden van het Syrian Centre for Media and Freedom of Expression (SCM), die sinds 16 februari 2012 incommunicado worden vastgehouden op verschillende lokaties van de veiligheidsdiensten, bestaat grote onzekerheid.²²⁵

Ook (para)medisch personeel en mensenrechtenactivisten werden niet gespaard.²²⁶ In verband met de grote aantallen gevangenen en gebrek aan ruimte werden scholen, leegstaande fabriekshallen en voetbalvelden als detentieplaats ingericht.²²⁷

Omstandigheden in detentiefaciliteiten

Naast reguliere gevangenisstraffen waar ook politieke gevangenen worden vastgehouden zoals de Seydnaya²²⁸ - en de Adra- gevangenisstraffen, zijn er (geheime) detentiecentra van de verschillende veiligheidsdiensten.²²⁹ Geheime detentiecentra vallen onder het directe toezicht van verschillende inlichtingendiensten (waaronder de *Military Intelligence Service*, het *Political Security Directorate*, de *Directorate General of Intelligence Services* en de *Directorate of Air Force Intelligence Services*). Hierdoor is regulier toezicht en controle op de omstandigheden in deze detentiecentra door de nationale autoriteiten niet aanwezig.

De leefomstandigheden en medische voorzieningen in de gevangenisstraffen voldoen niet aan de internationale standaarden.²³⁰ De omstandigheden in gevangenisstraffen zijn over het algemeen slecht, er is gebrek aan hygiëne en voedsel en er is sprake van overbevolking en bloedige onderdrukking van rellen in gevangenisstraffen.²³¹ Er zijn separate detentiefaciliteiten beschikbaar voor mannen, vrouwen en kinderen. Er zijn berichten dat minderjarige gedetineerden soms worden vastgehouden in detentiefaciliteiten voor volwassenen.²³²

Volgens nationale en internationale mensenrechtenorganisaties krijgen gedetineerden niet altijd de noodzakelijke medische zorg die zij behoeven.²³³ In detentiecentra van veiligheidsdiensten is nauwelijks gezondheidszorg aanwezig.²³⁴

Familiebezoek in gevangenisstraffen is beperkt en vaak alleen mogelijk na omkoping van bewakers. In detentiecentra van veiligheidsdiensten was gedurende de detentie in het geheel geen bezoek toegestaan.

Onafhankelijk toezicht op de situatie in de gevangenisstraffen in Syrië is niet aanwezig. Internationale organisaties hebben geen toegang tot reguliere gevangenisstraffen en

²²⁴ *Mother and children held incommunicado*, Amnesty International (1 juni 2012).

²²⁵ *Syrian activists remain in detention*, Amnesty International (22 mei 2012).

²²⁶ *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012); *All-out repression – purging dissent in Aleppo, Syria*, Amnesty International (augustus 2012).

²²⁷ *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²²⁸ In deze gevangenis zitten voor zover bekend enkele duizenden politieke gevangenen, met name personen die verdacht worden aanhanger te zijn van groeperingen die een samenleving en staat op islamitische grondslag willen. Er zijn echter ook seculiere politieke gevangenen.

²²⁹ Zoals de *Palestine Branch*, onderdeel van de Militaire Inlichtingendienst, die twee gebouwencomplexen in Damascus heeft, namelijk in het Djamarek (douane) district, in de buurt van het militair tribunaal in de wijk Mezzeh, alsmede in de wijk Elkazaar, bij het kruispunt naar de voorstad Sayeda Zeinab. Er is geen actuele beschrijving beschikbaar van de detentieomstandigheden in deze centra. Duidelijk is wel dat de omstandigheden erg zwaar zijn en dat martelen plaatsvindt.

²³⁰ *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²³¹ *Syria: Inmate describes fatal assault on prisoners*, Human Rights Watch (27 juli 2012).

²³² *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²³³ *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²³⁴ In geval van ernstige mishandeling of marteling is soms gezondheidszorg aanwezig.

detentiecentra van veiligheidsdiensten. Het ICRC heeft evenmin mandaat (politieke) gevangenen te bezoeken.²³⁵

Politieke gevangenen

Ook in de verslagperiode zijn mensen om politieke redenen gearresteerd en gedetineerd. Het exacte aantal politieke gevangenen is niet bekend.²³⁶

Amnestie

Als gevolg van de door de president per decreet afgekondigde (periodieke) amnestieregelingen heeft in het verleden in Syrië diverse malen kwijtschelding van straf plaatsgevonden. Op grond hiervan zijn ook politieke gevangenen vrijgelaten, alhoewel dit volgens mensenrechtenactivisten zelden voorkomt. Deze categorie gevangenen zou niet onder de amnestieregeling vallen.²³⁷

Op 23 oktober 2012 werd bij presidentieel wetsdecreet no. 71 een algemene amnestie afgekondigd, waarbij voor de meeste misdrijven de gevangenisstraf werd verminderd of kwijtgescholden. Zij die in staat van beschuldiging waren gesteld of veroordeeld vanwege misdrijven die verband hielden met terrorisme ingevolge een anti-terrorisme wet²³⁸ die op 2 juli 2012 in werking trad, vielen buiten deze algemene amnestie. Hoewel de president in 2011 vier amnestie besluiten en in januari en mei 2012 nog twee amnestie besluiten uitvaardigde, worden door veiligheidsdiensten nog steeds veel activisten gevangen gehouden.²³⁹

3.2.7

Mishandeling en foltering

Hoewel expliciet bij wet verboden,²⁴⁰ werd in de verslagperiode door politie en diverse veiligheidsdiensten op grote schaal lichamelijke en geestelijke mishandeling en foltering toegepast bij ondervraging van verdachte personen (met inbegrip van politieke tegenstanders).²⁴¹ Mishandeling en foltering doen zich naar verluidt met name voor onmiddellijk na arrestatie tijdens ondervraging door veiligheidsdiensten en tijdens de incommunicado detentie.

In zijn algemeenheid geldt dat gedurende het voorarrest en de periode waarin nog geen sprake is van een formele aanklacht, de meeste kans op marteling en mishandeling aanwezig is. In reguliere detentiecentra vindt marteling alleen bij uitzondering plaats. In detentiecentra van veiligheidsdiensten kan marteling gedurende de gehele onderzoeksperiode plaatsvinden. Personen in handen van de militaire veiligheidsdienst of de veiligheidsdienst van de luchtmacht, alsmede de *Political Security* en *de State Security* lopen een grotere kans op marteling en ernstige mishandeling. Marteling wordt ook toegepast als strafmaatregel.²⁴²

²³⁵ 2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²³⁶ 2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²³⁷ 2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²³⁸ Ingevolge deze anti-terrorisme wet is een terroristische handeling every act that aims at creating a state of panic among the people, destabilizing public security and damaging the basic infrastructure of the country by using weapons, ammunition, explosives, flammable materials, toxic products, epidemiological or bacteriological factors or any method fulfilling the same purposes. Volgens deze wet is promotion of terrorism including through the distribution of literature, or other information punishable by imprisonment with hard labour. Financing terrorism includes supplying, directly or indirectly, money, weapons, ammunition, explosives, means of communication, information, or other things to be used in the implementation of a terrorist act. (Syria: Free peaceful activists, journalists, aid workers in amnesty, Human Rights Watch (25 oktober 2012).

²³⁹ Syria: Free peaceful activists, journalists, aid workers in amnesty, Human Rights Watch (25 oktober 2012).

²⁴⁰ Artikel 28 Grondwet: No one may be tortured physically or mentally or treated in a humiliating manner.

²⁴¹ 2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012); All-out repression – Purging dissent in Aleppo, Syria, Amnesty International (augustus 2012).

²⁴² Amnesty International Annual Report 2012 – Syria, Amnesty International (24 mei 2012).

Een onafhankelijke klachtenprocedure voor slachtoffers van marteling en mishandeling ontbreekt. Er vindt door de autoriteiten nagenoeg geen onderzoek plaats naar meldingen van marteling. In de verslagperiode heeft geen vervolging en/of veroordeling plaatsgevonden van personen die verdacht werden van marteling of ernstige mishandeling.²⁴³ Krachtens de sinds 1963 van kracht zijnde wet op de Noodtoestand genoten orde- en veiligheidsdiensten vergaande immuniteit voor hun activiteiten.²⁴⁴

Overlijden tijdens detentie als gevolg van mishandeling en/of foltering, komt voor.²⁴⁵ Deze gevallen zijn door de autoriteiten zelden onderzocht.²⁴⁶

Willekeurige gevangenneming en marteling bleven ook in de verslagperiode plaatsvinden.²⁴⁷

In het rapport *Syria: Sexual assault in detention – security forces also attacked women and girls in raids on homes* van 15 juni 2012 vermeldt Human Rights Watch diverse incidenten, waarbij aanranding in detentie en tijdens invallen in huizen plaats had.²⁴⁸ Detentiecentra waar mannelijke en vrouwelijke gevangenen blootstonden aan aanranding en seksuele mishandeling, waren volgens het HRW-rapport de Military Intelligence Branch 248 en Branch 235 (Palestine Branch) in Damascus, de Military Intelligence faciliteiten in Jisr Al-Shughur, Idlib en Homs, de Political Security Branch in Latakia, de Air Force Intelligence Branches in Mezze, Latakia en Homs, en de Idlib Central Prison. De volledige omvang van seksueel geweld binnen en buiten detentiecentra blijft volgens het HRW-rapport onbekend. De schande die in Syrië seksueel geweld omringt, maakt slachtoffers weigerachtig om misbruik te melden. In veel gevallen vertelden de geïnterviewden aan HRW dat slachtoffers van seksueel geweld uit vrees of schaamte niet wilden dat hun familie of anderen in de woongemeenschap dit te weten zouden komen.²⁴⁹

HRW heeft geen bewijs dat hooggeplaatste officieren opdracht zouden hebben gegeven aan hun troepen om seksueel geweld toe te passen bij huiszoekingen, grondoperaties of in detentiecentra. Seksueel geweld deed zich voor in omstandigheden waarin de bevelvoerende officieren wisten of hebben moeten weten dat deze misdrijven plaatsvonden, zoals bijvoorbeeld in detentiecentra onder de volledige controle van bepaalde, met name bekend zijnde commandanten.²⁵⁰

Volgens het rapport *Torture Archipelago – Arbitrary arrests, torture and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011* van Human Rights Watch (HRW) van juli 2012 beschikt het Syrische regime over ten minste 27 (veelal ondergrondse) detentiecentra, waar gevangenen (mannen, vrouwen en zelfs

²⁴³ 2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²⁴⁴ Amnesty International Annual Report 2012 – Syria, Amnesty International (24 mei 2012).

²⁴⁵ *Deadly reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces*, Amnesty International (13 juni 2012); zie ook *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012); *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012).

²⁴⁶ *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012).

²⁴⁷ *Deadly reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces*, Amnesty International (13 juni 2012); zie ook *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012); *All-out repression – Purging dissent in Aleppo, Syria*, Amnesty International (augustus 2012).

²⁴⁸ *Syria: Sexual assault in detention – security forces also attacked women and girls in raids on homes*, Human Rights Watch (15 juni 2012).

²⁴⁹ *Syria: Sexual assault in detention – security forces also attacked women and girls in raids on homes*, Human Rights Watch (15 juni 2012).

²⁵⁰ *Syria: Sexual assault in detention – security forces also attacked women and girls in raids on homes*, Human Rights Watch (15 juni 2012).

kinderen) stelselmatig worden gemarteld.²⁵¹ Deze centra worden bestierd door Syrische veiligheidsdiensten. In het rapport zijn geografische kaarten opgenomen, waarop de betrokken gevangenislocaties zijn aangegeven (Latakia, Aleppo, Idlib, Homs, Daraa en Damascus), als ook schetsen van martelpraktijken en op video vastgelegde gesprekken met voormalige gevangenen, alsmede de namen van de militairen onder wiens commando de detentiecentra staan.

Volgens HRW hebben leden van de grootste vier veiligheidsdiensten in Syrië, de zogenoemde mukhabarat, die overal in het land vestigingen hebben, sinds het begin van de opstand tegen het regime ten minste 25.000 personen opgepakt.²⁵² De meeste van hen zijn mannen tussen de 18 en 35 jaar. Maar ook vrouwen, kinderen en bejaarden zijn opgepakt en gemarteld.

In de overvolle vuile detentiecentra werden arrestanten geslagen, met zuur en stroomstoten bewerkt en seksueel misbruikt. Veel door HRW ondervraagde Syriërs vertelden dat zij met eigen ogen hadden gezien hoe medegevangenen werden doodgemarteld.²⁵³

Volgens HRW gebruiken de Syrische veiligheidsdiensten speciaal voor hen ontwikkelde martelapparatuur, wat erop zou duiden – aldus HRW – dat martelingen bewust zijn gepland. Veel ex-gevangenen vertelden over de zogeheten al-basaat al-reeh (het vliegende tapijt): slachtoffers werden daarbij op een stuk hout gebonden, waarna ondervragers hard aan de ledematen trokken. Soms werden gevangenen dubbelgevouwen op de plank gebonden. Ook vertelden zij over accu's waaraan elektrische bedrading was bevestigd, waarmee zij onder stroom werden gezet en over de zogenoemde dulab: zij moesten zichzelf daarbij dubbelvouwen, waarna hun beulen een autoband om hun lichaam persten en hen aftuigden, zonder dat zij hun gekromde lichaam op enigerlei wijze konden afschermen.

De meest gevreesde gevangenis is volgens HRW Branch 235, die wordt gerund door Al-Mukharabat Al-Askariya, de militaire veiligheidsdienst langs de Mutahaleq Al-Janoubi snelweg, in het centrum van Damascus. Dit drie verdiepingen tellende ondergrondse cellencomplex heet in de volksmond ook wel Al-Far Al-Filistin, de Palestijnse Afdeling of Al-Funduq Al-Filistin, het Palestijnse Hotel, naar de Palestijnen die ten tijde van Hafez Al-Assad, de vader van de huidige president, er begin jaren tachtig van de vorige eeuw werden opgesloten en gefolterd.²⁵⁴

Ook de Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 van 26 juni 2012 stelde dat er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat regeringstroepen en Shabiha-milities zich schuldig hebben gemaakt aan onwettige executies, willekeurige arrestaties en detenties, marteling en andere vormen van mishandeling. Met name kinderen zijn hiervan het slachtoffer. Aanwijzingen duiden op seksueel geweld tegen mannen, vrouwen en kinderen door regeringstroepen en shabiha-milities.²⁵⁵ Volgens dezelfde Oral Update zijn er redelijke gronden om aan te nemen dat anti-regeringsgroeperingen gevangenen genomen leden van regeringstroepen, shabiha, buitenlandse strijders, sympathisanten van het regime, verdachte informanten en collaborateurs buitengerechtelijk hebben geëxecuteerd. Ook zouden zij gevangengenomen leden van regeringstroepen en/of hun vermeende

²⁵¹ *Torture Archipelago – Arbitrary arrests, torture and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011*, Human Rights Watch (juli 2012).

²⁵² *Volgens het Violations Documentation Center (VDC) worden sinds het uitbreken van de onlusten in Syrië ten minste 32,160 mensen vastgehouden. (Syria: Free peaceful activists, journalists, aid workers in amnesty*, Human Rights Watch (25 oktober 2012).

²⁵³ *Torture Archipelago – Arbitrary arrests, torture and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011*, Human Rights Watch (juli 2012).

²⁵⁴ *Torture Archipelago – Arbitrary arrests, torture and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011*, Human Rights Watch (juli 2012).

²⁵⁵ *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012).

sympathisanten hebben gemarteld, burgers en leden van regeringsstrijdkrachten hebben ontvoerd, teneinde een gevangenenuitruil te vergemakkelijken. Voorts zouden zij kinderen hebben gebruikt als medicamentenvervoerders, boodschappenjongens en koks, waardoor zij werden blootgesteld aan verwondingen en dood.²⁵⁶

Zowel regeringsgezinde troepen als opstandelingen hebben zich schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.²⁵⁷ Er zijn aanwijzingen voor moord, marteling, willekeurige arrestaties, seksueel geweld en plunderingen. Dit concluderen deskundigen van de VN Mensenrechtenraad in een op 15 augustus 2012 gepubliceerd rapport. Het leeuwendeel van de bevindingen uit dit rapport is gebaseerd op gesprekken met Syrische vluchtelingen. De deskundigen van de VN Mensenrechtenraad legden de meeste schuld voor de gruweldaden in Syrië bij het regeringsleger en shabiha-milities. Hun manier van werken zou volgens de opstellers van het rapport wijzen op betrokkenheid van de hoogste niveaus van leger, veiligheidsdiensten en regering. Ook opstandelingen begingen wandaden, maar die waren volgens de opstellers van het rapport niet zo ernstig, gebeurden minder vaak en waren van kleinere omvang.²⁵⁸ De deskundigen stelden tevens een lijst op van personen, verantwoordelijk gehouden zouden kunnen worden voor het gepleegde geweld.²⁵⁹

3.2.8 Verdwijningen en ontvoeringen

En marge van de demonstraties en ongeregelheden die in maart 2011 begonnen en ook in de verslagperiode nog voortduurden, zijn veel personen (waaronder kinderen) die opgepakt waren, verdwenen.²⁶⁰ Later werden enkele ontzielde lichamen, waarvan de meeste sporen vertoonden van mishandeling, overgedragen aan familieleden.²⁶¹ Het lot en de verblijfplaats van vele duizenden gevangenen blijven ongewis. Meldingen van onvrijwillige/gedwongen verdwijningen houden aan.²⁶² Zo is Amnesty International bezorgd om het lot van een Syrische zakenman, Amjad Kassem, die sinds 21 mei 2012 werd vermist, na een telefonische oproep zich te melden bij de Syrische Staatsveiligheidsdienst. Sindsdien is niets meer over hem gehoord.²⁶³

Volgens Syrische mensenrechtengroeperingen zouden in Syrië tijdens systematische ontvoeringscampagnes van het regime, gericht op intimidatie van de bevolking en het uitschakelen van opposenten ten minste 28.000 mensen zijn verdwenen na te

²⁵⁶ *Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/20/CRP.1 (26 juni 2012).

²⁵⁷ *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/21/50 (15 augustus 2012); *VN: Assads troepen begingen misdaden tegen de menselijkheid*, NRC Handelsblad (16 augustus 2012); *VN: Syrië pleegt oorlogsmisdaden*, Volkskrant (16 augustus 2012); *VN: Beide kampen Syrië schuldig*, Algemeen Dagblad (16 augustus 2012); *Oorlogsmisdaden in Syrië*, Trouw (16 augustus 2012); *Regime Syrië beging oorlogsmisdaden*, Nederlands Dagblad (16 augustus 2012); *Magnitude of human rights violations in Syria has dramatically increased – UN panel*, UN News Service (17 september 2012); *Syria is bound by the laws of war*, Human Rights Watch (9 augustus 2012).

²⁵⁸ *Zie ook Syria: End opposition use of torture, executions*, Human Rights Watch (17 september 2012).

²⁵⁹ *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, Human Rights Council, A/HRC/21/50 (15 augustus 2012); *VN: Assads troepen begingen misdaden tegen de menselijkheid*, NRC Handelsblad (16 augustus 2012); *VN: Syrië pleegt oorlogsmisdaden*, Volkskrant (16 augustus 2012); *VN: Beide kampen Syrië schuldig*, Algemeen Dagblad (16 augustus 2012); *Oorlogsmisdaden in Syrië*, Trouw (16 augustus 2012); *Regime Syrië beging oorlogsmisdaden*, Nederlands Dagblad (16 augustus 2012); *Magnitude of human rights violations in Syria has dramatically increased – UN panel*, UN News Service (17 september 2012).

²⁶⁰ *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012); *All-out repression – Purging dissent in Aleppo, Syria*, Amnesty International (augustus 2012).

²⁶¹ *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²⁶² *Deadly reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces*, Amnesty International (13 juni 2012).

²⁶³ *Enforced disappearance of businessman*, Amnesty International (24 mei 2012).

zijn ontvoerd door militairen of leden van milities. Zij stelden te beschikken over de namen van ongeveer 18.000 burgers die worden vermist sinds in maart 2011 de onlusten in Syrië begonnen. Van nog ongeveer 10.000 vermiste personen worden gegevens verzameld. Familieleden die bij de veiligheidsdiensten durven te vragen waar hun naasten zijn, worden weggestuurd of zelf opgepakt. Soms krijgen zij een telefoontje met de mededeling dat hun geliefde dood en ergens begraven is. Volgens de organisatie Avaaz die in Syrië werkt, is niemand meer veilig. Volgens de Syrische mensenrechtenorganisatie Sawasiya zou het werkelijke aantal vermisten in Syrië rond de 80.000 personen liggen. Volgens de Syrische regering zouden alle gevangenen geregistreerd staan en zouden zij altijd een eerlijk proces krijgen.²⁶⁴

3.2.9 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

Volgens het rapport *Deadly Reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces* van Amnesty International (AI) van 13 juni 2012 doodden Syrische regeringstroepen en leden van een pro-regeringsmilitie burgers bij georganiseerde aanvallen op burgers in steden en dorpen.²⁶⁵ Mensen, waaronder ook kinderen, werden uit hun woningen gesleurd en gedood door militairen. In sommige gevallen werden de lijken door hen in brand gestoken. Soldaten en Shabiha-militieleden staken huizen en eigendommen in brand. Ook zouden zij willekeurig het vuur hebben geopend in woonwijken, waarbij omstanders werden gewond/gedood. Volgens het rapport van AI werden arrestanten systematisch gefolterd, ook als zij oud of ziek waren, soms tot de dood erop volgde.²⁶⁶

3.2.10 *Doodstraf*

Het strafrecht kent de doodstraf (door ophanging) als maximumstraf voor een aantal delicten, waaronder moord, ernstige seksuele vergrijpen, drugsmisdrijven, hoogverraad en lidmaatschap van de verboden Moslimbroederschap. Ten aanzien van de laatste groep worden de opgelegde doodstraffen doorgaans omgezet in een gevangenisstraf van twaalf jaar. Het militaire strafrecht kent de doodstraf voor desertie of munitie tijdens oorlogshandelingen. De daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de doodstraf moet door het staatshoofd worden bekrachtigd. Er is doorgaans geen sprake van publieke executies. Informatie over de tenuitvoerlegging van de doodstraf wordt door de autoriteiten nauwelijks vrijgegeven.

Er zijn geloofwaardige berichten over standrechtelijke executies van gedetineerde militairen.

²⁶⁴ 28.000 Syriërs verdwenen, Het Parool (18 oktober 2012); Actiegroep: Syrië laat tienduizenden burgers verdwijnen, Trouw (19 oktober 2012); Regime Syrië laat minstens 28.000 mensen verdwijnen, Volkskrant (19 oktober 2012).

²⁶⁵ *Deadly reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces*, Amnesty International (13 juni 2012).

²⁶⁶ *Deadly reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces*, Amnesty International (13 juni 2012).

3.3 Positie van specifieke groepen

Louter het behoren tot één van de in deze paragraaf omschreven specifieke groepen zal voor zover bekend niet leiden tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging wegens een algemeen delict.

3.3.1 *Etnische minderheden*

3.3.1.1 *Alawieten*

Alawieten werden in Syrië voor het uitbreken van de opstand in maart 2011 nooit beschouwd als een minderheidsgroep, die een groter risico op negatieve bejegening liep dan andere inwoners van Syrië, zeker gelet op de bevoorrechte positie die zij in het Syrische regeringsapparaat innamen. Hun nauwe verbondenheid met het Assad-regime kan hen blootstellen aan vergeldingsacties, mocht het regime ineenstorten.²⁶⁷ Vanuit het opstandelingenbolwerk Homs was er in de eerste helft van dit jaar een exodus van alawieten richting Latakia en omgeving, hoofdstad van de alawitische regio in het noordwesten van het land. Ook alawieten in Damascus zouden voornemens zijn te vertrekken naar hun thuisgebied.²⁶⁸

3.3.1.2 *Armeniërs*

Enkele honderden in Syrië woonachtige Armeniërs zijn het geweld in Syrië ontvlucht en – waarschijnlijk tijdelijk – vertrokken naar Armenië.²⁶⁹ In Syrië wonen zo'n 80.000 Armeniërs. Hoewel zij goed zijn geïntegreerd, heeft het geweld van de afgelopen maanden velen ertoe aangezet het land te verlaten. De Armeense minderheid in Syrië, die zich voornamelijk in en rondom de stad Aleppo ophield, steunde het regime van president Assad.²⁷⁰

3.3.1.3 *Koerden*

In Syrië verbleven ongeveer 1,7 tot 2 miljoen Koerden met een Syrische nationaliteit. Daarnaast waren er ongeveer 200.000 tot 300.000 personen van Koerdische afkomst in Syrië, die niet de Syrische nationaliteit hebben. De Koerdische gemeenschap in Syrië is met name woonachtig in de noordelijke en oostelijke regio's van het land.

Op 6 april 2011 heeft de president per decreet nr. 49 een groot aantal staatloze Koerden die als vreemdeling staan geregistreerd in de noordoostelijke regio Al-Hassakeh, de Syrische nationaliteit gegeven. Over de verdere toepassing en uitwerking van deze maatregel in de praktijk is ook in deze verslagperiode geen informatie bekend geworden, evenmin over hoeveel staatloze Koerden in de praktijk het Syrische staatsburgerschap zouden krijgen.

Volgens de nationaliteitswetgeving in Syrië is de nationaliteit van een kind afhankelijk van die van de vader. Zo worden kinderen waarvan de vader als vreemdeling (*ajnabi*) staat ingeschreven in het bevolkingsregister en de moeder als Syrische, als *ajnabi* ingeschreven. Kinderen waarvan de vader niet geregistreerd (*maktoum*) is en de moeder Syrische, worden niet in het bevolkingsregister ingeschreven.

²⁶⁷ *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Syria*, Minority Rights Group International (28 juni 2012); *Syria's mutating conflict*, International Crisis Group (1 augustus 2012).

²⁶⁸ *Vrees voor Balkan-scenario in Syrië*, Trouw (31 juli 2012).

²⁶⁹ *Syria/Armenia: Aleppo exodus will only be temporary*, Oxford Analytica (7 augustus 2012).

²⁷⁰ *Syrian Armenians move to Yerevan*, Institute for War and Peace Reporting (17 juni 2012).

De Koerdische bevolking in Syrië wordt geregeld geconfronteerd met discriminatie, arrestatie en intimidatie onder het mom van openbare veiligheid.²⁷¹ De overheid hanteert een repressief beleid jegens de Koerdische minderheid, waarbij naast politieke, ook culturele bijeenkomsten worden verhinderd. Deelnemers aan deze bijeenkomsten worden geregeld gedetineerd en organisatoren lopen het risico vervolgd te worden op basis van aanklachten als *rioting* en *membership in an unlicensed organization*. Er is voor zover bekend een aantal Koerdische mensenrechtenorganisaties actief in Syrië.²⁷²

Er bestaat een aantal Koerdische partijen in Syrië, waarvan sommige zich hebben verenigd in enkele verbanden en een aantal dat daarbuiten opereert. Hoewel Koerdische politieke partijen officieel niet zijn toegestaan, zijn er in Syrië wel Koerdische partijen actief. Openlijke politieke activiteiten georganiseerd door Koerdische partijen vinden in Syrië voor zover bekend niet plaats. De twee belangrijkste Koerdische partijen in het noorden van Irak, de Koerdistaanse Democratische Partij (KDP) onder leiding van voorzitter Massoud Barzani, en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) onder leiding van secretaris-generaal Jalal Talabani, hebben in Syrië hun eigen vertegenwoordigers.

Hoewel Koerden in Syrië sinds jaar en dag werden onderdrukt, hielden hun leiders zich lange tijd buiten de strijd tegen het regime van president Assad.²⁷³ In de Koerdische gebieden in Syrië was er in de verslagperiode dan ook nauwelijks sprake van veel protesten tegen het Syrische regime.²⁷⁴ Begin 2012 had het Syrische regime enige toenadering gezocht tot de Democratic Union Party (PYD), een linkse guerillabeweging, die gelieerd is aan de Koerdische afscheidingsbeweging PKK, waarbij hen werd toegestaan culturele centra en scholen te vestigen in Koerdische gebieden. Hoewel de uit elf Koerdische partijen bestaande Kurdistan National Assembly of Syria enige sympathie koesterde voor de Syrische oppositie, bleven Koerdische partijen over het algemeen behoedzaam met betrekking tot de oppositionele Syrian National Council (SNC), aangezien de voormalige SNC-leider Bourhan Ghalyoun nadruk legde op het Arabische karakter van Syrië. Ook wantrouwen Koerden de banden van de SNC met Turkije, omdat zij vreesden hun verlangen naar volledige burgerlijke en politieke rechten hierdoor op het spel te zullen zetten. Koerdische politieke groeperingen in Syrië zouden niet uit zijn op afscheiding van Koerdisch gebied van het Syrische staatsbestel, maar zouden zich voornamelijk inzetten voor decentralisatie, het recht op zelf-beschikking en een erkenning in de grondwet dat Koerden in Syrië een nationale subgroep vormen.²⁷⁵ Wel zouden sommige individuele Koerden betrokken zijn (geweest) bij de opstand tegen het Syrische bewind. Sinds maart 2011 zouden Koerdische activisten zijn gearresteerd vanwege deelname aan de oppositionele *local coordination committees*.²⁷⁶

²⁷¹ *Amnesty International Annual Report 2012 – Syria*, Amnesty International (24 mei 2012).

²⁷² Zoals MAF (*Recht* in het Koerdisch en staat in het Arabisch bekend onder de naam: *al-Lijna al-Kurdiyya lil-Difa*), DAD (*rechtvaardigheid* in het Koerdisch en in het Arabisch ook wel *al-Munathama al-Kurdiyya lil-Difa*).

²⁷³ *Dubbelspel Syrische Koerden*, Volkskrant (20 augustus 2012).

²⁷⁴ *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Syria*, Minority Rights Group International (28 juni 2012).

²⁷⁵ *Kurdish autonomy bid could divide post-Assad Syria*, Oxford Analytica (29 augustus 2012).

²⁷⁶ *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Syria*, Minority Rights Group International (28 juni 2012).

3.3.1.4 Palestijnen

Het overgrote deel van de Palestijnse vluchtelingen in Syrië staat geregistreerd bij het *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA)²⁷⁷ en heeft een eigen UNRWA-registratienummer.

Daarnaast staan veel Palestijnse vluchtelingen en hun nakomelingen in Syrië bij de *General Authority for Palestine Arab Refugees* (GAPAR)²⁷⁸ geregistreerd. Zij krijgen vanuit het door GAPAR bijgehouden bevolkingsregister een eigen Syrisch registratienummer toegekend alleen bestemd voor Palestijnen. Tot hun vijftiende levensjaar staan Syrische Palestijnen geregistreerd op de documenten van hun ouders. Daarna kunnen zij een eigen Syrisch-Palestijns vluchtelingendocument aanvragen. De meeste Palestijnen in Syrië zijn in het bezit van een dergelijk document. Het document heeft een geldigheidsduur van vijf jaar. In tegenstelling tot de vrijwillige registratie bij UNRWA is registratie bij GAPAR algemeen verplicht. Zonder een GAPAR-registratie kan men geen reisdocument krijgen. Ten slotte is er nog een groep Palestijnse vluchtelingen die bij UNRWA, noch GAPAR geregistreerd staat. Deze groep is 30.000 tot 40.000 personen groot. Zij hebben geen Syrische identiteitsbewijzen met een uniek identiteitsnummer. Vaak gaat het hierbij om Palestijnen en hun afstammelingen die na de Palestijnse opstand van 1970 in Jordanië naar Syrië zijn gevlucht.

Begin mei 2011 stonden 472.000 Palestijnse vluchtelingen bij UNRWA geregistreerd;²⁷⁹ slechts 127.831 van de bij UNRWA geregistreerde Palestijnse vluchtelingen (27 %) zou woonachtig zijn in een van de negen officiële vluchtelingenkampen in Syrië.²⁸⁰ Volgens UNRWA zouden 486.000 Palestijnse vluchtelingen in negen officiële kampen en drie onofficiële kampen door geheel Syrië leven. Hoewel Palestijnse vluchtelingen veel rechten van Syrische staatsburgers genieten, zou er volgens UNRWA bij hen een achterstand zijn op diverse gebieden, zoals kindersterfte en schooluitval.

De bijna een half miljoen in Syrië woonachtige Palestijnse vluchtelingen houden zich in het algemeen stil temidden van de strijd tussen regeringstroepen en opstandelingen, en willen liever geen partij kiezen voor of tegen president Assad.²⁸¹

In juni 2012 braken ongeregelde heden uit in het Yarmouk vluchtelingenkamp bij Damascus tussen inwoners en het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, gesteund door het Syrische regime.²⁸² Volgens Palestijnse bronnen zouden daarbij ongeveer 20 personen zijn omgekomen. In augustus 2012 berichtte UNRWA dat ongeveer 5.000 Palestijnse vluchtelingen een vluchtelingenkamp bij Latakia waren ontvlucht, nadat het Syrische leger een aanval had ingezet in dat gebied. Tenminste

²⁷⁷ Palestijnen noemen UNRWA doorgaans *Al-Wikala* (in het Engels: *the Agency*) of *Wikalat Al-Gawt* (in het Engels: *the Relief Agency*).

²⁷⁸ In het Arabisch: *Al-Hai'a Al-'Ammah lil-Laji'een Al-'Arab Al-Falastiniyyeen*.

²⁷⁹ *UNRWA in figures as of 1 January 2010* (www.unrwa.org)

²⁸⁰ *UNRWA in figures, as of 1 January 2010*; zie ook *Palestinian refugee camps: from shelter to habitat*, Henri Rueff and Alain Viaro, *Refugee Survey Quarterly*, vol. 28, nr. 2 en 3 (2010).

²⁸¹ *De opstand tegen Assad verdeelt de Palestijnen*, *Nederlands Dagblad* (10 augustus 2012).

²⁸² *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Syria*, *Minority Rights Group International* (28 juni 2012); *Syria: Palestinians being drawn into the fight*, *Integrated Regional Information Networks (IRIN)* (14 augustus 2012).

vier personen zouden daarbij om het leven zijn gekomen en twintig anderen raakten gewond. Volgens UNRWA zouden sommige Palestijnse vluchtelingen door de Syrische autoriteiten zijn gemaand het land te verlaten. De situatie in het vluchtelingenkamp zou worden omschreven als dramatisch.²⁸³

Syrische veiligheidsdiensten zouden in de voorstad Yarmouk bij Damascus, waar zo'n 200.000 Palestijnen wonen, honderden mensen, onder wie Palestijnen, vasthouden.²⁸⁴ De voorstad Yarmouk wordt omringd door wijken als Al-Hajar Al-Aswad, Al-Qaddam, Al-Midan, Al-Tadamon en Al-Zahra, waar het al enige tijd onrustig is. Sommige Palestijnen zouden zich hebben aangesloten bij de anti-regeringsdemonstraties in Yarmouk, waarbij het Vrije Syrische Leger slaags zou zijn geraakt met Syrische regeringstroepen. Veel Palestijnen zouden de stad Homs en de voorsteden zijn ontvlucht voor het geweld daar, als ook de stad Daraa vanwege zware beschietingen op die stad, en zouden hun toevlucht hebben genomen in Yarmouk. Op 26 juni 2012 zouden vier Palestijnen gedood zijn en vijftien gewond geraakt vanwege artillerievuur op het Palestijnse vluchtelingenkamp bij de stad Deraa.²⁸⁵ Ook op 5 november 2012 werd in en rondom het vluchtelingenkamp zwaar gevochten tussen Palestijnse aanhangers en tegenstanders van het Assad-regime.²⁸⁶ Volgens het Vrije Syrische Leger zou er inmiddels een brigade zijn gevormd uit uitsluitend Palestijnen, de Valken van de Golan, die uiteindelijk de macht in het Yarmouk kamp van het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, Algemeen Commando, zou moeten overnemen.²⁸⁷

3.3.2 *Vrouwen*²⁸⁸

Vrouwen nemen actief deel aan het maatschappelijk leven in Syrië, al zijn er maar weinig vrouwen die hoge posities binnen de overheid, de politiek en het bedrijfsleven innemen. De regering bevordert onderwijs voor vrouwen. Een belemmering voor de gelijkwaardige ontplooiing van vrouwen in de Syrische samenleving wordt gevormd door de toepassing van het traditionele islamitische familierecht. Hierdoor hebben vrouwen, met name in geval van huwelijk, echtscheiding en erfrecht, een achtergestelde positie.

De Syrische regering heeft op 24 april 2007 in de vorm van een wetsvoorstel haar intentie publiek gemaakt om een aantal voorbehouden in te trekken, die zijn gemaakt door Syrië bij het partij worden bij het VN-Verdrag betreffende de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen. Het betreft met name voorbehouden ten aanzien van bepalingen van dit verdrag, die in strijd zouden zijn met de shari'a. Het daadwerkelijk intrekken van deze voorbehouden zou de Syrische regering verplichten om de nationale wetgeving terzake aan te passen en daarmee de rechtspositie van vrouwen in Syrië te verbeteren.²⁸⁹ In de verslagperiode hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan en zijn de voorbehouden nog steeds van kracht.

²⁸³ *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Syria*, Minority Rights Group International (28 juni 2012).

²⁸⁴ *Jordan: Bias at the Syrian border*, Human Rights Watch (4 juli 2012).

²⁸⁵ *Jordan: Bias at the Syrian border*, Human Rights Watch (4 juli 2012).

²⁸⁶ *Kogels uit Syrië op gebied Israël op gebied Israël*, Het Parool (6 november 2011).

²⁸⁷ *Ook Palestijnen strijden nu tegen het regime in Syrië*, Het Parool (1 november 2012).

²⁸⁸ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

²⁸⁹ Zie ook paragraaf 3.1.2 *Verdragen*.

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is strafbaar in Syrië, maar niet ingevolge een specifiek artikel in het wetboek van Strafrecht. Mishandeling in algemene zin is strafbaar. De artikelen 540-547 van het wetboek van Strafrecht geven een strafmaat in geval van slaan of verwonden met als gevolg dat men tenminste tien dagen niet in staat is te werken. De strafmaat daarbij is zes maanden tot tien jaar gevangenisstraf of een geldboete, afhankelijk van de mishandeling. Het maakt daarbij niet uit of de dader echtgenoot, familie of een onbekende is.

Een vrouw kan de gebruikelijke procedure bij een rechtbank beginnen en een aanklacht indienen tegen degene die haar heeft mishandeld. Het is ongebruikelijk dat een vrouw in de praktijk hiertoe zal overgaan, omdat een dergelijke stap als pijnlijk voor familie en samenleving en daarmee sociaal onwenselijk wordt beschouwd. Niet onder de noemer *huiselijk geweld*, maar als *slachtoffer van geweld in het algemeen* kan een vrouw aangifte doen en wordt er strafvervolging ingesteld. In de praktijk is aangifte doen ongebruikelijk. Ook zou de politie het doen van aangifte van geweld door een vrouw kunnen afhouden, zelfs in de hoofdstad Damascus. In kleinere steden en op het platteland is de kans groot dat de politie zal weigeren een aangifte van geweld door een vrouw in behandeling te nemen wegens de heersende familie, clan- en stamverbanden en de daarmee samenhangende cultuur.²⁹⁰

Eerwraak

Vrouwenorganisaties in Syrië hebben lang aandacht gevraagd voor het verschijnsel van eerwraak (naar verluidt worden enkele honderden vrouwen jaarlijks gedood) en het feit dat de daders – veelal familie – strafvervolging kunnen ontlopen, indien zij zich op eerwraak beroepen. Zij drongen aan op het schrappen van artikel 548 van het wetboek van Strafrecht met als argument dat dit artikel rechtvaardigt dat eerwraak geen misdaad is. In januari 2011 werd artikel 548 van de Strafwet aangepast. Het nieuwe artikel 548 luidt thans als volgt: *The Article 548 is repealed and replaced by the following text: Would benefit from the mitigating excuse, who surprised his spouse, or one of his ascendants or descendants or sisters in the offence of flagrante delicto adultery or illegitimate sexual relationships with a third person, so he killed or harmed them both or killed or harmed one of them inadvertently. In case of homicide, the sanction will be imprisonment from 5 to 7 years.*

Opvangmogelijkheden

Syrië heeft in veel opzichten nog een traditionele, patriarchale samenleving. Thema's als geweld tegen vrouwen zijn nog steeds moeilijk bespreekbaar in een samenleving, waar een belangrijk deel van de bevolking de vrouw nog als bezit van de man ziet. Opvang van slachtoffers staat in de kinderschoenen en is buiten Damascus nauwelijks te vinden. Voor slachtoffers van (huiselijk) geweld en mensenhandel bestaan in Syrië de volgende opvangmogelijkheden.

²⁹⁰ 2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

The Good Shepherd is een opvangcentrum in de oude stad van Damascus voor vrouwen, meisjes en kinderen die het slachtoffer zijn van alle soorten geweld en is zowel toegankelijk voor Syrische staatsburgers als buitenlanders. Daarnaast is in Damascus een telefonische hulplijn van de *The Oasis of Hope of the Good Shepherd* beschikbaar, waar vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld terecht kunnen met vragen van psychologische, juridische en sociale aard. Ook is een *Blijf-van-mijn-lijf-huis* in Damascus aanwezig, dat wordt beheerd door een lokale ngo, de *National Association for the Development of the Role of Women in Syria*. De ngo houdt zich bezig met opvang van slachtoffers van huiselijk geweld via het opvangcentrum *Oasis of Hope* en wordt hierin gesteund door de Syrische regering.²⁹¹

Sinds begin 2009 is er ook een opvangcentrum voor slachtoffers van mensenhandel in Aleppo. Dit centrum staat onder toezicht van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en het ministerie van Sociale Zaken en wordt geleid door de *National Association for the Development of the Role of Women in Syria*. Dit opvangcentrum functioneert nog niet optimaal.

Tenslotte heeft het UNHCR ook een opvangcentrum in Zabadani nabij Damascus. Hier worden met name Iraakse vrouwen en meisjes opgevangen die in Syrië woonachtig zijn en slachtoffer zijn geworden van geweld. Soms worden ook vrouwen van andere nationaliteiten toegelaten. In het opvangcentrum wordt assistentie en training aan Iraakse vrouwen gegeven. Daarnaast krijgen de vrouwen ook onderwijs, gezondheidszorg en psychische zorg.

Zowel de *Good Shepherd* in Damascus als het opvangcentrum van het UNHCR in Zabadani staan kwalitatief goed bekend. Alhoewel de overige beschikbare opvanghuizen ook bescherming kunnen bieden, is de kwaliteit van de opvang er evenwel niet optimaal.

Relevante ngo's en internationale organisaties kunnen, binnen hun mandaat en voor zover capaciteit aanwezig, behulpzaam zijn bij de bescherming van vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld en mensenhandel, indien de politie in gebreke blijft.

Na gesprekken in Libanon met vluchtelingen uit het naburige Syrië constateerde de directeur van de Stichting Vluchteling, Tineke Ceelen, in september 2012 dat seksueel geweld in Syrië steeds erger werd en dat Syrische vrouwen en meisjes op grote schaal publiekelijk slachtoffer van seksueel geweld werden. In de Syrische cultuur is verkrachting een stigma. Vrouwen komen er niet uit zichzelf mee naar buiten. Verkrachting is een grote schande voor de slachtoffers. Syrische vrouwen die verkracht zijn, verliezen hun eerbaarheid en zijn daardoor niet meer huwbaar. Een verkrachte vrouw loopt tevens het gevaar dat een vader of broer haar vermoordt, in een poging de schande (voor de familie) weg te nemen. Daders van seksueel geweld weten dit; het geschiedt niet voor niets vaak ten overstaan van familieleden.²⁹² Om slachtoffers van seksueel geweld in Syrië te kunnen helpen, begint de Stichting Vluchteling met een project om vrouwen die te maken kregen met seksueel geweld

²⁹¹ 2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²⁹² *Seksueel geweld in Syrië steeds erger*, Volkskrant (26 september 2012);

hulp te bieden. In Libanon wil de organisatie veilige plekken voor hen creëren, waar zij medische en psychische hulp kunnen krijgen.²⁹³

3.3.3 *Homoseksuelen*²⁹⁴

Homoseksuele mannen en vrouwen kunnen in Syrië niet vrijelijk voor hun geaardheid uitkomen. Homoseksualiteit in het openbare leven is een taboe en kan leiden tot problemen in de sociale omgeving, met name binnen de familie en de directe vriendenkring. In de verslagperiode waren geen gevallen van eerwraak van de zijde van de familie wegens homoseksualiteit bekend.

Op grond van het wetboek van Strafrecht is het hebben van tegennatuurlijk seksueel contact strafbaar met maximaal drie jaar gevangenisstraf.²⁹⁵ Ten aanzien van de vraag of het bekend zijn van een (toegeschreven) homoseksuele geaardheid van een persoon in de praktijk kan leiden tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging volgens een algemeen delict, is geen informatie bekend.

Voor zover bekend is in Syrië geen anti-discriminatiewetgeving aanwezig die homoseksuelen en transgenders bescherming biedt tegen discriminatie. Het is niet waarschijnlijk dat bescherming zal worden gezocht bij de autoriteiten indien men wordt lastig gevallen, dan wel wordt gediscrimineerd vanwege zijn of haar homoseksualiteit. Recente gevallen van aangifte zijn niet bekend.

Homoseksuelen kunnen elkaar op bepaalde plekken in een stad als Damascus ontmoeten. Er zijn parken en andere ontmoetingsplaatsen, waarvan bekend is dat homoseksuelen elkaar kunnen ontmoeten (de zogenaamde *cruising areas*). Ook via internet en sociale media als Facebook (door middel van zogenaamde *proxies*) kunnen homoseksuelen met elkaar communiceren.

Er zijn in Syrië voor zover bekend geen maatschappelijke organisaties die de belangen van homoseksuelen, biseksuelen en transgenders behartigen. In de media worden homoseksuelen, biseksuelen en transgenders over het algemeen negatief geportretteerd.

3.3.4 *Minderjarigen*

De leerplicht in Syrië geldt tot de leeftijd van 14/15 jaar. Ondanks het voortdurende geweld in het land werd alles in het werk gesteld om aan de vooravond van het nieuwe schooljaar op 16 september 2012 schoolgebouwen weer in gebruik te kunnen nemen. Volgens een opgave van de Syrische overheid waren van de 22.000 schoolgebouwen in het gehele land 2072 schoolgebouwen beschadigd of verwoest, en meer dan 600 in gebruik door ontheemde Syrische vluchtelingen. Zo'n 164 schoolgebouwen in Deraa, Damascus en omgeving en Latakia werden met steun van het United Nations Children's Fund (UNICEF) opgeknapt. Ontheemden werden naar andere locaties overgebracht.²⁹⁶

²⁹³ *Massale verkrachtingen van Syrische meisjes*, ANP (26 september 2012).

²⁹⁴ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

²⁹⁵ Artikel 520 wetboek van Strafrecht (uit 1949) luidt als volgt: *Ieder tegennatuurlijk seksueel contact wordt bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar.*

²⁹⁶ *Syria: UNICEF helps open schools for children, UN-Arab League official holds meetings*, UN News Service (14 september 2012).

Vanaf achttien jaar is een persoon in Syrië wettelijk meerderjarig en wordt geacht handelingsbekwaam te zijn.

Bij afwezigheid van de ouders (door overlijden of verblijf buiten Syrië) worden minderjarigen vrijwel altijd door familieleden opgevangen. Als er geen familieleden zijn die de voogdij op zich kunnen nemen, is de familierechter verantwoordelijk. Ook zijn er naar verluidt enkele ngo's die zich met de opvang van minderjarigen bezighouden, maar nadere informatie over onder meer de kwaliteit van deze opvangtehuizen en beschikbare plaatsen is niet bekend.

In een rapport getiteld *Syria – A war on childhood* gepubliceerd op 23 juli 2012 stelde de Britse kinderrechtenorganisatie War Child dat zowel het Syrische regime als de opstandelingen stelselmatig en op grote schaal de rechten van Syrische kinderen schonden. War Child baseerde zich in zijn rapport onder meer op verslagen van VN-Kinderrechtenorganisatie UNICEF, Human Rights Watch en op verhalen van ooggetuigen en kinderen in vluchtelingenkampen. In totaal waren volgens War Child circa 470.000 kinderen en jongeren door het geweld getroffen. In Syrië is 46% van de bevolking jonger dan achttien jaar. In Jordanië, Libanon, Turkije en Irak verbleven ten minste 91.000 Syrische vluchtelingen, van wie de helft jonger was dan achttien jaar.²⁹⁷

Het regime maakte kinderen bewust doelwit in zijn strijd tegen de opstandelingen. De strijdende partijen hielden geen van beide rekening met de aanwezigheid van kinderen. Zij belemmerden hen de toegang tot hulpverlening, medische zorg en een veilig heenkomen. Volgens War Child waren sinds het begin van de gewelddadigheden in Syrië, maart 2011, tussen de 500 en 1.300 kinderen gedood. In juni 2012 alleen al zouden 203 kinderen zijn omgekomen door het geweld. Kinderen werden door het regime gericht beschoten, geëxecuteerd, ontvoerd en ingezet als menselijke schilden.²⁹⁸ Zeker 635 kinderen zaten opgesloten in detentiecentra waar stelselmatig wordt gemarteld. Ze werden volgens War Child geblinddoekt en geslagen met elektrische kabels, in hun knieën geschoten en bewerkt met brandende sigaretten. Jongens en meisjes, soms pas twaalf jaar oud, werden seksueel misbruikt. Zeker twee meisjes, van 10 en 14 jaar oud, raakten zwanger na verkrachting door regeringssoldaten.²⁹⁹

Veiligheidsdiensten van het regime en Shabiha-milities maakten volgens War Child geen onderscheid tussen volwassenen en kinderen. Dat bleek in mei 2012, toen 49 kinderen om het leven waren gebracht, vermoedelijk door regeringstroepen en Shabiha-milities, in het dorpje Houla, waar in totaal 108 inwoners werden gedood. Kinderen die het bloedbad overleefden, vertelden hoe mannen in uniform willekeurige burgers doodschoten, mannen, vrouwen en kinderen. Jeugdige vluchtelingen uit dorpen en steden in heel Syrië vertelden dat regeringstroepen scholen aanvielen, om de gebouwen vervolgens te bezetten en te gebruiken voor militaire doeleinden en als bases voor scherpshutters. Regeringsmilitairen zetten kinderen bovendien in als strijders en als menselijk schild. In de zwaar belegerde wijk Bab Amr in de stad Homs werden tientallen jongens en meisjes tussen de acht en dertien jaar uit hun woningen gehaald en voorop pantservoertuigen gezet om te voorkomen dat opstandelingen deze zouden aanvallen.³⁰⁰

²⁹⁷ *Syria – A war on childhood*, War Child (23 juli 2012); *Syrische kinderen overal slachtoffer*, Volkskrant (24 juli 2012).

²⁹⁸ *2011 Country Reports on Human Rights Practices: Syria*, U.S. Department of State (24 mei 2012).

²⁹⁹ *Syria – A war on childhood*, War Child (23 juli 2012); *Syrische kinderen overal slachtoffer*, Volkskrant (24 juli 2012).

³⁰⁰ *Syria – A war on childhood*, War Child (23 juli 2012); *Syrische kinderen overal slachtoffer*, Volkskrant (24 juli 2012).

Uit een op 12 juni 2012 uitgebracht rapport van de speciaal VN gezant voor kinderen en gewapende conflicten, Radhika Coomaraswamy, bleek dat het Syrische leger en aan het Syrische regime gelieerde milities kinderen martelden en gebruikten als menselijk schild tijdens gevechten met opstandelingen.³⁰¹ Getuigenissen in het rapport spraken over situaties waarbij kinderen door het Syrische leger en de daarmee verbonden shabiha-militie uit hun huizen werden gehaald om te dienen als menselijk schild tijdens gevechten. Kinderen werden daarbij op tanks gezet of voor de ramen van militaire voertuigen geplaatst, zodat militairen ongehinderd gebieden, waar opstandelingen zich ophielden, konden binnengaan. Ook maakte het rapport melding van (zeer jonge) kinderen, die het slachtoffer waren geworden van moord, verminking, willekeurige arrestaties, marteling, mishandeling en seksueel misbruik. Getuigen meldden dat kinderen fysieke littekens vertoonden van uitgedrukte sigarettenpeuken, het slaan met zware kabels of het langdurig in een pijnlijke houding staan. In één geval kreeg een kind elektrische schokken toegediend. Bovendien zouden militairen op grote schaal scholen binnenvallen om kinderen te ronselen of om als militaire uitvalsbasis te laten fungeren.

Ook de Syrische opstandelingen zouden kinderen ronselen om in te zetten op medische posten of als loopjongen.³⁰²

De Britse organisatie *Safe the Children* die zich inzet voor de belangen van kinderen, tekende in het vluchtelingenkamp Za'atari in Jordanië tientallen ooggetuigenissen op van Syrische kinderen die extreem geweld ondervonden of daarbij aanwezig waren geweest. In een rapport dat op 25 september 2012 verscheen, stonden talloze voorbeelden van mishandeling en redeloos geweld tegen kinderen, begaan door het Syrische regime, en op kleinere schaal door opstandelingen. Volgens de Britse organisatie zou er veel meer moeten worden gedaan om de misdaden tegen kinderen in Syrië in kaart te brengen en om kinderen te beschermen.³⁰³

Human Rights Watch meldde in het rapport *Syria: Opposition using children in conflict – boys report serving as fighters, guards and lookouts* dat opstandelingen kindsoldaten zouden inzetten tijdens de burgeroorlog in Syrië. Sommige afdelingen van het Vrije Syrische Leger zouden kinderen van zestien jaar hebben bewapend en ingezet in gevechten met het regeringsleger. Ook zouden kinderen van veertien jaar als verkenners zijn gebruikt en om wapens te vervoeren. Een enkeling zou zelfs een training hebben gekregen om te kunnen meevechten.³⁰⁴

3.3.5 Dienstplichtigen³⁰⁵

In Syrië bestaat militaire dienstplicht voor mannen van 18 tot 50 jaar. Krachtens presidentieel besluit no. 16 is per 1 januari 2009 de duur van de militaire dienst verkort van 24 naar 21 maanden. Op 19 maart 2011 maakte de president per decreet nr. 35 bekend dat de militaire dienstplicht met ingang van 1 juni 2011

³⁰¹ VN keert uit Syrië terug met gruwelijk rapport over marteling kinderen, De Volkskrant (12 juni 2012); *Children and armed conflict*, Report of the Secretary-General United Nations, A/66/782-S/2012/261 (26 april 2012).

³⁰² VN keert uit Syrië terug met gruwelijk rapport over marteling kinderen, De Volkskrant (12 juni 2012); *Children and armed conflict*, Report of the Secretary-General United Nations, A/66/782-S/2012/261 (26 april 2012).

³⁰³ *Syrisch regime martelt zelfs kleine kinderen*, Trouw (26 september 2012); *Kinderen betalen de tol van de burgeroorlog*, Algemeen Dagblad (26 september 2012).

³⁰⁴ *Syria: Opposition using children in conflict – boys report serving as fighters, guards and lookouts*, Human Rights Watch (29 november 2012).

³⁰⁵ De in deze paragraaf vervatte informatie kon in de verslagperiode vanwege de binnenlandspolitieke situatie in Syrië niet worden geactualiseerd.

nog eens met drie maanden wordt bekort. Dit betekent dat de militaire dienstplicht voor mannen die minder opleiding dan de vijfde klas van de lagere school hebben, 21 maanden is, en voor mannen met een opleiding hoger dan de vijfde klas van de lagere school 18 maanden.

Syrië kent geen dienstplicht voor vrouwen. Zij kunnen evenmin dienst nemen als beroepsmilitair. Wel kunnen vrouwen op vrijwillige basis bepaalde militaire taken vervullen.

Bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd krijgen mannen een oproep zich te melden bij het plaatselijke rekruteringsbureau van het leger. Na deze aanmelding volgt nog geen onmiddellijke plaatsing in militaire dienst. Eerst volgt onder meer een medische keuring, voordat men te horen krijgt wanneer men zich moet melden om in militaire dienst te gaan. Voor zover bekend komen dienstplichtigen twee keer per jaar op.

Indien door omstandigheden de dienstplicht (nog) niet kan worden vervuld, is uitstel mogelijk. Op grond van artikel 10 van de wet op de Dienstplicht (decreet 30 uit 2007) vormen de volgende omstandigheden, onder bepaalde voorwaarden, een uitstelgrond: het volgen van middelbaar of universitair onderwijs; het reeds vervullen van de militaire dienstplicht door twee andere kinderen van de vader dan wel de moeder; medische gronden; detentie; kostwinner; woonachtig zijn in het buitenland.

Op grond van artikel 11 van de wet op de Dienstplicht zijn er de volgende vrijstellingsgronden: tenminste vijf jaar vrijwillig in het leger werkzaam zijn; tenminste tien jaar werkzaam zijn geweest voor de binnenlandse veiligheidsdiensten; om medische redenen afgekeurd zijn; voor de overige kinderen in geval van overlijden van twee kinderen gedurende militaire dienst of gewapende acties; het zijn van enig kind van zijn ouders of een van hen; het vervuld hebben van de militaire dienstplicht in een ander land en houder zijn van de nationaliteit van dat land; het afgekocht hebben van de militaire dienstplicht.

De Syrische wetgeving voorziet niet in vrijstelling op grond van gewetensbezwaren.

Dienstweigering (ook uit religieuze overwegingen) is strafbaar.³⁰⁶ Desertie tijdens de vervulling van de militaire dienstplicht is strafbaar.

Indien geen uitstel of afstel is verleend, wordt geen paspoort verstrekt. Hoewel er geen arbeidsplicht bestaat, kan het voorkomen dat dienstplichtigen na de verplichte militaire training van enkele maanden tewerkgesteld worden bij een civiele overheidsinstelling. Deze personen zijn echter dienstplichtigen en worden uitbetaald als dienstplichtigen.

Voor Koerden en Palestijnen die als Syrisch staatsburger staan geregistreerd, geldt de militaire dienstplicht.

³⁰⁶ Volgens waarnemers zou in verband met het neerslaan van de tegen het Syrische regime bestaande opstand een groeiend aantal jonge Syriërs de militaire dienstplicht ontduiken uit angst gedwongen te worden landgenoten te doden of zelf gedood te worden. Sommigen schuilen in gebieden van het gewapend verzet, anderen vluchten naar het buitenland. Om hoeveel jongeren het gaat, valt moeilijk te schatten. (*Syriërs ontduiken massaal dienstplicht*, Trouw (11 juni 2012).

4 Migratie

4.1 *Ontheemden- en vluchtelingenstroom*

Sinds het uitbreken van de onlusten in Syrië in maart 2011 waren er volgens het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) in augustus 2012 naar schatting al meer dan 1,5 miljoen *internally displaced persons* (IDP's) in Syrië.³⁰⁷ Deze situatie werd nog gecompliceerd door de aanwezigheid van honderdduizenden Palestijnse en Iraakse vluchtelingen binnen Syrië.

Volgens UNHCR was er in Syrië als gevolg van de onlusten sprake van veel bevolkingsbewegingen. Er waren veel mensen die zich verplaatsten en naar familie en/of vrienden in andere plaatsen gingen. Veel mensen trokken naar Damascus en Aleppo, steden die in eerste instantie nog redelijk veilig leken, maar waar de veiligheids situatie naar verloop van tijd verslechterde. Intussen zou het aantal ontheemden toenemen tot meer dan 2½ miljoen personen.³⁰⁸ De nood met betrekking tot betaalbaar basisvoedsel, brandstof en medische hulp was hoog.³⁰⁹ De voedselprijzen verdriedubbelden. Vooral inwoners van landelijke gebieden en mensen werkzaam in de agrarische sector ondervonden een groot risico op ondervoeding. Volgens OCHA waren meer dan 1.5 miljoen mensen in Syrië, die humanitaire ondersteuning nodig hadden.³¹⁰ Volgens de VN Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs en Emergency Relief Coordinator, Valerie Amos, die in augustus 2012 in Syrië verbleef om met de Syrische Rode Halve Maan en met vertegenwoordigers van het Syrische ministerie van Buitenlandse Zaken te praten over het opschroeven van de humanitaire hulpverlening in het land, diende dit aantal inmiddels te moeten worden bijgesteld naar 2,5 miljoen personen, die door de onlusten in het land werden geteisterd.³¹¹

Volgens een briefing van de VN op 6 november 2012 bleef de humanitaire situatie verslechteren. Door de aanvang van het koude seizoen zouden volgens de VN de noden verder toenemen. Ondanks de moeilijke omstandigheden bereikte de VN elke maand meer mensen, ook in gebieden die niet onder controle van de Syrische regering stonden.

Opvang in Syrië

Algemeen

Syrië is altijd een belangrijk land geweest in termen van het verschaffen van asiel en opvang aan vooral Iraakse vluchtelingen. Syrië verleent onderdak aan meer dan 100.000 Iraakse vluchtelingen, 8.000 bij UNHCR geregistreerde vluchtelingen van andere nationaliteiten³¹² en 475.000 Palestijnse vluchtelingen (UNRWA). Syrië is daarmee een belangrijke partner voor UNHCR tot op heden geweest in het uitoefenen van haar protectiemandaat. Syrië heeft altijd een open-grens beleid

³⁰⁷ *Syria – No safe haven – a country on the move – a nation on the brink*, Internal Displacement Monitoring Centre (16 augustus 2012).

³⁰⁸ *Update UNHCR Syria's Emergency Response* (15 september 2012); *Syria conflict paves way to humanitarian crisis*, Oxford Analytica (1 oktober 2012).

³⁰⁹ *Zie ook Syria: Ten things to watch out for*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (11 september 2012); *Syria conflict paves way to humanitarian crisis*, Oxford Analytica (1 oktober 2012); *Civil war pushes Syria towards economic collapse*, Oxford Analytica (6 november 2012).

³¹⁰ *UN says 1.5 million Syrians need humanitarian help*, Radio Free Europe/Radio Liberty (22 juni 2012); *Three million Syrians in need of food, crops and livestock assistance – UN*, UN News Service (2 augustus 2012).

³¹¹ *Ex-premier: Corrupt regime beheerst nog 30 procent van Syrië*, Trouw (15 augustus 2012); *Update UNHCR Syria's Emergency Response* (15 september 2012).

³¹² Deze vluchtelingen zijn afkomstig uit meer dan veertig verschillende landen in Afrika, Azië en Europa. Het merendeel van hen is afkomstig uit Somalië (2.668 personen), Afghanistan (2.000 personen), Soedan (981 personen) en Jemen (247 personen). Het zijn stedelijke vluchtelingen die voornamelijk in (de voorsteden van) Damascus wonen. (*Flash Appeal for 500 Non-Iraqi Refugees in Syria*, UNHCR (september 2012).

gevoerd voor vluchtelingen en verschaft hen ook toegang in bepaalde mate tot diensten.

Palestijnse vluchtelingen afkomstig uit Irak

Na de val van het regime van Saddam Hoessein moesten talrijke Palestijnen het land, waar zij een privilegieerde status genoten, vanwege geweld verlaten. Enkele duizenden van hen zochten hun toevlucht tot Syrië. Velen woonden eerst in Al Tanf, een kamp in een gebied bij de Iraakse grens. Later werden zij overgebracht naar Al Hol, in het noordoosten van Syrië, waar na diverse inspanningen tot hervestiging thans nog meer dan honderd personen woonachtig zijn. Ongeveer 2.000 Palestijnse vluchtelingen uit Irak wonen in (de voorsteden van) Damascus. De meesten van hen hebben geen persoonsdocumenten. Hoewel zij nauwelijks vooruitzichten hebben op een terugkeer naar Irak, zijn zij ook erg bezorgd over hun verblijfsmogelijkheden in verband met de onrustige situatie in Syrië.³¹³

Iraakse vluchtelingen

Het is niet bekend hoeveel Iraakse vluchtelingen er nog in Syrië zijn. Eind 2010, voor het begin van de opstand in Syrië, zouden er volgens UNHCR 150.000 geregistreerde Iraakse vluchtelingen in Syrië zijn.³¹⁴ Meer dan 13.000 Iraakezen zouden vanuit Syrië naar Irak zijn teruggekeerd. Er zouden volgens de Syrische overheid nog zo'n één miljoen Iraakezen in Syrië zijn, waarvan meer dan 100.000 zich bij UNHCR zouden hebben geregistreerd.³¹⁵ Veel Iraakse vluchtelingen voelen zich vanwege het sectarische geweld dat zij juist hadden ontvlucht in Irak, niet langer veilig in Syrië.³¹⁶ Volgens de Iraakse overheid in Bagdad vormen Iraakezen in Syrië steeds vaker doelwit van aanvallen.

4.2 *Opvang in de regio*

4.2.1 *Algemeen*

Steeds meer Syriërs slaan op de vlucht voor het geweld in hun land.³¹⁷ In de buurlanden Irak, Jordanië, Libanon en Turkije werden volgens UNHCR in september 2012 ongeveer 300.000 geregistreerde vluchtelingen uit Syrië opgevangen, veelal vrouwen en kinderen.³¹⁸ Het werkelijke aantal vluchtelingen ligt waarschijnlijk nog veel hoger, omdat veel vluchtelingen pas om hulp vragen als ze geen andere uitweg meer zien.³¹⁹ Dit aantal kan volgens de VN eind 2012 oplopen tot 700.000 personen.³²⁰

Volgens UNHCR is de nood hoog. De nieuwe vluchtelingen bezitten soms alleen nog de kleren die ze aan hebben. Mensen die al eerder vluchtten, raken door hun

³¹³ *Flash Appeal for 500 Non-Iraqi Refugees in Syria*, UNHCR (september 2012).

³¹⁴ *Les réfugiés oubliés de la Syrie*, Irin Africa Service (26 april 2012).

³¹⁵ *Syria: Iraqis use Syrian conflict to settle old scores*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (13 juli 2012).

³¹⁶ *Iraakezen vluchten terug naar eigen land voor geweld Syrië*, Reformatorisch Dagblad (2 augustus 2012).

³¹⁷ *Syria crisis: Thousands of refugees flee violence*, BBC News (20 juli 2012); *Number of Syrian refugees triples to 112.000 since April*, UN High Commissioner for Refugees (17 juli 2012); *Syria refugees create humanitarian, security crisis*, Oxford Analytica (29 juni 2012); *Syrian refugee crisis poses long-term security risks*, Oxford Analytica (19 september 2012); *Syria's neighbours must ensure stranded refugees are allowed access to safety*, Amnesty International (14 september 2012); *Rek uit opvang Syriërs in buurlanden*, Nederlands Dagblad (7 november 2012).

³¹⁸ *Syria situation regional roundup*, UN High Commissioner for Refugees (23 oktober 2012).

³¹⁹ *Number of Syrian refugees triples to 112.000 since April*, UN High Commissioner for Refugees (17 juli 2012); *Verslag Meeting Intergovernmental Consultations (IGC) on Migration, Asylum and Refugees* (Brussel; 27 en 28 september 2012); *Syrische Flüchtlinge in den Nachbarländern* – Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (september 2012).

³²⁰ *VN verwacht 700.000 vluchtelingen uit Syrië*, Het Financieele Dagblad (28 september 2012); *Aantal vluchtelingen Syrië groeit explosief*, Trouw (28 september 2012).

spaargeld heen. De opvangplaatsen zijn vaak niet toegerust op de vluchtelingenstroom.³²¹

4.2.2

Turkije

In Turkije genieten vluchtelingen uit Syrië tijdelijke bescherming (*temporary protection*).³²² Het land voert een beleid van open grenzen, zodat vrij personenverkeer over de grens mogelijk blijft. Volgens de Turkse autoriteiten waren er al 83.260 Syrische vluchtelingen opgevangen en geregistreerd.³²³ De meesten van hen verblijven in twaalf vluchtelingenkampen.³²⁴ Daarnaast zouden er nog eens 60.000-70.000 Syriërs op een drie-maanden visum in Turkije verblijven. Vanwege de aanzwellende stroom vluchtelingen uit Syrië bouwt Turkije nog vier extra kampen. Als alle kampen gereed zijn, heeft Turkije de capaciteit om 130.000 Syrische vluchtelingen op te vangen.³²⁵ UNHCR verwacht eind december 2012 in Turkije zo'n 280.000 vluchtelingen afkomstig uit Syrië.³²⁶

De meeste vluchtelingen komen uit noordwest Syrië, te weten Aleppo, Idlib, Lattakia en omgeving. Het merendeel is Arabisch en soenniet, met toenemende aantallen Koerdische en Turkmeense vluchtelingen. Deze laatsten zouden steeds vaker doelwit van het Syrische leger en milities zijn.

Voor het huidige aantal vluchtelingen afkomstig uit Syrië zijn in Turkije goede faciliteiten beschikbaar. Desondanks is de situatie voor de vluchtelingen zwaar vanwege de hoge temperaturen en de gebrekkige vrijheid in de kampen. Er is forse bewaking (dubbele hekken en wachttorens) en bewoners of vluchtelingen kunnen zich niet vrij in- en uit het kamp bewegen. Van de lokale bevolking is kritiek op de genereuze behandeling van de vluchtelingen.³²⁷

Wapens zijn niet toegestaan in de kampen. Gedeserteerde Syrische militairen worden ondergebracht in een kamp bij Hatay, dat westelijker ligt. In Turkije aangekomen moeten deserteurs en rebellen hun wapens in bewaring bij de grenspolitie geven.

Vlakbij het Kilis vluchtelingenkamp zou op Syrisch grondgebied een kamp van de Free Syrian Army (FSA) zijn. Hoewel er formeel geen bufferzone is, is een dergelijke zone de facto gecreëerd na de nieuw door premier Erdoğan afgekondigde militaire rules of engagement. Helicopterbewegingen en beschietingen zouden niet zijn afgenomen, maar zouden verder van de grens plaatsvinden.

Op 22 juli 2012 braken in twee kampen voor Syrische vluchtelingen ongeregelde uitbarstingen uit. Vluchtelingen gooiden met stenen en probeerden uit een kamp in de provincie Kilis te ontsnappen uit protest tegen gebrek aan drinkwater en voedsel. In een ander kamp, in de naburige provincie Gaziantep, raakten vluchtelingen slaags over huisvesting. Daarbij vielen zeven gewonden. Turkse veiligheidstroepen moesten met traangas en gebruik van de wapenstok ingrijpen. Ook werden in de lucht waarschuwingsschoten gelost om groepen vluchtelingen tot bezinning te brengen.³²⁸

³²¹ *Syria refugees create humanitarian, security crisis*, Oxford Analytica (29 juni 2012); *Not-so-open borders for Syrian refugees?*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (24 oktober 2012).

³²² Zie ook: *Turkey: Ensure safety of Syrian refugees and access for national and international monitors*, Amnesty International (12 juni 2012); Zie ook *Veertig kilometer van de hel*, Trouw (22 oktober 2012).

³²³ *Syria Regional Refugee Response – Jordan, Lebanon, Iraq, Turkey*, UNHCR (14 september 2012).

³²⁴ *Number of Syrian refugees triples to 112.000 since April*, UN High Commissioner for Refugees (17 juli 2012).

³²⁵ *Syria Region: Focus on enrolling refugee children in schools, Iraq border crossing opens at Al Qaem*, UN High Commissioner for Refugees (21 september 2012).

³²⁶ *Verslag Meeting Intergovernmental Consultations (IGC) on Migration, Asylum and Refugees (Brussel; 27 en 28 september 2012)*.

³²⁷ *Afzien vlak bij de grens met Turkije*, Het Parool (25 oktober 2012).

³²⁸ *Onrust onder Syriërs in Turkije – gebrek aan voedsel en water*, NRC Handelsblad (22 juli 2012).

Lagen de Turkse inspanningen tot nog toe op de opvang van Syrische vluchtelingen, thans lijkt deze erop gericht de grote toestroom aan vluchtelingen in te dammen.³²⁹ Turkije koos daarbij voor de oplossing Syrische vluchtelingen in het Syrische grensgebied op te vangen en niet meer de Turkse grens te laten passeren. Op dit moment verblijven er zo'n 8000 Syrische ontheemden aan de grens bij Kilis en Hatay, wachtende op opvang in nieuw te bouwen kampen in Turkije. Ook worden Syriërs steeds meer vanuit distributiepunten aan de grens van voedsel, medicijnen en water voorzien. Daarvoor wordt de Turkse ngo IHH (Internationale Humanitaire Hulporganisatie) gebruikt, die nauw aan de regerende AKP gelieerd is. Thans wordt in Turkije gebouwd aan capaciteit om 130.000 vluchtelingen op te kunnen vangen.

Spanningen in het grensgebied liepen intussen verder op. Belangrijkste grief was de instroom van Syrische vluchtelingen niet alleen in kampen, maar ook daarbuiten. Hierbij spelen ook sectarische kwesties, omdat in de provincie Hatay Turkse alewieten zich ongemakkelijk beginnen te voelen van de instroom van soennitische Syrische Arabieren.³³⁰ De Turkse autoriteiten zijn daarom begonnen om Syrische vluchtelingen die buiten kampen verblijven, intensiever te controleren op de geldigheid van hun verblijfsvergunning (90 dagen geldig). Daarbij wordt hen te kennen gegeven dat zij naar andere provincies of naar Syrië dienen te vertrekken, als hun verblijfsvergunning is verlopen.

4.2.3

Jordanië

De Jordaanse overheid gaat er vanuit dat er sinds oktober 2012 zich zo'n 210.000 vluchtelingen uit Syrië in Jordanië bevinden. Hiervan leven er naar schatting 170.000 tot 180.000 personen in de Jordaanse gemeenschap, geconcentreerd in de steden Ramtha, Irbid en omringende dorpen, Mafraq, Amman en Zarqa. De overige vluchtelingen bevinden zich in het vluchtelingenkamp Za'atari. Vanwege de moeilijke omstandigheden (wind, stof, warmte en straks de winterkou middenin de woestijn) besloot de Jordaanse regering de maximale opnamecapaciteit van het kamp te beperken tot 60.000 personen.

UNHCR heeft 24.000 personen geregistreerd in dit kamp. Daarnaast hebben zich bijna 60.000 Syrische vluchtelingen bij UNHCR in Amman geregistreerd, 30.000 vluchtelingen staan nog op een wachtlijst. 75% van de vluchtelingen zijn vrouwen en kinderen; 90% van de mannen zijn laag geschoolde arbeiders. In het vluchtelingenkamp Za'atari is 57% van de bewoners onder de 15 jaar oud.

Een groot probleem vormt het grote aantal alleenstaande mannen, er zouden zich ongeveer 2000 alleenstaande mannen in het kamp ophouden.

Er zouden geen leden van het Vrije Syrische Leger in Za'atari zijn, deze zouden worden opgevangen in een aparte faciliteit in de nabijheid van Mafraq. Het Jordaanse leger is verantwoordelijk voor de opvang van de naar schatting 1000 deserteurs van het Syrische leger, die zich in Jordanië bevinden.³³¹

Omdat een grotere instroom van Syrische vluchtelingen wordt verwacht – volgens Jordanië binnenkomende vluchtelingen zouden er aan de andere kant van de grens in Syrië nog zo'n 10.000 tot 15.000 vluchtelingen wachten op een gelegenheid tot een oversteek richting Jordanië en het Vrije Syrische Leger de oversteek van Syrische vluchtelingen naar Jordanië sterk zou stimuleren, besloot de Jordaanse regering tot de bouw van een tweede kamp in de omgeving van Zarqa ten noordoosten van Amman.

³²⁹ *Iraq/Turkey: Open borders to all Syrian refugees*, Human Rights Watch (14 oktober 2012).

³³⁰ *Vluchtelingen terug naar Syrië; in Turks Hatay steunen veel inwoners de Syrische president Assad*, NRC Handelsblad (4 september 2012).

³³¹ *Tekort aan alles in kamp voor Syriërs*, NRC Handelsblad (25 oktober 2012).

Naast Za'atari zitten er sinds oktober 2012 nog ongeveer 1200 personen in een containerpark in het King Abdullah Park (Ramtha) en ongeveer 500 Palestijnen uit Syrië in Cyber City (iets buiten Ramtha).

Gemiddeld zouden volgens de Jordan Hashemite Charity Organisation 100 tot 150 personen per dag weer naar Syrië terugkeren. Onder begeleiding van het Jordaanse leger worden zij 's nachts naar oversteekplaatsen gebracht. Wordt de situatie echter als te onveilig ingeschat, dan keren zij naar het kamp terug om het de volgende avond nog eens te proberen. Van personen die aangeven terug te willen keren naar Syrië, worden vingerafdrukken en iris-scans genomen. Is men met succes teruggekeerd en meldt men zich later weer in Jordanië, dan heeft men geen recht meer op opname in het Za'atari vluchtelingenkamp.

Bij recente bezoeken van UNHCR aan de Jordaans-Syrische grens zou geen beweging of leven geconstateerd zijn in Syrische dorpen vlak over de grens. Deze lijken volledig verlaten, hetgeen zou corresponderen met het relaas van nieuw aangekomen vluchtelingen. Door aanhoudend ernstig geweld tegen deze dorpen zijn deze sinds eind september/begin oktober 2012 nu grotendeels verlaten.

De grens tussen Syrië en Jordanië is officieel nog open, maar het aantal mensen dat de grens via de legale grensovergangen passeert, is uiterst gering als gevolg van belemmeringen van beide zijden. Het aantal mensen dat illegaal de grens passeert, fluctueert sterk: van een paar honderd tot een paar duizend per nacht. Fluctuaties komen met name door de situatie aan de Syrische zijde van de grens. Bij intense controle, waarbij soms vliegtuigen worden ingezet, komen er minder mensen de grens over. Een deel van de Syrische vluchtelingen komt op eigen houtje de grens over, een ander deel wordt door de FSA begeleid. De meeste vluchtelingen zijn afkomstig uit Homs en Dara'a. Het gaat veelal om armere mensen, van conservatieve signatuur en vaak zonder werk in Syrië.

Beschietingen bleven enkele malen niet beperkt tot Syrisch grondgebied. Zo sloegen recentelijk vier mortiergranaten op Jordaans territorium in. Daarbij raakte een jong meisje gewond. Van Syrische zijde werd de Jordaanse regering meegedeeld dat de mortieren per ongeluk aan Jordaanse zijde waren ingeslagen.

De Jordaanse strijdkrachten houden de illegale grensovergangen goed in de gaten met behulp van nachtzichtapparatuur, en vangen de vluchtelingen dicht achter de grens op. Daarbij zou het vaak tot vuurgevechten tussen Syrische en Jordaanse troepen komen.

Volgens Human Rights Watch zouden de Jordaanse autoriteiten sinds april 2012 Palestijnen die vanuit Syrië niet via een officiële Jordaanse grensovergang Jordanië waren binnengekomen, automatisch vasthouden in een opvangcentrum, zonder de mogelijkheid op vrijlating, behalve terugkeer naar Syrië. Ook zouden sommige Palestijnen volgens Human Rights Watch naar Syrië zijn teruggestuurd. Volgens de betrokken Palestijnen zouden zij hun woningen in Syrië zijn ontvlucht vanwege de gevechten, de algehele onveiligheid en vrees voor arrestatie, net als alle andere Syrische vluchtelingen.³³² Deze informatie kon niet door andere bronnen worden bevestigd of ontkend.

³³² *Jordan: Bias at the Syrian border*, Human Rights Watch (4 juli 2012).

4.2.4

Irak

Syrische vluchtelingen mogen naast de grensovergangen bij Al-Waleed en Rabhia sinds 18 september 2012 ook weer gebruik maken van de grensovergang bij Al-Qaem, die vanaf 16 augustus 2012 gesloten was.³³³ Nieuwe vluchtelingen worden direct doorgeleid naar een nieuw kamp dat met steun van UNHCR door het Ministry of Displacement and Migration in Al-Qaem is opgezet. Om te kunnen inspelen op nieuwe vluchtelingenstromen wordt in diezelfde streek grond bouwrijp gemaakt voor de bouw van een derde vluchtelingenkamp.³³⁴ Het kamp in Domiz bij de stad Dohuk bestaat uit veel Koerdische vluchtelingen afkomstig uit Syrië. De Iraaks-Koerdische overheid heeft een aantal kampen ingericht, die streng bewaakt worden en waar de situatie slecht zou zijn. Het is verboden voor Syrische vluchtelingen de kampen te verlaten om familie of kennissen elders in Irak op te zoeken.³³⁵ Op hun verzoek zouden jongeren – meest deserteurs – in een apart kamp worden opgevangen.³³⁶ Begin oktober 2012 waren er volgens UNHCR in Irak 34.400 vluchtelingen uit Syrië geregistreerd bij UNHCR en het Iraqi Department of Displacement and Migration in the Kurdistan Region.³³⁷ De provincie Dohuk herbergt het grootste aantal vluchtelingen uit Syrië, meer dan 27.000 mensen, gevolgd door de provincie Erbil met 5.852 mensen en de provincie Sulaymaniya met 1.683 mensen.³³⁸ UNHCR verwacht eind december 2012 in Irak ruim 60.000 vluchtelingen afkomstig uit Syrië.³³⁹

4.2.5

*Libanon*³⁴⁰

Volgens UNHCR zijn er in Libanon sinds eind september 2012 meer dan 72.913 vluchtelingen afkomstig uit Syrië geregistreerd.³⁴¹ 20.503 Syrische vluchtelingen wachten nog op registratie.³⁴² 60% van de vluchtelingen zit in Noord-Libanon, 35% in de Bekaa vallei en 5% in de omgeving van Beiroet. UNHCR verwacht eind december 2012 ruim 120.000 vluchtelingen afkomstig uit Syrië.³⁴³ Er is voor de vluchtelingen geen toestemming van de autoriteiten om vrij in het land rond te reizen, ook zijn er geen mogelijkheden om te werken. De vluchtelingen vormen een belangrijke financiële last voor het land, met name omdat de gemeenschappen die het merendeel van de Syrische vluchtelingen opvangen, tot de armste van Libanon behoren.³⁴⁴ Beveiliging van de vluchtelingen is een grote zorg, omdat ongeveer 800 Syrische vluchtelingen zijn gehuisvest in dorpen in een gevaarlijke zone langs de Syrisch-

³³³ *Iraq/Turkey: Open borders to all Syrian refugees*, Human Rights Watch (14 oktober 2012).

³³⁴ *Syria Region: Focus on enrolling refugee children in schools, Iraq border crossing opens at Al Qaem*, UN High Commissioner for Refugees (21 september 2012).

³³⁵ *Syrian refugees are stung by a hostile reception in Iraq*, The New York Times (29 juli 2012).

³³⁶ *Irak in spagaat door steun aan Assad*; Trouw (23 juli 2012).

³³⁷ *Syria Regional Refugee Resonse – Jordan, Lebanon, Iraq, Turkey*, UNHCR (14 september 2012); *Syria Region: Focus on enrolling refugee children in schools, Iraq border crossing opens at Al Qaem*, UN High Commissioner for Refugees (21 september 2012); *Thousands of Syrian refugees arrive in Iraq, many with special needs*, UN High Commissioner for Refugees (22 oktober 2012).

³³⁸ *Thousands of Syrian refugees arrive in Iraq, many with special needs*, UN High Commissioner for Refugees (22 oktober 2012).

³³⁹ *Verslag Meeting Intergovernmental Consultations (IGC) on Migration, Asylum and Refugees (Brussel, 27 en 28 september 2012)*.

³⁴⁰ *Zie ook A hard crossing awaits Syrians fleeing into Lebanon*, UN High Commissioner for Refugees (10 september 2012); *Lebanon-Syria: The refugee minefield*, Integrated Regional Information Networks (IRIN) (3 september 2012).

³⁴¹ *Syria Region: Focus on enrolling refugee children in schools, Iraq border crossing opens at Al Qaem*, UN High Commissioner for Refugees (21 september 2012).

³⁴² *Syria Regional Refugee Response – Jordan, Lebanon, Iraq, Turkey*, UNHCR (14 september 2012); *Syria Region: Focus on enrolling refugee children in schools, Iraq border crossing opens at Al Qaem*, UN High Commissioner for Refugees (21 september 2012).

³⁴³ *Verslag Meeting Intergovernmental Consultations (IGC) on Migration, Asylum and Refugees (Brussel, 27 en 28 september 2012)*.

³⁴⁴ *Syrian refugees: Anxious neighbors stretched thin*, Refugees International (10 juli 2012).

Libanese grens.³⁴⁵

4.3 *Activiteiten internationale organisaties*

In Syrië zijn diverse internationale (hulp)organisaties actief. *United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR), de *International Organisation of Migration* (IOM), het *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA)³⁴⁶ en het *International Committee of the Red Cross* (ICRC) zijn de internationale organisaties, die zich in Syrië elk binnen hun eigen mandaat met het vluchtelingenprobleem bezighouden.

Syrië is geen partij bij het Vluchtelingenverdrag van Genève (1951) en het Protocol (1967); ook kent het land geen eigen nationale asielwetgeving. De Syrische regering biedt tijdelijke bescherming en opvang aan vluchtelingen³⁴⁷ en werkt samen met UNHCR als het gaat om opvang en bescherming van vluchtelingen. Een uitzondering hierop vormen de Ahwazi's (Arabische inwoners van Iran). Verschillende Ahwazi's die door UNHCR als vluchteling waren erkend, werden gedetineerd en gedeporteerd naar Iran. In tegenstelling tot voorgaande jaren vonden er in de verslagperiode voor zover bekend geen deportaties van Ahwazi's naar Iran plaats. Betrokkenen werden na verhoor in vrijheid gesteld en sommigen zijn door UNHCR gehervestigd. Voor zover bekend zijn er geen officiële nationale niet-gouvernementele organisaties in Syrië, die zich bezighouden met de opvang van vluchtelingen en ontheemden.

UNHCR draagt in Syrië zorg voor Irakezen, Jemenieten, Somaliërs, Soedanezen, Afghanen en anderen. Onder hen bevinden zich talrijke vluchtelingen die al eerder in een ander land hebben verbleven. UNHCR verschaft geen bijstand noch zet zij zich in voor hervestiging, indien de desbetreffende vluchtelingen geen gegronde vrees voor vervolging hebben in het land van eerder verblijf of niet uit dat land zijn gedeporteerd.

Sinds medio 2001 is IOM officieel vertegenwoordigd in Syrië. IOM houdt zich vooral bezig met de logistieke afhandeling van de diverse hervestigingsprogramma's van de Amerikaanse, Canadese en Australische ambassades in Damascus.

Ook het ICRC houdt zich indirect met de positie van vluchtelingen bezig. Het ICRC is verantwoordelijk voor het faciliteren van contacten tussen de bevolking van de Golan-hoogvlakte aan de Syrische kant van de Golan en het door Israël bezette gedeelte van de Golan. Ook geeft het ICRC reisdocumenten uit aan vluchtelingen, die via hervestigingsprogramma's naar Europa of Noord-Amerika vertrekken. Hoewel het ICRC tot het merendeel van de gebieden, waar militaire activiteiten plaatsvinden, toegang heeft, is dit niet tot de zwaarst door oorlogsgeweld getroffen gebieden, en ook niet altijd. Het ICRC werkt nauw samen met de Syrische Rode Halve Maan bij het verlenen van noodhulp.

³⁴⁵ *Number of Syrian refugees triples to 112.000 since April*, UN High Commissioner for Refugees (17 juli 2012).

³⁴⁶ Zie ook het algemeen ambtsbericht Syrië/Palestijnen van 31 januari 2002.

³⁴⁷ Syrië spreekt stelselmatig van ontheemden en niet van vluchtelingen, niet alleen omdat het land geen partij is bij het VN-Vluchtelingenverdrag van 1951, maar vooral om te benadrukken dat de gastvrijheid met name jegens de talrijke Irakezen van tijdelijke aard is; de Palestijnse vluchtelingen van 1948 (uitgegroeid tot een half miljoen) zijn er na bijna zestig jaar nog.

4.4 *Standpunt UNHCR inzake terugkeer naar Syrië*

Gelet op de huidige, fluide situatie in Syrië is UNHCR van mening dat (gedwongen) terugkeer van Syrische ingezetenen, inclusief van hen waarvan het asielverzoek is afgewezen, momenteel niet wenselijk is.³⁴⁸

³⁴⁸ *UNHCR position on returns to the Syrian Arab Republic*, UNHCR (februari 2012); *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic*, UNHCR (juni 2012).

5 Bijlage - Overzicht Syrische oppositie (augustus 2012)

1. Politieke groeperingen

1a. Syrian National Council (SNC; Al-Majlis Al-Watani Al-Souri)

- Oppericht op 2 oktober 2011 in Istanbul met als doel Syrische oppositiepartijen te verenigen om zo een gemeenschappelijk front te vormen tegen het Syrische regime. Partijen die het SNC vertegenwoordigt, zijn de Assyrians Organisation, de Damascus Verklaring, Onafhankelijken, Nationaal Blok, Moslim Broeders Alliantie, Damascus Spring, Koerdische Alliantie en vertegenwoordigers van lokale netwerken (LCC en SRGC);
- Het SNC – erkend door het FoS als één vertegenwoordiger van de Syriërs – is opgebouwd uit een tiental commissies, die elk verantwoordelijk is voor een deelonderwerp. Het secretariaat is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en bestaat uit ruim 30 leden die alle partijen vertegenwoordigen. Het uitvoerend comité wordt benoemd door het secretariaat. Het comité kiest elke drie maanden een voorzitter;
- Het SNC heeft in Turkije een militaire raad opgericht, die nauw contact heeft met het Vrije Syrische Leger. Het SNC heeft bijgedragen aan de totstandkoming van een gedragscode voor het Vrije Syrische Leger in diens handelen. Een en ander ligt voornamelijk in handen van de Moslimbroederschap-SNC-leden (naar schatting wordt een derde van de SNC leden gelieerd geacht aan de Moslimbroederschap);
- Uitgangspunten voor het SNC zijn: geen dialoog met president Assad, veroordeling van geweld, humanitaire interventie via het vestigen van een no-fly zone, en verdere vereniging van de oppositie op het gebied van de overgang;
- De huidige voorzitter is Abdulbaset Sieda. In het uitvoerend comité zitten onder meer Samir Nashar, Mohammed Taifur, Mahmoud Osman, Burhan Ghalioun, Bassam Imadi (externe relaties commissie), Dr. Khalid Khoja (beheerder), Mohamed Sarmini en Halit Hoca (Turkse vertegenwoordiger van Damascus Verklaring);
- De leiding van de SNC zit vooral in de diaspora. De indruk bestaat dat zij slecht of marginaal vertegenwoordigd en geaccepteerd wordt door oppositieleiden binnen Syrië (SNC leden in Syrië zijn om veiligheidsredenen minder zichtbaar). Mede vanwege dit laatste aspect is het SNC onvoldoende in staat gebleken om de Syrische oppositie politiek te verenigen.
- In februari 2012 vond er een afsplitsing van het SNC plaats geleid door Haytham Al-Maleh, genaamd Syrian Patriotic Group. Deze afsplitsing zou zich richten op het financieren en kanaliseren van fondsen aan het Vrije Syrische Leger. Omdat de Moslimbroederschap onderdeel van het SNC is, is onduidelijk of de Moslimbroederschap gezien moet worden als onderdeel van het SNC, of als een status aparte, en hoe een en ander zich verhoudt met begin augustus 2012 opgerichte militieën onder leiding van de Moslimbroederschap;
- Er zijn meerdere afsplitsingen geweest (onder andere de groep rond Michel Kilo); deze zijn echter nooit in staat geweest een grotere groep achter zich te krijgen.

Daarnaast omvat het SNC diverse individuen (zoals Riad Seif), die een interessante katalyserende rol kunnen spelen, ook met betrekking tot transitie. De vraag blijft echter hoe representatief deze personen zijn met betrekking tot de situatie in het land.

1b. Muslimbrotherhood (MB; Al-Ikhwān Al-Muslimūn)

- Opgericht in de jaren zestig van de vorige eeuw in Syrië, maar sinds de jaren 80 van de vorige eeuw bij wet verboden. Sindsdien opereert de MB buiten Syrië. Een organisatorisch kader binnen Syrië ontbreekt;
- Sinds het begin van de revolutie in Syrië heeft de MB getracht een prominente rol te spelen bij het organiseren van demonstraties en het coördineren van activiteiten tegen het bewind. De MB maakt veelvuldig gebruik van sociale media. Ook wordt geld en hulpmiddelen ter beschikking gesteld om demonstraties te organiseren. In toenemende mate zou de MB betrokken zijn bij wapenleveranties van (militante) oppositieleden in Syrië;
- De huidige Syrische MB-leiders zijn Mohammed Riyadh Shuqfa en Faruq Tayfur. Een ander prominent lid is Haythem Al-Maleh;
- Onenigheid tussen de oude garde en de jonge generatie (de gemiddelde leeftijd binnen de Syrische Moslimbroederschap is boven de zeventig jaar) heeft geleid tot een afsplitsing van een groep leden, de Jama'at Al-Amal Al-Watani onder leiding van Ahmed Ramadan. Deze maakt ook deel uit van de SNC;
- Op 25 maart 2012 heeft de Syrische MB een politiek manifest opgesteld voor een post-Assad Syrië. Een en ander is gebaseerd op democratische en pluralistische beginselen.

1c. National Coordination Body (NCB) of National Coordination Council (NCC) for Democratic Change (Hayat Al-Tansiq Al-Wataniya li-quwa Al-Taghyir Al-Dimouqrati)

- Het NCC is een in Syrië gevestigde oppositiebeweging, die in juni 2011 in Damascus is opgericht met als doel verschillende oppositiebewegingen in het land te verenigen. Het NCC bestaat uit dertien links georiënteerde politieke partijen, waaronder drie Koerdische partijen en onafhankelijke activisten.
- Het NCC staat onder leiding van Hassan Abdul Azim, en wordt in het buitenland vertegenwoordigd door Haitham Al-Manna. Het NCC heeft een soortgelijke structuur als het SNC en bestaat uit meerdere bureaus die verantwoordelijk zijn voor verschillende zaken als mediazaken en financiën.
- Uitgangspunten: een beweging die wordt gevormd door Syriërs binnen Syrië, staat open voor dialoog met president Assad, werkt niet samen met het Vrije Syrische Leger, tegen buitenlandse inmenging en voornamelijk seculier.
- Leden NCC/NCB worden door de demonstranten in Syrië als collaborateurs beschouwd.

1d. Kurdish National Council/Koerdische partijen

- Syrische Koerden zijn politiek versplinterd in (minstens) veertien partijen en organisaties. Deze versplintering is het gevolg van ideologische, maar ook van persoonlijke tegenstellingen. Meeste Koerdische partijen zijn afsplitsingen van de eerste Syrisch-Koerdische partij, de Koerdische Democratische Partij in Syrië uit 1957 (gedeelde achtergrond met de Iraaks-Koerdische Democratische Partij);
- In oktober 2011 vormden tien Koerdische partijen de Koerdische Nationale Raad (KNC), dat tevens lid is van het SNC;
- Niet lid van het SNC (noch dat van de KNC) betreft de Democratic Union Party (PYD) onder leiding van Salih Muhammed. Deze partij is in 2003 opgericht door Syrische ex-leden van de Turks-Koerdische PKK, en is de motor (samen met de Turkse PKK) achter de huidige onrust in de Turkse, Syrische en Iraakse Koerdische regio's. Nauw gelieerd of onder instructie van het Syrische regime;
- Koerdische partijen lijken meer geïnteresseerd in auto-determinatie en het oprichten van een Koerdische staat, dan zich te scharen achter een alomvattend transitieplan waarin Koerden onderdeel van uitmaken.

1e. The National Current for Change (NCC; Tayyar Al-Taghir Al-Watani)

- Opggericht op 5 februari 2012 door een aantal dissidenten van het SNC. Na de oprichting vormde het NCC redelijk snel een alliantie met een aantal kleinere groepen rondom het SNC (respectievelijk leden van stammenconfederatie, een islamistische groepering en een Koerdische partij). Voornaamste vertegenwoordiger is Ammar Qurabi, die een belangrijk mensenrechtenverleden heeft);
- Uitgangspunten van het NCC lijken op die van het SNC, echter zijn aangevuld met ideeën over hoe het NCC zich moet presenteren richting interne gelederen en buitenwacht. Het NCC bestaat nog steeds, maar wordt weinig genoemd.

1f. Building the Syrian State (BSS; Tayyar bina Al-Dawla Al-Souriya)

- De BSS is een in Syrië opgerichte beweging (september 2011) van een gemengde groep van Syrische oppositiekrachten, die voornamelijk bestaat uit intellectuelen en mensenrechtenactivisten, op het eerste gezicht weinig aanhang op straat. Voornaamste vertegenwoordiger is Louay Hussein, met Mouna Ghanem als plaatsvervangster;
- Politieke partij in oprichting, echter relatief klein en marginaal;
- De BSS richt zich op hervormingen door middel van vreedzaam protest, zij zijn tegen gewapend verzet. Naast het NCC/NCB sluiten zij een dialoog met president Assad niet uit. De BSS werkt met geen andere partij samen dan met het NCC/NCB; de BSS heeft geen contact met het SNC. In tegenstelling tot het NCC/NCB is de BSS tegen het hervormingsproces, zoals door het Syrische regime is opgestart. De BSS is voor bemiddeling tussen regime en oppositie, maar tegen buitenlandse interventie en sancties.

1g. Politieke partijen in Syrië, die zichzelf als oppositiepartijen beschouwen

Artikel 8 van de Grondwet belemmerde dat naast de Baath partij – en een negental samenwerkende partijen met de Baath partij in het National Progressive Front (NPF) – andere nieuwe politieke partijen konden worden opgericht. Deze negen samenwerkende partijen zijn klein en kansloos, daarnaast onder sterke invloed van de Baath partij ondermeer in toezeggingen die zij hebben gedaan om geen activiteiten te ontplooiën binnen de strijdkrachten en onder studenten. In het voorjaar van 2012 zijn op basis van initiatief-wetgeving en veronderstelde hervormingen een aantal wijzigingen doorgevoerd in de Grondwet, die het mogelijk maken om nieuwe partijen op te richten. Er zijn inmiddels een aantal nieuwe partijen opgericht (Al-Tadamon, National Development Party, Al-Shabab Reform Party), maar enkel en alleen na goedkeuring door de uitvoerende macht. Deze (nieuwe) partijen worden door de straat niet als geloofwaardig beschouwd.

2. Lokale netwerken in Syrië

2a. Tansiqiyat – waaronder Local Coordination Committees (LCC, Tansiqiyat)

- Tansiqiyat zijn opgericht tijdens begin van de opstand. Naast de LCC's zijn meerdere lokale netwerken actief, nu bekend als April 17 Youth, The Syrian Revolutionary Council, The Syrian Revolution Coordination Union (met name bekend van de statistieken en actieve rol in sociale media), The Syrian Revolution General Commission, de Kurdish Coordination Union, de Revolutionary Command in Dara'a, Homs, Idlib en andere gebieden;
- Leden van de LCC's – ook vertegenwoordigd in de SNC – zijn hoger opgeleid dan de andere grass roots groeperingen, de LCC's hebben doorgaans ook een betere reputatie. Naar schatting veertien LCC's zijn actief op lokaal (stedelijk en provinciaal) niveau. Belangrijk lid van het LCC is Razan Zeitouneh;
- LCC's vormen netwerk van lokale contacten en trachten demonstraties en activiteiten van oppositie op elkaar af te stemmen. Cellen werken redelijk autonoom van elkaar. Demonstreren op vreedzame wijze, wijzen geweld af. In toenemende mate actief op het humanitaire werkterrein;
- Wegens reportages in het Engels en minder radicale positie LCC raken zij verwijderd van de bredere beweging op straat, die snel voor gewapende revolutie kiezen. IKV Pax Christie heeft vier LCC's gesteund (*Adopt a Revolution*).

2b. General Committees of the Revolution (GCR) of Syrian Revolution General Commission (SRGC)

- Het SRGC is een van de grootste Tansiqiyat allianties, opgericht in augustus 2011 door 43 verschillende groepen van activisten, aangevuld door 56 groepen die zich eerder schaarden onder Union of Syrian Revolution Tansiqiyas;
- Sub revolutionary councils bestaan in verschillende districten van Syrië. Zij coördineren demonstraties en andere revolutionaire activiteiten, voorzien in logistieke, financiële en media-steun aan mensen in nood, maar assisteren ook soldaten die deserteren uit het leger;

- Het SRGC maakt – naast het LCC – deel uit van het SNC. Door een aantal activisten wordt het SRGC gezien als meer vatbaar voor religieuze invalshoeken;
- Voorman is Suhair Al-Atassi, advocaat en activist. Al-Atassi zou over een door de Moslimbroederschap gefinancierd huis beschikken in Turkije.

2c. Assembly of Syrian Kurdish Youths Abroad (ASKYA)

- Open netwerk voor Koerden in de diaspora, gestart in Zweden. Doel is jonge Koerden binnen Syrië te verenigen en de Syrische revolutie te steunen;
- ASKYA is een koepelorganisatie voor drie lokale netwerken, SAWA, AVAHI en Union of Kurdish Committees. Laatstgenoemde netwerk is hiervan het meest actieve netwerk door activiteiten (humanitair, media, mensenrechten) te ontplooien in dertien steden;
- Abraham Miro is lid van het bestuur van ASKYA.

2d. Free Syrian Students Union (UFSS; Itihad Talaba suriaya Al-Ahrar)

- Oppericht in september 2011 door studenten als tegenhanger van de National Union of Syrian Students (NUSS). Waar het NUSS als onderdeel van de Baath partij veel pro-regime demonstraties heeft georganiseerd, richtte deze zich ook op het identificeren van jonge activisten die actief waren in het vreedzame verzet. De vrije studenten hebben zich in reactie verenigd onder de banier van het UFSS.
- Actief op het terrein van media en organisatie van (strategieën en campagnes van) vreedzaam verzet, bijstaan van lokale netwerken als het LCC en het SRGC en in toenemende mate actief op humanitair terrein.

2e. Council of Arab Tribes (CAT)

- Een in april 2012 opgericht comité, waarin naar verluidt ongeveer 40% van alle stammen in Syrië vertegenwoordigd zijn, met een merendeel aanwezigheid van Arabische stammen;
- Het comité, waarvan enkele leden ook actief zijn in het SNC, wordt als aparte entiteit uitgenodigd op internationale bijeenkomsten. Er is weinig bekend over verdere strategie, visie en activiteiten. De CAT sluit zich vaak aan bij de meerderheid.

3. Revolutionaire (gewapende) groepen

3a. Vrije Syrische Leger/Military Councils/Higher Committees

- Oppericht op 24 maart 2011 door Riad Al-Asaad en Mustapha Al-Sheikh, twee gedeserteerde hoge officieren van het Syrische leger, die op dat moment de naam van het Vrije Syrische Leger (FSA) in de wereld brengen;
- Op dit moment is het FSA een verzamelnaam van alles dat gewapend verzet is.³⁴⁹ Hoewel de naam FSA vaak in een zin wordt gebruikt, zouden Al-Asaad en

³⁴⁹ Het FSA is daarmee een collectie regionale brigades (in het Arabisch: kataeb; enkelvoud katiba) die min of meer onafhankelijk van elkaar opereren, los van een centrale leiding in Turkije. Zo is er de **Tawheed Brigade (Eenheidsbrigade, Liwa Al-Tawheed)** die actief is in en rond de stad Aleppo en naar schatting 2000 tot 3000 strijders telt. Midden juli 2012 werd deze brigade de eerste Syrische strijdgroep die erin slaagde een provinciewijde commandostructuur op te zetten en de inspanningen van verschillende kleinere brigades en

bataljons te consolideren. Tawheeds leider is majoor Mohammed Hamdeen, wiens **brigade Ahraar Al-Shamaal (de Vrije Mannen van het Noorden)** de ruggegraad van de beweging vormt. Ahraar Al-Shamaal is min of meer seculier, maar binnen de Tawheed Brigade als geheel zijn uiteenlopende ideologieën aanwezig: van seculier tot gematigd islamistisch en salafistisch. De brigade coördineert zijn acties nauw met de militaire raad van Aleppo, maar staat niet onder diens bevel.

Ansar Al-Islam (de Aanhangers van de Islam) vervullen in en rond de stad Damascus een rol vergelijkbaar met die van de Tawheed Brigade in Aleppo. Ansar Al-Islam werd op 8 augustus 2012 opgericht en coördineert ten minste zeven rebellenbrigades. Daaronder is ook de prominente salafistische brigade Liwa Al-Islam, maar net als bij de Tawheed Brigade is binnen Ansar Al-Islam het hele ideologische spectrum aanwezig. Het aantal strijders is onbekend, maar getuige hun capaciteit tot aanvallen op Syrische legerbases zijn het er minimaal duizend man. Het aantal ligt waarschijnlijk veel hoger, maar in Damascus is het regime sterk en oppositiestrijders opereren er veel minder openlijk dan rebellen in het noorden en westen van het land. De leiding van Ansar Al-Islam overlapt voor een groot deel met die van de militaire raad in Damascus en heeft vergelijkbare functies.

Suqour Al-Sham Division (Liwa Suqour Al-Sham, Falcons of the Levant Division) opereren ten zuiden van de stad Idlib, in het berggebied dat bekend staat als Jebel Al-Zawiya. Dit gebied is al sinds eind 2011 een bastion van de rebellen. Het regime heeft nog slechts enkele enclaves in het zuiden en noorden onder controle. Grote aantallen strijders hebben zich daarom hier kunnen concentreren en organiseren. Jebel Al-Zawiya ligt op een strategische locatie aan de grens met Turkije en op het knooppunt van een aantal belangrijke wegen. Saqour Al-Sham staat onder leiding van de islamist Abu Issa en profileert zich als islamistisch nationalistisch. Abu Issa zegt te geloven in een democratische staat gebaseerd op islamitische beginselen. Het is een van de sterkste rebellen groepen in de provincie Idlib, mogelijk de sterkste, met 4000 tot 5000 strijders. Saqour Al-Islam coördineert losjes met de militaire raad in Idlib, waarin vooral rebellenleiders uit het gebied ten zuiden van Idlib vertegenwoordigd zijn.

Shuhada Suria (de Martelaren van Syrië) is de tweede grote brigade in Jebel Al-Zawiya. De beweging profileert zich als seculier en staat onder leiding van Jamal Maarouf, die zegt een democratische staat met sterke instituties te willen. Shuhada Suria opereert iets zuidelijker dan de Saqour Al-Sham en bestaat uit 2000 tot 3000 strijders. De groep coördineert zijn activiteiten nauw met de militaire raad van Idlib. Shuhada Idlib (Martelaren van Idlib) opereert ten noorden van Idlib, onder de rook van Aleppo. Hun gebied overlapt deels met dat van de strijders van de Tawheed Brigade bij Aleppo. De ideologie van Shuhada Idlib is vooralsnog onduidelijk. Shuhada Idlib beschikt over 2000 tot 3000 strijders.

De Umma Brigade wordt geleid door de Libisch-Ierse strijder Mahdi Al-Harati. De leiding bestaat voornamelijk uit Libiërs die hun ervaring tijdens de Libische burgeroorlog opdeden. De meeste strijders zijn Syriërs. Zij zijn goed bevoorrad, gaan prat op hun discipline en profileren zich als islamistisch-nationalistisch. De brigade beschikt naar schatting over 3000 tot 4000 strijders en is actief rond Maarat Al-Numan in het zuiden van de provincie Idlib.

Ahrar Al-Sham Brigades (Kartaeb Ahrar Al-Sham, Brigades of the Free of the Levant) is een verzameling min of meer autonome brigades. Zij opereren vanuit het noorden van Hama, maar zijn ook actief in Idlib, Aleppo en naar eigen zeggen Damascus. De groep is salafistisch en wordt naar verluidt goed bevoorrad door islamisten vanuit de Perzische Golf, wat veel strijders aantrekt. Volgens analisten trekt Ahrar Al-Sham ook radicale buitenlandse jihadstrijders aan, al ontkent het leiderschap van de groep dit. In tegenstelling tot Jabhat Al-Nusra (zie hieronder) hebben zij niet de verantwoordelijkheid opgeëist voor bomaanslagen, waarbij veel burgers omkwamen. De diffuse organisatie maakt het moeilijk om aantallen te geven, maar waarschijnlijk heeft de groep meer dan 1000 strijders.

Jabhat Al-Nusra li Ahl Al-Sham min mujahedi Al-Sham fi sahat Al-Jihad (The Front for Aid to the People of the Levant from the Mujahedin of the Levant in the Battlefields of Jihad) pleegde begin 2012 verscheidene zelfmoord- en bomaanslagen in dichtbevolkte stadswijken. Daarbij kwamen naast veiligheidsagenten vele tientallen burgers om. Jabhat Al-Nusra hangt een strikte jihadistische ideologie aan, die dicht bij de beginselen van Al-Qaida ligt en heeft verklaard dat een val van president Assad slechts een middel naar een doel is: een islamitische staat op salafistische grondbeginselen. De laatste maanden stelt Jabhat Al-Nusra zijn retoriek wat bij en er zijn berichten over samenwerking met reguliere oppositiestrijders zoals de Tawheed Brigade in Aleppo. Het leiderschap van Jabhat Al-Nusra bestaat grotendeels uit buitenlanders zoals Irakezen, Saoediërs en Jemenieten, maar de meeste strijders zijn Syriërs. Zij beschikken over enkele honderden strijders en groeien in populariteit.

Nadat Syrische regeringstroepen zich eind juli 2012 grotendeels terugtrokken uit het noord-oosten van het land, namen de ongeveer 1000 strijders van de **Koerdische Democratische Eenheidspartij (PYD)** de macht over. Etnische Koerden zijn talrijk in deze regio aan de Iraakse en Turkse grens, die zij zien als onderdeel van hun historische thuisland. Syrië trok zijn troepen terug om ze elders te kunnen inzetten, maar ook om de Turken een hak te zetten. De PYD heeft nauwe banden met de Koerdische PKK in Turkije, die al decennia lang strijd levert met de Turkse overheid. De PYD kiest geen kant in het conflict. Voor hen is het een kans om meer autonomie voor Koerden te krijgen. Syrische rebellen willen daarentegen net zo min als het Syrische regime dat Koerden een deel van het land in handen krijgen, maar de PYD zal er alles aan doen om hun kersverse autonomie te behouden. Potentie voor conflict is er ook door geschillen met een andere Koerdische groep in Syrië, het **Kurdistan National Congress (KNC)**.

In het oosten van Syrië hebben rebellen groepen een meer islamistische signatuur. De militaire raad van de stad Deir Az-Zor heeft veel invloed op strijders in en rond die stad. Op het Syrische platteland zijn verschillende zelfstandige brigades actief. In de stad Deraa heeft de militaire raad de leiders van veel brigades samengebracht. Ook in de steden Hama en Homs zijn de militaire raden effectief. In de stad Homs, maar ook verder noordelijk, is daarnaast de gematigd islamistische **Farouq Brigade** van Abd Al-Razzaq Tlas invloedrijk. Deze is een neef van de onlangs overgelopen generaal Manaf Tlas. Naast de grote brigades zijn er honderden kleine rebellen groepen,

- Al-Sheikh ieder aan het hoofd staat van een eigen gewapende structuur. Al-Asaad's naam is gekoppeld aan dat van het FSA, die van Al-Sheikh aan de Military Councils (Majalis Askariya in het Arabisch). Voor beide organisaties bestaat een overkoepelend comité (Higher Committee). De meest invloedrijke persoon is Al-Sheikh;
- Of de Higher Committee moet worden gezien als een centrale commandostructuur, is onduidelijk, eveneens hoe deze werkt en of deze gebruikt wordt voor het bepalen van strategie, inzet van juiste middelen en dergelijke. Bataljons bestaan uit overgelopen soldaten en in toenemende mate burgers;
 - Er zijn veel discussies over bevoorrading (te weinig en te licht om een serieuze bedreiging te vormen voor de Syrische strijdkrachten), herkomst van wapens, organisatie structuur, invloed jihadistische gedachtegoed en aanwezigheid van buitenlandse jihadisten;
 - Human Rights Watch stelde in een recent rapport dat het Vrije Syrische Leger zich schuldig maakte aan marteling. Het Vrije Syrische Leger heeft recentelijk een tweetal gedragscodes opgesteld – thans onderschreven door ongeveer 20 bataljons – die verwijzen naar het belang van internationaal humanitair recht en recht op zelfverdediging;
 - Veel steun vanuit demonstranten voor het Vrije Syrische Leger en de Military Councils.

3b. Groepen met jihadistische signatuur³⁵⁰

- De belangrijkste van de thans bekendzijnde groeperingen is Jabhat Al-Nosra (AQI);
- Er is steun voor deze groeperingen vanuit Irak, Saoedi-Arabië en Qatar;
- Er zijn relaties van deze groeperingen bekend met het Vrije Syrische Leger, de Moslimbroederschap en mogelijk NCB.

soms slechts met een handvol strijders. Zij opereren nu eens zelfstandig, dan weer in een gelegenheidscoalitie met anderen. (*Strijdgroepen Syrië gaan eigen weg*, Volkskrant (20 september 2012).

³⁵⁰ Zie ook *Syrian Jihadism*, Swedish Institute of International Affairs, no. 13 (14 september 2012).

6 Literatuur

Geraadpleegde bronnen

Naast de in de inleiding genoemde bronnen is gebruikgemaakt van de volgende bronnen en publicaties:

Agence France Presse (AFP)

Amnesty International

- [Syria : Indiscriminate attacks terrorize and displace civilians](#) (19 september 2012)
- [Syria's neighbours must ensure stranded refugees are allowed access to safety](#) (14 september 2012)
- [Syria : Civilians bear the brunt as battle for Aleppo rages](#) (23 augustus 2012)
- [Syria : Satellite images from Aleppo raise concerns over risk to civilians](#) (7 augustus 2012)
- [The Security Council's Syria shame](#) (3 augustus 2012)
- [All-out repression – Purging dissent in Aleppo, Syria](#) (augustus 2012)
- [Syria : Security Council vote will embolden violators](#) (19 juli 2012)
- [Syrian government targeting dissenter's followers](#) (25 juni 2012)
- [Deadly reprisals: Deliberate killings and other abuses by Syria's armed forces](#) (13 juni 2012)
- [Turkey : Ensure safety of Syrian refugees and access for national and international monitors](#) (12 juni 2012)
- [Mother and children held incommunicado](#) (1 juni 2012)
- [Amnesty International Annual Report 2012 – Syria](#) (24 mei 2012)
- [Swift UN action needed on Syria after Houla assault](#) (28 mei 2012)

Associated Press (AP)

Bender, Larissa (uitgeefster)

- [Syrien: Der schwierige Weg in die Freiheit](#) (Bonn, 2012)

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge

- [Syrische Flüchtlinge in den Nachbarländern](#) (september 2012)

Central Intelligence Agency (CIA)

- [World Factbook – Syria](#) (Washington, 11 september 2012)

Committee to Protect Journalists

- [In Syria, wave of deadly attacks against journalists](#) (14 augustus 2012)

Country Intelligence – Analysis

- [Syria-Turkey: Turkey closes all border crossings with Syria for national security reasons](#) (25 juli 2012)
- [Syria: UN suspend Observer Mission in Syria](#) (18 juni 2012)

Danish Immigration Service

- [Human rights issues concerning Kurds in Syria](#) (mei 2010)

Europa World

- [Europa World Online: Syria](#)

European Commission/Humanitarian Aid and Civil Protection (ECHO)

- [Echo Crisis Report – Syria Crisis Sitrep 10 – Amman](#) (27 juni 2012)

Financieel Dagblad

Freedom House

- [Freedom of the press 2012 – Syria](#) (24 oktober 2012)
- [Freedom on the net 2012 – Syria](#) (25 september 2012)
- [The Worst of the Worst 2012 – Syria](#) (4 juli 2012)
- [Freedom in the world 2012 – Syria](#) (22 maart 2012)

Home Office, UK Border Agency

- [Operational Guidance Note – Syria](#) (3 oktober 2012)
- [Country of origin information report – Syria](#) (Londen, 15 august 2012)

Human Rights Council

- [Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/21/50](#) (15 augustus 2012)
- [Resolution adopted by the Human Rights Council – Situation of human rights in the Syrian Arab Republic, A/HRC/Res./20/22](#) (16 juli 2012)
- [Oral Update of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/20/CRP.1](#) (26 juni 2012)
- [Situation of human rights in the Syrian Arab Republic: Implementation of Human Rights Council resolution 19/22, A/HRC/20/37](#) (22 juni 2012)
- [Statement by Navi Pillay, High Commissioner for Human Rights to the Human Rights Council 19th Special Session on 'The deteriorating human rights situation in the Syrian Arab Republic and the killings in El-Houleh' Geneva, 1 June 2012, UN Human Rights Council](#) (1 juni 2012)

Human Rights Watch

- [Syria: Opposition using children in conflict](#) (29 november 2012)
- [Syria: Free peaceful activists, journalists, aid workers in amnesty](#) (25 oktober 2012)
- [Syria: Despite denials, more cluster bomb attacks](#) (23 oktober 2012)
- [Syria: New evidence military dropped cluster bombs](#) (14 oktober 2012)
- [Iraq/Turkey: Open borders to all Syrian refugees](#) (14 oktober 2012)
- [Syria: End opposition use of torture, executions](#) (17 september 2012)
- [Syria: Government attacking bread lines](#) (30 augustus 2012)
- [Syria: Fighter planes strike Aleppo hospital](#) (15 augustus 2012)
- [Syria: Aleppo civilians at great risk](#) (10 augustus 2012)
- [Syria is bound by the laws of war](#) (9 augustus 2012)
- [Syria: Inmate describes fatal assault on prisoners](#) (27 juli 2012)
- [Torture Archipelago – Arbitrary arrests, torture and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011](#) (juli 2012)

- [Syria: Sexual assault in detention – security forces also attacked women and girls in raids on Homs](#) (15 juni 2012)
- [Syria: UN inquiry should investigate Houla killings](#) (27 mei 2012)
- [‘They burned my heart’ – War crimes in Northern Idlib during Peace Plan Negotiations](#) (mei 2012)
- [Syria: Activists arrested, held despite pledge to Annan](#) (13 mei 2012)

Institute for War and Peace Reporting

- [Syrian Armenians move to Yerevan](#) (17 juni 2012)
- [Iraqi refugees in Syria fear for future](#) (11 januari 2012)

Integrated Regional Information Networks (IRIN)

- [Syria: Iraqis use Syrian conflict to settle old scores](#) (13 juli 2012)

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

- [Internal displacement adds a critical dimension to the Syria debate, says global monitor](#) (16 augustus 2012)
- [Syria – No safe haven – a country on the move, a nation on the brink](#) (16 augustus 2012)

International Committee of the Red Cross (ICRC)

International Crisis Group

- [Tentative Jihad: Syria’s fundamentalist opposition](#) (12 oktober 2012)
- [Syria’s mutating conflict](#) (1 augustus 2012)

International Federation for Human Rights (FIDH)

- [Syria: Call to release freedom of expression defenders held incommunicado](#) (22 juni 2012)

International Herald Tribune

International Institute for Strategic Studies (IISS)

- [Military Balance 2012](#) (7 maart 2012)

International Trade Union Confederation

- [2012 Annual survey of violations of trade union rights – Syria](#) (6 juni 2012)

Integrated Regional Information Networks (IRIN)

- [Les réfugiés oubliés de la Syrie](#) (26 april 2012)

Jamestown Foundation

- [Russian policy on Iran and Syria in state of disarray](#) (16 augustus 2012)
- [Assessing the Threat to Turkey from Syrian-based Kurdish Militants](#) (9 augustus 2012)
- [Rumors emerge of Chechen participation in Syria fighting](#) (3 augustus 2012)
- [Holier than thou: Rival clerics in the Syrian Jihad](#) (16 juli 2012)

LandInfo – Country of Origin Information Centre

- [Kurds in Syria: Groups at risk and reactions against political activists](#) (16 juni 2010)

Le Monde

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- [Brief van de minister van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake de ontwikkelingen in Syrië van 5 september 2012](#) (DAM-660/2012)
- [algemeen ambtsbericht Syrië](#), DCM/MA-506/11/49739 ('s-Gravenhage, 15 mei 2012)
- [algemeen ambtsbericht Syrië/Palestijnen](#), DPV/AM-707220 ('s-Gravenhage, 31 januari 2002)

Minority Rights Group International

- [State of the world's minorities and indigenous peoples 2012 – Syria](#) (28 juni 2012)

Nederlands Dagblad

nrc.next

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights

Oxford Analytica

- [After Assad: The new geopolitical fault lines of the Middle East](#) (29 november 2012)
- [Prospects for Syria's civil war in 2013](#) (26 november 2012)
- [Syria: External support key to new opposition body](#) (12 november 2012)
- [Civil war pushes Syria towards economic collapse](#) (6 november 2012)
- [Syria: Conflict will erode regime's military advantage](#) (31 oktober 2012)
- [Syria: Kurdish-Arab tensions could start new conflict](#) (30 oktober 2012)
- [Syria: Fragmentation reduces ceasefire prospects](#) (24 oktober 2012)
- [Lebanon bombing raises risk of serious instability](#) (22 oktober 2012)
- [Syria: Rebel disunity set to perpetuate conflict](#) (17 oktober 2012)
- [Assad's fall will upend Lebanon's political landscape](#) (11 oktober 2012)
- [Syria conflict paves way to humanitarian crisis](#) (1 oktober 2012)
- [Syria: Military advantage extends regime's survival](#) (25 september 2012)
- [Syrian refugees crisis poses long-term security risks](#) (19 september 2012)
- [EU governments reconsider their options on Syria](#) (6 september 2012)
- [Kurdish autonomy bid could divide post-Assad Syria](#) (29 augustus 2012)
- [Syria: UN policy contradictions will prolong conflict](#) (17 augustus 2012)
- [Aleppo battle sets up Turkish border crisis](#) (27 juli 2012)
- [Embattled Syrian regime determined to fight on](#) (23 juli 2012)
- [Syria: Rebels will struggle to consolidate advantage](#) (19 juli 2012)
- [Syria conflict is close to tipping point](#) (16 juli 2012)
- [Damascus violence heralds new stage in Syria conflict](#) (6 juli 2012)
- [Syria refugees create humanitarian, security crisis](#) (29 juni 2012)

- [Turkey's Kurdish concerns shape Syria policy](#) (26 juni 2012)
- [Syria: Regime will lose advantage as civil war spreads](#) (13 juni 2012)
- [Yemen plan offers the illusion of compromise for Syria](#) (11 juni 2012)
- [Lebanon is increasingly vulnerable to Syria overspill](#) (30 mei 2012)
- [Israel eyes benefits and risks of Syria uprising](#) (24 mei 2012)
- [Syria's split opposition clouds transition prospects](#) (14 mei 2012)
- [Syrian military power gives regime vital advantage](#) (1 mei 2012)

Radio Free Europe/Radio Liberty

Reformatorisch Dagblad

Refugees International

- [Syrian refugees: Anxious neighbors stretched thin](#) (10 juli 2012)

Reporters without Borders

- [Spate of attacks on government media and journalists](#) (6 augustus 2012)
- [Thirty-three professional and citizen journalists killed since March 2011](#) (7 juli 2012)
- [Internet enemies – report 2012](#) (12 maart 2012)
- [Press Freedom Index 2011/2012](#) (31 januari 2012)
- [Raids and arrests – more arrests of journalists and bloggers despite Arab League observer presence](#) (14 januari 2012)

Reuters

Stratfor – Global Intelligence – Geopolitical Diary

- [The Syrian regime's weakening position](#) (30 november 2012)
- [Syria: New opposition group may herald change](#) (14 november 2012)
- [Israel questions stray fire from Syria](#) (13 november 2012)
- [The question of immunity for Al-Assad](#) (7 november 2012)
- [Syrian rebels' northern gains](#) (6 november 2012)
- [Lebanon: A mood shift among the Sunnis](#) (30 oktober 2012)
- [Syria's Kurdish threat to Turkish interests](#) (30 oktober 2012)
- [Implications of the Beirut bombing](#) (19 oktober 2012)
- [Lebanon: Explosion in Beirut](#) (19 oktober 2012)
- [Turkey's challenge and the Syrian negotiation](#) (16 oktober 2012)
- [The Syrian regime's supply lines at risk](#) (12 oktober 2012)
- [Syrian rebels threaten supply lines to Aleppo](#) (9 oktober 2012)
- [Fracturing leadership and negotiations in Syria](#) (8 oktober 2012)
- [Syrians vie for mountains as Lebanon combats spillover](#) (28 september 2012)
- [The rebel leadership's return to Syria](#) (25 september 2012)
- [The Syrian Alawites and negotiated departure for Al-Assad](#) (24 september 2012)
- [Conflict in Syria: Regional players' motives and limits](#) (19 september 2012)
- [The Syrian rebels' proposed name change](#) (6 september 2012)
- [Implications of an expanded Turkish role in Syria](#) (20 augustus 2012)
- [Iran's arc of influence in jeopardy](#) (3 augustus 2012)
- [The specter of Syrian chemical weapons](#) (2 augustus 2012)

- [A top defector's role in Syria after Al Assad?](#) (31 juli 2012)
- [Consequences of the fall of the Syrian regime](#) (24 juli 2012)
- [Syria: Options for securing chemical weapons](#) (24 juli 2012)
- [Syria's attempt to negotiate the endgame](#) (24 juli 2012)
- [The endgame in Syria](#) (19 juli 2012)
- [A pivotal attack on Syrian regime's inner circle](#) (19 juli 2012)
- [In Syria, attack kills Defence minister](#) (19 juli 2012)
- [The struggle in Syria intensifies](#) (17 juli 2012)
- [Russia's mixed signals regarding Syria](#) (11 juli 2012)
- [Considering a Sunni regime in Syria](#) (10 juli 2012)
- [Considering a palace coup in Syria](#) (5 juli 2012)
- [Syria: Regime unity amid defections](#) (29 juni 2012)
- [The consequences of Turkey's restraint in Syria](#) (27 juni 2012)
- [Turkey's measured response to Syria](#) (26 juni 2012)
- [Syria's Air Force defection](#) (22 juni 2012)
- [Defection in Syria may undermine regime offensive](#) (21 juni 2012)
- [Are Syria's rebels getting foreign support?](#) (21 juni 2012)
- [Syria: The military nuances of the conflict](#) (15 juni 2012)
- [The long insurgency in Syria](#) (3 april 2012)
- [Syria: Syrian refugees flee Homs amid reports of atrocities](#) (6 maart 2012)
- [Syria: Syria crisis deepens as UN resolution vetoed](#) (6 februari 2012)

Swedish Institute of International Affairs

- [Syrian Jihadism](#), no. 123 (14 september 2012)

The New York Times

United Kingdom Foreign & Commonwealth Office

- [Human Rights and Democracy – The 2011 Foreign & Commonwealth Office Report – Syria](#) (30 april 2012)

UNHCR

- [Syria Regional Refugee Response – Jordan, Lebanon, Iraq, Turkey](#) (14 september 2012)
- [Flash Appeal for 500 Non-Iraqi Refugees in Syria](#) (september 2012)
- [Revised Syria Regional Response Plan](#) (juni 2012)
- [International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic](#) (juni 2012)
- [UNHCR position on returns to the Syrian Arab Republic](#) (februari 2012)

UN News Service

UNRWA

UN Security Council

- [Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolution 2043 \(2012\), S/2012/523](#) (6 juli 2012)
- [Children and armed conflict – Report of the Secretary-General, A/66/782-S/2012/261](#) (26 april 2012)

US Congressional Research Service

- Armed conflict in Syria: U.S. and international response (12 juli 2012)

US Department of State

- International Religious Freedom Report for 2011 – Syria (30 juli 2012)
- 2012 Trafficking in persons report – Syria (Washington, 19 juni 2012)
- 2011 Country Reports on Human Rights Practices – Syria (Washington, 24 mei 2012)
- Background note: Syria (Washington, 9 maart 2012)
- A Country Study: Syria (Washington, 7 mei 2009)

War Child International (www.warchild.org.uk)

- Syria – A war on childhood (23 juli 2012)

Yassin Al-Haj Salih

- The Syrian Shabiha and Their State (Heinrich-Böll-Stiftung – Middle East Office) (27 april 2012)